
Nordic Journal of Library and Information Studies

Vol. 6, No. 1, 2025
ISSN (ONLINE) 2597-0593

About the journal

Vol. 6, No. 1, 2025

ISSN (online) 2597-0593

Focus and Scope

Nordic Journal of Library and Information Studies, NJLIS, is a scholarly peer reviewed open access journal, covering scientific issues and current trends in Library and Information Studies. Nordic Journal of Library and Information Studies publishes Nordic and international peer reviewed LIS articles and reviews of significant LIS literature. The editorial committee consists of representatives from LIS departments in Sweden, Denmark, Finland and Norway. The role of editor rotates annually between the members of the editorial committee. The journal is published on University of Copenhagen's online platform tidsskrift.dk.

Peer Review Process

Submitted articles are subject to double-blind peer-review to ensure a high level of quality. Two reviewers are assigned to each article. The editor decides on publishing after the review process and is in charge of communication with the contributor(s). Papers may be rejected directly by the editor if judged to be out of scope, deemed as sub-standard or not adhering to the author guidelines.

Open Access Policy

The journal provides immediate open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge.

Publication Frequency

Nordic Journal of Library and Informations Studies publishes two issues per year. Articles are published continuously as they are accepted.

Editor-in-chief 2025-2026

J. Tuomas Harviainen, Communication Sciences, Tampere University, Finland

Co-editor

Jenny Lindberg, Swedish School of Library and Information Science, University of Borås, Sweden

Editorial committee

Sara Ahlryd, Department of Cultural Sciences, Linnæus University, Sweden

Jack Andersen, Department of Communication, University of Copenhagen, Denmark

Kristina Eriksson-Backa, Information Studies, Åbo Akademi University, Finland

Jamie Johnston, Department of Information Science, University of Iceland, Iceland

Ann-Sofie Klareld, Department of Arts and Cultural Sciences, Lund University, Sweden

Mikael Laakso, Information Studies, Tampere University, Finland

Jonas Lindahl, Department of Sociology, Umeå University, Sweden

Arwid Lund, Linnæus University and Södertörn University, Sweden

Henriette Roued, Department of Communication, University of Copenhagen, Denmark

Kerstin Rydbeck, Department of ALM, Uppsala University, Sweden

Roswitha Skare, Department of Languages and Culture, UiT The Arctic University of Tromsø, Norway

Kim Tallerås, Department of Archivistcs, Library and Information Science, OsloMet, Norway

Martin Thellefsen, Department of Communication, University of Copenhagen, Denmark

© CC-BY-NC-ND 4.0.

Editorial

Reading has been a subject of extensive debate in recent years. The debate has focused on the reading crisis among children and young people and reading is often charged with qualities such as literacy, empathy, education, democratic participation, among others. During these debates, public and academic libraries continue to play a crucial role in advancing both the study and practice of reading. Different notions of reading as expressed in debates, underline the multifaceted nature of reading and raise the critical question: what do we really mean when we talk about reading? Furthermore, what are the historical and institutional politics of reading in different settings? How are discourses of reading constituted, and is it possible to identify certain ideologies of reading?

This thematic issue of *Nordic Journal of Library and Information Studies* pays attention to the multifaceted and varying dimensions of reading, especially in relation to concepts such as reading practices and cultures, reading experiences and reading activities, e.g., reading promotion in different library contexts. The articles study reading from different methodological and theoretical perspectives, displaying the complexity of contemporary Scandinavian research on reading in Library and Information Science (LIS). In Norway, Sweden and Denmark, one of the most prominent discussions in recent years has centred on a presumed dramatic decline in children's literacy levels, with PISA studies frequently cited as evidence. This has led to a broader interest in research on readers and reading: some of the questions that have been asked are: Who counts as a reader? What does it mean to identify as one? How do different modalities influence the way we understand and approach reading? And how do we understand the relationship between leisure reading - driven by enjoyment and curiosity - and reading as a skill, often framed in terms of utility and performance?

Reading research in Library and Information Science in Scandinavia

While LIS researchers within the Nordic countries grapple with many of the same questions around reading - such as declining literacy, changing reading habits, and the impact of digital technologies - their research traditions show subtle but important differences. Swedish reading research tends to carry a stronger critical orientation, particularly in comparison to Norway. This is reflected in the engagement with Foucauldian discourse analysis, and policy studies, often interrogating the societal norms and institutional frameworks that shape reading practices. A research field called critical studies of reading has emerged, where norms surrounding reading and actual reading practices are analyzed in relation to their historical and institutional contexts (see Lundh, Hedemark & Lindsköld, 2022). Norwegian research, by contrast, has on the one hand leaned more toward empirical studies applying phenomenological and pragmatic perspectives, for example in-depth studies in the tradition of Mukařovský (Smith, 2002) and Rosenblatt (Skjerdingsstad & Tangerås, 2025; Oterholm, 2016), and

on the other, more sociological perspectives. What these perspectives share is an interest in the readers' aesthetic and literary experiences. This also points towards a shared Scandinavian interest in shared reading. As in Norway, Danish LIS-based reading research has primarily examined reading as an experiential and phenomenological phenomenon, often combining phenomenological approaches with socially oriented understandings of reading practices (Balling, 2016). Complementary strands of research have addressed literature promotion in public libraries, as well as the cultural policy frameworks shaping reading and reading promotion (Grøn, 2010; Kann-Rasmussen & Balling, 2015).

A user centered perspective on reading

The focus on empirical readers - actual readers - is essential in reading research within LIS. User studies have traditionally examined how and why people read, but there is an increasing emphasis on the significance of the reading experience itself. This shift has methodological implications, as it challenges the assumption that survey data and statistics can adequately capture the nuanced dimensions of readers' experiences. The focus on user studies encompasses not only everyday readers but also librarians as professional readers - examining their literary values and tastes, attitudes toward popular fiction, and, additionally, the motivations of students aspiring to become librarians (e.g., Smidt, 2002; Kann-Christensen & Balling, 2014; Oterholm, 2016; 2019).

Children and young people constitute a key user group in empirical reading research (e.g., Tveit, 2012; Balling, 2017; Hedemark, 2020, Tveit & Olsen, 2025). This body of research frequently emphasizes and examines the contexts in which children and young people engage with texts, with particular attention to situations where reading occurs through interaction and mediation within various library settings. Beyond user-focused studies, an important strand of LIS research on reading concerns its social dimensions more broadly. A particularly influential development in this regard emerged in 2006 with the publication of *Reading Matters* by Catherine Sheldrick Ross, Lynne McKechnie, and Paulette M. Rothbauer. This work marked a significant shift in conceptualizing reading, foregrounding its inherently social character. Their work helped reframe reading as something people do together, in conversation, and in relation to different contexts and communities - an insight that continues to shape contemporary Scandinavian reading research in LIS.

Reading and reading promotion research

Reading research in LIS is closely intertwined with reading promotion and research on reading promotion. In recent years, reading promotion across different types of libraries (not only the public libraries) have been increasingly visible in LIS (e.g., Grøn, 2010). This development likely reflects society's increased attention on reading and a growing political attention to reading as an issue. For instance, Andrén (2024) discusses reading promotion in academic libraries, while other studies examine the role of school libraries in supporting teaching and learning in fx reading (Centerwall, 2022). However, as institutions operating within frameworks distinct from those of schools, libraries have historically adopted a different approach to reading. Over the past decades, the concept of pleasure reading has served as a key metaphor, shaping and signalling the library's position on reading.

Because reading in libraries cannot be detached from librarians' role as mediators of literature, this dimension remains an essential part of reading research within LIS. Consequently, discussions of readers' taste - and librarians' own taste - as well as their cultural mandate (*Bildung*) have long been, and continue to be, central to the field. This strand of research also encompasses the implementation of new technologies, methods, and promotional strategies aimed at fostering reading. A recurring question - perhaps the most persistent one - is how librarians can successfully engage young and diverse user groups. Recent examples include initiatives such as BookTok, Leser-Sørvis, and Shared Reading, which illustrate the interplay between traditional mediation practices and emerging digital cultures (for example Solseth et al., 2025; Forslid et al., 2022; Skøtt, 2018).

Although reading research in LIS is a multifaceted domain, new tendencies can be identified. A notable trend in contemporary reading culture is the rapid rise of audiobooks over the past decade, with Scandinavian markets clearly at the forefront. This is evident both in the time individuals spend listening to audiobooks and in their growing economic significance for publishers. The widespread popularity of audiobooks has also sparked increased scholarly interest in the phenomenon (Tanderup Linkis, 2021; Tattersall Wallin, 2022). Furthermore, reading has increasingly become a practice shaped by digital platforms such as BookTok, where print and digital modes converge and where social media and shareability profoundly influence reading cultures (Martens, Balling & Higgason, 2022; Kärrholm, 2025; Solseth et al., 2025).

At the same time, a growing concern about a "reading crisis" is being voiced across the Nordic countries. Politicians are calling for national reading strategies and demanding action. This crisis is often framed in relation to technological change - particularly the pervasive use of smartphones - and a perceived decline in attention spans (see fx Balling & Vestergaard, 2022; Hedemark & Lindsköld, 2025). These concerns are closely tied to debates about deep reading, and the cognitive value and haptic conditions of immersive reading experiences. The developments point to a broader shift in reading research, where reading is increasingly explored in interdisciplinary settings beyond LIS, including cognitive studies (e.g., Mangen, 2008), literary studies (Berglund, 2024; Persson, 2025; Steiner, 2025), and pedagogical and didactic research (Hauer, 2020; Lund, 2023). This expansion reflects the complexity of contemporary reading cultures and underscores the importance of continued dialogue across disciplinary boundaries, with LIS remaining a central contributor to the study of reading as a social, cultural, and mediated practice.

The articles

The articles in this issue reflect and expand upon several of the emerging tendencies in contemporary reading research. They illustrate how reading research is increasingly concerned not only with what people read, but also with where, how, and under what cultural, technological, and institutional conditions reading takes place.

In the article "Reading Promotion in Swedish Academic Libraries", Rydbeck, Hedemark and Carmargo-Rojas (2026) investigate to what degree academic libraries engage in reading promotion activities. In the study, the authors ask not only how promotion is handled and organized in practice and what motivates it, but also why some libraries have specific reading promotion activities and others do not.

What are their arguments? The article relates to broader (also international) themes in the research on reading and readers: reading in and academic libraries, decreased reading skills in society, and the impact on reading more fiction (varied, not only the curricula) in educational settings.

In the article "Läsning på recept: Kunskapspraktiker i läsfrämjande insatser för barn och föräldrar under 2000-talets första decennium", Anna Lundh (2026) analyses reading promotion initiatives from the 2000s when collaborations between public libraries and child healthcare became increasingly common. Using a *What's the Problem Represented to Be?* (WPR) analytical framework, the study examines leaflets, books, DVDs, and other materials distributed to parents of young children as part of these initiatives. The analysis reveals a convergence of different knowledge practices – healthcare-related knowledge practices, influenced by logopaedics and children's library knowledge practices. The former is discursively dominant and remains influential in reading promotion today raising critical questions about the professional expertise of children's librarians.

Julia Pennlert (2026) focuses in the article "Den dubbla läsaren - Inläsaren som läsare och litteraturförmedlare" on audio books and the role of the audio book narrator - an actor that in recent years has gained increasing importance for the literary experience. By analysing empirical material generated by interviews of six active performing narrators in Sweden the study explores how the role of the performing narrator can be understood and interpreted as both a reader and a literary mediator. The article focuses on analysing issues related to how narrators themselves understand and conceptualize their role in relation to the assignment and to how they describe and articulate their personal relationship to the literary text. Finally, the article also investigates which tools, techniques, or strategies narrators identify as useful for conveying the text to its intended audience.

Elisa Tattersall Wallin, Birgitta Wallin and David Gunnarsson Lorentzen (2026) explore in "A great reader takes pleasure in little else – Exploring leisure activities of readers and non-readers in Sweden" patterns of cultural consumption by examining individuals' participation in a range of leisure activities and analysing the extent to which these practices intersect with book reading. Drawing on data from a Swedish national survey conducted by the SOM Institute at the University of Gothenburg, which maps media use and related habits, the analysis focuses on respondents' reported leisure activities and employs cross-tabulations to explore correlations between these activities and self-reported reading practices. By situating book reading within broader leisure repertoires, the study seeks to illuminate how reading functions as a social and cultural practice.

Gitte Balling, Åse Hedemark, Knut Oterholm and Kjell Ivar Skjerdingsstad
Guest editors

References

Andrén, K. (2024). Läsfrämjande lärosätesbibliotek: studenters deltagande i en ämnes- och professionsöverskridande bokcirkel på ett lärosätesbibliotek. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, 5(2), 1–21. <https://tidsskrift.dk/njlis/article/view/148822>

Balling, G. (2016). What is a reading experience? The development of a theoretical and empirical understanding. In P. M. Rothbauer, K. I. Skjerdingsstad, L. McKechnie, & K. Oterholm (Eds.), *Plotting the reading experience – theory/practice/politics* (p. 37–53). Wilfrid Laurier University Press.

Balling, G. (2017). Unges læsning i en digital tidsalder: Om unges holdninger til og erfaringer med læsning på skærm og papir. *Learning Tech – Tidsskrift for læremidler, didaktik og teknologi*, 3, 56–84. [http://laeremiddel.dk/wp-content/uploads/2012/07/03 LT3 unges laesning web.pdf](http://laeremiddel.dk/wp-content/uploads/2012/07/03_LT3_unge_laesning_web.pdf)

Balling, G., & Vestergaard, L. (2022). Børns læselyst: En analyse af de seneste 20 års kulturpolitiske argumenter og strategier i Danmark. *The Nordic Journal of Cultural Policy*, 25(3), p. 272-292. <https://doi.org/10.18261/nkt.25.3.8>

Berglund, K. (2024). *Reading audio readers: Book consumption in the streaming age*. Bloomsbury.
Centerwall, U. (2022). *Att ta plats och göra skillnad: Skolbibliotekariepraktiker i framgångsrika verksamheter* [Doctoral dissertation, Högskolan i Borås]. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1644704&dsid=-6612>

Forslid, T., Ohlsson, A., Rydbeck, K., Skjerdingsstad, K. I., Stenberg, M., & Tangerås, T. M. (Eds.) (2022). *Shared reading i Skandinavien: Teori og praksis*. ABM-media AS. <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/796>

Grøn, R. (2010). *Oplevelsens rammer: Former og rationaler i den aktuelle formidling af skønlitteratur for voksne på danske folkebiblioteker* [Doctoral dissertation, Royal School of Library and Information Science]. https://vbn.aau.dk/files/549551375/PHD_rasmus_groen2010.pdf

Hauer, K. (2020). *Læsning og fordybelse: En teoretisk og empirisk undersøgelse af fordybet skønlitterær læsning med særligt fokus på unge læsers romanlæsning i faget dansk* [Doctoral dissertation, Københavns Universitet]. <https://researchprofiles.ku.dk/da/publications/l%C3%A6sning-og-fordybelse-en-teoretisk-og-empirisk-unders%C3%B8gelse-af-fo/>

Hedemark, Å. (2020). Authenticity matters: The reading practices of Swedish young adults and their views of public libraries. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 26(1-2) 76-90. <https://doi.org/10.1080/13614541.2021.1971392>

Hedemark, Å., & Lindsköld, L. (2025). *Den frivilliga läsaren. Läsningens politik i Sverige efter 1945*. Gidlunds förlag.

Kann-Rasmussen, N., & Balling, G. (2015). Ikke-læsning som 'problem' i dansk kulturpolitik: En analyse af læsekampagnen Danmark Læser. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 18(2), 250-266. <https://doi.org/10.18261/ISSN2000-8325-2015-02-08>

Kann-Christensen, N., & Balling, G. (2014). Every reader his book – every book its reader? Notions on audience development for literature in Danish public libraries. *Journal of Librarianship and Information Science*, 47(3), 242-253. <https://doi.org/10.1177/0961000614532486>

- Kärrholm, S. (2025). Dark academia på BookTok betraktad som litterär genre och estetik, In G. Nilsson, & S. Tanderup Linkis (Eds.). *TikTok: Kulturella perspektiv* (pp. 133–150). Lund University.
- Linkis Tanderup, S. (2021). Reading spaces: Original audiobooks and mobile listening. *SoundEffects*, 10(1) 43–55. <https://doi.org/10.7146/se.v10i1.124197>
- Lundh, A. (2026). Läsning på recept: Kunskapspraktiker i läsfrämjande insatser för barn och föräldrar under 2000-talets första decennium. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, this issue.
- Lundh, A., Hedemark, Å., & Lindsköld, L. (2022). Critical studies of reading: Consolidating an emerging field of research. *Information Research*, 27(Special issue), paper colis2232. <https://informationr.net/ir/27-Splssue/CoLIS2022/colis2232.html>
- Lund, H. R. (2023). *Læselyst og læseulyst ved stillelæsning - Portrætter af seks stillelæsende elever* [Doctoral dissertation, Aarhus Universitet]. <https://pure.au.dk/portal/da/publications/!%C3%A6selyst-og-l%C3%A6seulyst-ved-stillel%C3%A6sning-portr%C3%A6tter-af-seks-stille/>
- Mangen, A. (2008). Hypertext fiction reading: Haptics and immersion. *Journal of Research in Reading*, 31(4), 404–419. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.2008.00380.x>
- Martens, M., Balling, G., & Higgason, K. A. (2022). #BookTokMadeMeReadIt: Young adult reading communities across an international, sociotechnical landscape. *Information and Learning Science*, 123(11-12), 705-722. <https://doi.org/10.1108/ILS-07-2022-0086>
- Oterholm, K. (2016). Folkebiblioteket og kvaliteter i litteraturen: Et formidlingsperspektiv. In K. O. Eliassen, & Ø. Prytz (Eds.), *Kvalitetsforståelser: Kvalitetsbegrepet i samtidens kunst og kultur* (pp. 140-161). Norsk Kulturråd.
- Oterholm, K. (2016). *Kvalitet i praksis. En sammenliknende studie av profesjonelle leseres situerte diskusjoner av litterær kvalitet* [Doctoral dissertation, OsloMet]. <https://skriftserien.oslomet.no/skriftserien/article/view/621>
- Pennlert, J. (2026). Den dubbla läsaren - Inläsaren som läsare och litteraturförmedlare. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, this issue.
- Persson, M. (2025). Panik och utop: En essä om läskrisen. In G. Westberg (Ed.), *Betydelse i rörelse: Studier av det sociala livets semiotik* (pp. 313–324). Örebro University.
- Ross, C. R., McKechnie, L., & Rothbauer, P. (2006). *Reading matters: What the research reveals about reading, libraries, and community*. Tandem Library.

Rydbeck, K., Hedemark, Å., & Carmargo-Rojas, L. (2026). Reading promotion in Swedish academic libraries. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, this issue.

Skjerdingsstad, K. I., & Tangerås, T. M. (2025). Poesi som hendelse i shared reading: Potensiell, kinetisk og realisert verdi i Cecilie Løveids Flyttesang. *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 55. <https://hdl.handle.net/11250/4152023>

Smidt, J. K. (2002). *Mellom elite og publikum: Litterær smak og litteraturformidling blant bibliotekarer i norske folkebibliotek* [Doctoral dissertation, Universitetet i Oslo]. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2016072808132

Soelseth, C. H., Bøyum, I., Colbjørnsen, T., Pharo, N., & Tallerås, K. (2025). Public libraries on TikTok – emerging platform vernaculars of communication and distribution. *Information, Communication & Society*, 28(14), 2521–2540. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2025.2461644>

Steiner, A. (2025). BookTok reading practices: Intensive and extensive reading in display mode. *Participations*, 21(2), 1–16. <https://www.participations.org/21-02-01-steiner.pdf>

Tattersall Wallin, E. (2022). *Sound reading: Exploring and conceptualising audiobook practices among young adults* [Doctoral dissertation, Högskolan i Borås]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1626374/FULLTEXT01.pdf>

Tattersall Wallin, E., Wallin, B., & Gunnarsson Lorentzen, D. (2026). A great reader takes pleasure in little else – Exploring leisure activities of readers and non-readers in Sweden. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, this issue.

Tveit, Å. K. (2012). Reading habits and library use among young adults. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 18(2), 85–104. <https://doi.org/10.1080/13614541.2012.714341>

Tveit, Å. K., & Olsen, H. K. (2025). Lesere, ikke-lesere og litteraturformidlingens muligheter på yrkesfag. *Norsklæreren*, 1/2025, 41-58. <https://hdl.handle.net/11250/4113546>

Kerstin Rydbeck, Professor of Information Studies, Department of ALM, Uppsala University, Sweden
<https://orcid.org/0000-0002-2424-913X>, kerstin.rydbeck@abm.uu.se

Åse Hedemark, Associate Professor of Information Studies, Department of ALM, Uppsala University, Sweden

<https://orcid.org/0000-0001-5290-3808>, ase.hedemark@abm.uu.se

Lucía Camargo-Rojas, Lecturer/researcher, Department of Communication and Arts, Universidad Loyola, Spain <https://orcid.org/0000-0003-1499-4299>, lcamargo@uloyola.es

Reading Promotion in Swedish Academic Libraries

Abstract

The aim of this study is to discern to what extent, and for what reasons, Swedish academic libraries engage in reading promotion, aiming to increase leisure reading. Based mainly on a survey directed at Swedish academic libraries, the study maps the proportion of libraries involved in reading promotion of any kind, how these activities are designed, who their target groups are, and what arguments are made for engaging—or not engaging—in such work. Theoretically, the study draws on Carol Bacchi's WPR-analysis. By analyzing the motivations behind reading promotion activities, for example the "proposed solutions", the study seeks to uncover the implied "problems" they are intended to address. The results show that 60% of Swedish university libraries engage in reading promotion. Most commonly, this involves the display of fiction in various ways. Many libraries organize book clubs. When asked why they promote reading, respondents most frequently cited declining reading skills among students as the primary reason. This decline is perceived as negatively affecting academic literacy and increasing the risk of student dropout. Another key argument is the desire to foster a broader educational ideal—one that emphasizes holistic student development, in which fiction and reading for pleasure have a meaningful role. Among 40% of universities do not engage in reading promotion, and the most common reason given was that the issue has simply never been raised for discussion. A lack of time and resources was also cited as a contributing factor in a significant number of cases.

Keywords: reading promotion, academic libraries, sweden, mixed methods-study, survey, wpr-analysis, leisure reading

Introduction

In a debate article, published on the 29th of April 2025, 21 Swedish academic library directors argue for reading promotion becoming a core mission for academic libraries (*Biblioteksbladet* 2025-04-29). As reading, in particular the declining reading abilities amongst young people and students, are defined as a societal challenge, academic libraries should be part of the solution and pursue reading

promotion activities, the library directors argue. While public libraries have a long tradition working with reading promotion, academic libraries have not. Traditionally academic libraries have focused on supporting skills in relation to information literacy and academic writing. However, to what extent reading promotion activities exist in academic libraries is not well known. As the debate article and international research indicates there seems to be a shift where reading promotion activities have become more common in academic libraries in recent years (Gladwin & Goulding, 2012; Camargo-Rojas, 2024). The question is how Swedish academic libraries have responded to this trend. To what extent has it reached Sweden? This article presents results from a mixed methods study, mainly based on data from a survey of how widespread reading promotion activities are today at Swedish academic libraries and what reading promotion activities are carried out. The overall aim of the article is to discern to what extent and why Swedish academic libraries engage in activities explicitly aimed at reading promotion. The study was guided by the following research questions:

1. *How are the reading promotion activities structured in practice—what do they entail, and who are the target groups?*
2. *For academic libraries that do not organize reading promotion activities, what arguments are used to justify this position?*

Furthermore, by analyzing responses in the survey, the article discusses the assumptions the reading promotion activities rely upon to understand the motivation behind having or not having reading promotion in academic libraries.

Previous Research

Historically, reading promotion is not new in academic libraries. Scholarly literature has documented related activities in the North American context since the 1920s (Brookbank et al., 2018; Gladwin & Goulding, 2012; Rathe & Blankenship, 2006). The trend declined in the 1950s due to reduced budgets, an increased demand for scientific publications, a diminished emphasis on reading promotion in library science departments, and the belief that books would become less important with new technologies (Dewan, 2010; Elliott, 2007).

This negative perception began to shift at the start of the 21st century, with a resurgence of reading promotion activities in North American academic libraries (Dali & McNiff, 2019; Dali & McNiff, 2020). Since then, the literature has recorded similar efforts in the UK (Gladwin & Goulding, 2012), Spain (Sánchez-García & Yubero, 2015), Greece (Michailidis, 2024), Latin America (Franco et al., 2024; González & Martínez, 2017; Ramírez & Ibáñez, 2017), Ukraine (Kolesnykova & Demidko, 2023), South Africa (Bangani, 2024), the Philippines (Flores & Soriente, 2023), Sri Lanka (Perera & Somaratna, 2024) and Türkiye (Kavak & Feride Kop, 2025). In China, such programs have recently grown in response to state policies promoting reading (Zhou, 2024). Although these activities are documented in the scholarly literature, international organizations such as International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) and American Library Association (ALA) do not include reading promotion within the official mission of academic libraries (Camargo-Rojas, 2025). When they do exist, such initiatives are often short-lived, lack dedicated staff, and are not aligned with institutional strategic plans (Camargo-Rojas, 2024).

The literature suggests that one reason for this is the traditional view among library staff that associates reading promotion with public and school libraries. From this perspective, the primary role of academic libraries is to support the institution's curricular and research needs, rendering extracurricular services or collections unnecessary (Dewan, 2013; Sánchez-García & Santos-Recuenco, 2014). Surveys and interviews conducted with library staff in 2002 (Odess-Harnish, 2002), 2009 (Elliott, 2009), 2010 (Gilbert & Fister, 2010), 2012 (Diers & Simpson, 2012; Gladwin & Goulding, 2012), and 2018 (Brookbank et al., 2018) reveal concerns that promoting recreational reading could

undermine their image as information specialists and associate them too closely with public librarianship (Elliott, 2007). These concerns often underlie arguments about budget constraints, staffing shortages, or lack of staff interest (Elliott, 2009).

According to the literature, this perception stems from two key factors: the information science orientation of library professionals and a dominant view of reading as a purely instrumental activity. Within the information science framework, reading for pleasure or personal growth is viewed as secondary to information retrieval (Van-Fleet, 2003), leading to a marginalization of reading studies in academic research (Dali, 2015a). Furthermore, the structure and training of academic library staff are usually anchored in a utilitarian concept of reading focused on academic study (Ramírez, 2015).

However, some researchers view reading promotion in a more positive light, considering it a valuable means of supporting the core functions of universities and benefiting both users and libraries (Camargo-Rojas, 2024). Several studies advocate for academic libraries to play a significant role in promoting recreational and critical reading (Dewan, 2013; Nicholson, 2012; Ramírez, 2015; Sánchez-García & Yubero, 2015; Van-Fleet, 2003; Ding, 2019; Xu, 2018). They argue that libraries are well-positioned to offer leisure reading collections, dedicated reading spaces, and activities that encourage dialogue and engagement with non-academic texts (Sánchez-García, 2019). Ultimately, these authors contend that reading promotion should be recognized as a core function of academic libraries (Sánchez-García & Santos-Recuenco, 2012).

In this context, reading promotion can support universities' missions—teaching, research, and extension—in novel ways. In teaching, such initiatives are seen as supporting pedagogical goals and surpassing them (Smith & Young, 2008). According to Sánchez-García et al. (2010), developing reading skills is essential to holistic education, and libraries should nurture these abilities to contribute meaningfully to that goal. They also argue that these services meet both the educational and recreational needs of students. Dali and McNiff (2020) highlight that universities' growing focus on student well-being and the education of the "whole person" may be the argument for promoting recreational reading, even if such initiatives are not necessarily tied to tangible educational benefits and goals.

Regarding the extension function, some researchers argue that academic libraries should serve both teaching and research and a social and cultural role (Sanders, 2005; Zou et al., 2021). Torres (2005) asserts that academic libraries can act as cultural and scientific forums, supporting holistic education through recreational reading.

Moreover, leisure reading collections and activities may increase library foot traffic, help reduce academic attrition, enhance library visibility, and improve the public perception of academic libraries (Brookbank et al., 2018; Camargo-Rojas, 2025; Dewan, 2013; Elliott, 2007; Nicholson, 2012; Parlette & Howard, 2010; Sievert et al., 2018). They also help users adapt to academic library services and integrate into campus life (Bosman et al., 2008; Dewan, 2013; Gladwin & Goulding, 2012; Lackner et al., 2023; Reno, 2017), foster a sense of belonging (Gauder et al., 2007), and increase the library's interaction with its community (Kavak & Feride Kop, 2025). Addressing the community's need for lifelong recreational reading services shifts the perception of reading from being purely utilitarian to a more holistic, ongoing practice. This evolution can reposition the library as an organization responsive to diverse individual needs (Brookbank, 2018; Dewan, 2010), as a social and cultural center (Camargo-Rojas, 2025; Kavak & Feride Kop, 2025), and help reduce lingering skepticism toward such services (Mack Freeman et al., 2023).

Arguments in favor of reading promotion in academic libraries also reference pedagogical studies that highlight the importance of fostering leisure reading habits in university populations. These studies

show that not all students arrive with established reading habits and that an instrumental view of reading predominates among the various reading profiles (Applegate et al., 2014; Brookbank, 2023; Elche et al., 2021; Jarvio Fernández & Ojeda, 2018; Nicolosi & Reiter, 2024; Sánchez-García, 2019; Yubero & Larrañaga, 2015).

There is growing recognition of the value of recreational reading in developing reading habits, lifelong learning, and overall well-being. Studies have shown that reading for pleasure fosters the reading habit (Larrañaga, 2004; Camargo-Rojas, 2025)—critical for university students due to its correlation with reading competence and academic development (Elche et al., 2018; Gallik, 1999; Lee et al., 2014; Martin-Chang et al., 2021)—, lifelong learning (Buyukgoze, 2023), second-language acquisition (Beglar et al., 2011; Bordonaro, 2011), and the promotion of humanistic thinking (Dali & Dilevko, 2006; Watson, 2015). It also helps reduce symptoms of stress (Watson, 2015), anxiety (Biswas, 2023; Levine et al., 2022), and depression, while contributing to personal enrichment (Brookbank, 2023), general health and well-being (Haslam, et al., 2024), more satisfying leisure experiences and a deeper sense of social commitment (Camargo-Rojas, 2025; Caride et al., 2018), and promoting cultural and aesthetic experiences (Franco et al., 2024; Lingmei et al., 2024). Therefore, the need to promote recreational reading in the university environment is clear for some researchers who believe academic libraries are well-positioned to play a key role in this effort.

The academic literature also underscores the challenges of sustaining reading promotion initiatives. To be successful, such programs should be integrated into library policy and strategic planning (Banou et al., 2008; Dali, 2015b; Sánchez-García & Yubero, 2015; Camargo-Rojas, 2025). There is also a need for more research on the reading behavior of university communities (Banou et al., 2008; Dali & McNiff, 2020), the presence of properly trained staff (Dali, 2015b; Gladwin & Goulding, 2012; Meléndez, 2024; Flores & Soriente, 2023; Sánchez-García, 2022), the inclusion of diversity-oriented approaches (Dali & McNiff, 2020; Ramírez, 2015), and the integration of reading promotion with information literacy (Zhou, 2024) as well as with other university units and external institutions (Camargo-Rojas, 2025).

The international literature shows that although reading promotion was once perceived negatively in academic libraries, this view is shifting. Libraries around the world are increasingly recognizing the recreational reading needs of their communities, aligning with a broader focus on user experience and holistic education. Although the international research in this area is fairly extensive, it is almost exclusively concerned with studies of various types of local initiatives and projects. Broader investigations—such as national overviews or cross-country comparisons—are lacking. There is just one study that made a survey to 49.5% of UK libraries (Gladwin & Goulding, 2012), and a survey made by the Network of Spanish University and Scientific Libraries to 39 Spanish academic libraries (Rebiun, 2018).

Moreover, there is almost a complete absence of research focusing on Swedish conditions. Swedish research is limited to Andrén (2024) who analyzes a book club program organized by the Malmö University Library for students in selected degree programs, drawing on interviews with participants and librarians. Bakker (2015), in a bachelor's thesis, examines the role of fiction in Swedish academic libraries, using interviews with library staff.

It should, however, be mentioned that some literature also exists, focusing on literary activities integrated into higher education — especially within certain professionally oriented programs — but mostly without direct ties to the academic libraries. In 2001, the Swedish National Agency for Higher Education conducted an evaluation of the so-called core curriculum courses, particularly those within the business law program at Jönköping University. These courses did not include subject-specific literature but a range of other texts, including fiction, with the aim of broadening students'

perspectives on knowledge and cultural literacy (Agéll, 2001; see also Alsheimer, 2004). Recent Swedish research in this area includes, for instance, Rydén Gramner (2022) on the use of fiction in medical education, and Berhardsson and Törnqvist (2022) on literature discussions in medical education and creative writing programs using the Shared Reading method (a particular method for group-discussions of fiction).

In summary, this study addresses a gap in existing research on academic libraries and reading promotion in two distinct ways. First, it focuses on the Swedish context. The previously mentioned debate article by 21 library directors advocating for enhanced reading promotion initiatives at Swedish academic libraries, together with the fact that a national workshop on reading promotion in academic libraries was held for the first time at Malmö University Library in 2024, indicates a growing interest in this issue in Sweden. This development underscores the need for further research on Swedish conditions and how it dialogues with previous research. Second, the study adopts a comprehensive perspective, seeking to map the situation across the entire Swedish higher education library system. Very few international studies have taken such a broad, nationwide approach to this issue.

Theoretical Framework and Concept Definitions

In light of previous research one key question is what we define as *reading promotion*? Focus in this article are activities that aim to stimulate leisure reading — e.g., different kinds of reading activities that people engage in voluntarily in their free time. We refrain from a more precise definition of reading promotion and have instead chosen to examine the concept of reading promotion empirically, where the aim of the article is to understand how academic libraries perceive and define reading promotion. Our theoretical approach has been inspired by Carol Bacchi's *What's the Problem Represented to Be?* (WPR). Bacchi's WPR-analysis provides a framework for examining how problems are constructed and addressed in policy and practice. We draw in particular from the concept "problem representation", a key term when conducting WPR-analysis. It refers "to the form of a problematization or the problematized phenomenon in a specific site" (Bacchi & Goodwin, 2016, p. 17) and can be used to understand how issues are problematized.

In relation to the study at hand the concept can be explained as follows: What academic libraries propose to do about reading indicates what they think needs to change and what they think the "problem" concerning reading is. Through analyzing their motivation for carrying out reading promotion, e.g., their "proposed solutions", we can understand the implied "problems" (see Bacchi & Goodwin, 2016, p. 18–19) that reading promotion in an academic library context aims to solve. It has therefore been pertinent to critically analyze the arguments underpinning the decision to have or not have reading promotion activities in academic libraries. To frame our discussions about reading and reading promotion in a wider societal and political context, we draw on Åse Hedemark's and Linnéa Lindsköld's study of reading politics in Sweden from 1945 until present time (2025).

Methodology

This study is based on a survey directed at the libraries of Swedish universities and university colleges. We used the Swedish Higher Education Authority's (UKÄ) official list of institutions authorized to award academic degrees (UKÄ, 2025) as our starting point. From this list of 49 institutions, we selected the 38, where the library director is part of the library network connected to The Expert Group for Higher Education Libraries (Expertgruppen för lärosätesbiblioteken) within the Association for Swedish higher education institutions (SUHF), a collaborative organization. The goal was to include all large universities and university colleges. The universities that do not participate in the library network are all very small and specialized, with comparatively limited library resources.

The result of the selection was that all 18 Swedish universities, all 12 major university colleges, 4 of the 5 university colleges of the arts, and 4 of the 14 small, specialized higher education providers were included in the study. In this context, it should be noted that all higher education institutions in Sweden are state-owned, with the exception of two universities and one major university college, which are foundation-governed, and the small specialized providers, which are mostly privately owned. Higher education in Sweden is tuition-free, and even the foundation- and privately-owned institutions mainly receive some public funding. Almost all Swedish university colleges call themselves universities in English, although they officially are not. However, we have chosen to use the word university for all institutions included in this study.

The library directors at the selected institutions were contacted via email and received information about the survey along with a link to the questionnaire. The survey had 19 questions and was administered through Uppsala University's digital survey tool, "Kurt". It remained open for three weeks in March 2025, and by the end of the response period, all universities and major university colleges had completed the survey; in total we got 44 answers from 35 universities. Libraries are organized in slightly different ways at different universities. In some cases, there is a very decentralized library organization, and therefore in two cases we received several answers from the same university. Two of the included university colleges of the arts and one other, very small, specialized and privately-owned university college did not respond. This corresponds to a response rate of 92%, which must be considered an excellent result. All responding universities are listed in Appendix 1. The survey was conducted in Swedish; Appendix 2 contains an English translation of the questionnaire. As can be seen, a few questions were open-ended, and respondents had ample opportunity to provide their own comments in addition to the predefined response options. This allowed for some qualitative analysis.

Apart from the survey, which gave a picture of the situation in spring 2025, Swedish library statistics also provided some information to the study, making it possible to study changes in reading promotion initiatives, over time. The statistical data are collected annually by the National Library of Sweden, compiled by Statistics Sweden (SCB), and made freely available as an excel-file through the National Library's website. Since 2015, the statistics include information on the various types of activities organized by academic libraries. We picked out the activities relevant for our study, collected figures on a national level for the years 2015–2024 and presented them in table 2.

Only two universities have produced any written documentation concerning their reading promotion activities, that we were able to use in our study (Fröberg, 2021; Fröjd, Tejera, & Mogensen, 2024). However, in three cases there were some valuable information on the university websites (Stockholm School of Economics; Linnaeus University; Swedish University of Agricultural Sciences). Finally, we also received information from Sara Kjellberg, Library Director at Malmö University, regarding the conference on reading promotion in academic libraries, organized by the Malmö University Library in November 2024. She also provided us with a list of the members of the library network connected to the Expert Group for Higher Education Libraries in SUHF, including contact details to the representatives from all member universities, which we could use to inform them about the survey.

Analysis

How and for whom are reading promotion activities carried out?

In their survey responses, 21 academic libraries reported engaging in reading promotion activities. Fourteen libraries indicated that they do not conduct such activities (Appendix 2). The results also show that reading promotion activities are not necessarily new in the Swedish context. According to the responses, activities have been conducted in eight libraries for more than five years. However, interest in such initiatives appears to have grown in recent years. This is reflected in the fact that five libraries began these activities three to five years ago, six started one to two years ago, and three

initiated them this year. This suggests that if there was a negative perception of such activities among Swedish library staff, as recorded in Bakker's (2015) work, that perception seems to have shifted over time.

Despite the growing interest, most libraries organize short-term initiatives throughout the year: 14 host activities a few times per semester; 4 do so once a month during the semester; and another 4 only once or twice a year. Only one library organizes weekly or biweekly activities during the semester.

Table 1: Reading promotion activities in Swedish academic libraries, survey result 2025

Type of activity	Number of universities
1. Exhibitions and displays of literature for leisure reading	17
2. Book club-related activities	15
3. Book talks	10
4. Book recommendations in social media	8
5. Author visits	5
6. Collection development, fiction for leisure reading	3
7. Book exchange activities	3
8. Other activities	5

Source: answers from the respondents in the survey

The reading promotion activities described by the libraries in an open question (Q8) have been categorized into eight different groups, as outlined in Table 1. It is important to note that a single library may organize several different activities, which means it can be represented in several categories. Group 1 includes various initiatives that involve the physical display of literature with the aim of encouraging leisure reading. Seventeen libraries have those kinds of activities or arrangements. Examples mentioned by the informants are book exhibitions, displays of newly published books in strategic locations within the library, book tables placed around campus, or a designated "reading interest shelf" featuring recommendations for fiction. One library posts book suggestions on the inside of restroom doors on campus. The exhibitions often have a specific theme and may be tied for example to notable dates throughout the year. One library reported having a children's literature theme in conjunction with the Swedish schools' autumn break, while another organized a "Banned Books Week."

Book club-related activities form one category and are also common. Fourteen libraries reported organizing book club meetings. Seven of them report focusing on students. One targets international students specifically, and one was initiated at the request of the Faculty of Education for teacher students. One book club includes staff participants and one book club is held in English. A few libraries also lend out book club kits to community-based groups, containing multiple copies of a book along with guidelines for discussion. One library supports student associations that wish to start their own book clubs, by offering meeting spaces and literature suggestions.

Book talks and similar events represent a third major category with 10 libraries. Several of them involve faculty members in recommending books, four libraries run a special initiative called "book relays," where individuals share their most memorable reading experiences in brief oral presentations. These events are often followed by related displays and written reflections on the books. Other examples include short story readings in read-aloud sessions. Author visits form a separate category and are offered at six libraries, in some cases in connection with a book club (Andrén, 2024; Linnaeus University, n.d.).

Social media book recommendations are also classified as a separate category and are found at eight libraries. Some informants mentioned that, leading up to the winter holidays, their library has organized an “advent calendar,” where a new book is introduced and raffled off each day.

Collection development is another category. Three academic libraries reported actively working to enhance or highlight their fiction collections with the goal of promoting recreational reading. One notable example is a university that has been actively engaged in reading promotion through various initiatives for an extended period under the heading “SSE Literary Agenda,” and where collection development plays an important role (Stockholm School of Economics). Book exchange initiatives also constitute a category. At three libraries, efforts are made to encourage book exchanges among students and faculty by organizing book exchange days or weeks, or by providing a designated book exchange cabinet or shelf where visitors can leave a book and take a new one.

Finally, under the category “Other activities” falls one library’s live streaming of the announcement of the Nobel Prize in Literature. Another library offers “Summer Bingo” — a concept borrowed from public libraries — in which users pick up a bingo card filled with reading challenges designed to encourage the discovery of new books and authors over the summer. Participants who return a completed card after the summer have the chance to win prizes. There are also activities mentioned by the informants, aimed at supporting students’ reading and writing skills, although not focused specifically on recreational fiction-reading. One library offers “reading workshops” in which students read and discuss scholarly literature and course materials together. Another hosts creative writing workshops.

The results can be compared with data from *Swedish Library Statistics 2015–2024* concerning on-site activities at academic libraries, which puts the results from the survey in a wider time context. In the statistics, these activities are divided into 15 different categories, of which we picked out the 5 related to literary activities. They are presented in Table 2.

Table 2: Activities with literary connection in Swedish academic libraries, 2015–2024, total numbers

Year	Closed book club meetings with literary connection	Book-, reading- or crossword-café, open meetings with literary connection	Book talks and book discussions	Author visits	Exhibitions
2015	1	41	4	13	164
2016	-	1	2	14	147
2017	11	19	6	8	179
2018	8	-	3	18	241
2019	10	1	6	10	229
2020	14	78	6	5	128
2021	37	28	18	17	146
2022	24	55	18	13	231
2023	28	2	28	14	250
2024	16	9	43	11	279

Source: National Library of Sweden (2025), *Sweden’s official library statistics 2024*, Table (Excel): Univ-högskola, aktiviteter

While it is important to emphasize that the activities underlying the statistical categories may not always be directly connected to reading promotion or fiction, the data nonetheless provide an

indication of the growing interest in literature promotion among academic libraries over the past decade. It aligns with the survey results indicating that an increasing number of libraries have begun engaging in reading promotion. At the same time, it seems that libraries have changed the focus of their activities somewhat over time. For example, it can be observed in the statistics that closed book club meetings, open literary-themed events and author visits have become less frequent in recent years, while book talks and exhibitions have increased. A possible explanation to that could be that the general downturn in Swedish public finances has placed increasing strain on university budgets. This has also affected library operations and may have led some institutions to reduce their activities not directly tied to their traditional core missions, or to replace some of them with less costly alternatives or with alternatives that reach a wider audience. As already mentioned, reading promotion activities are not very frequent in most of the libraries that reported having them.

Based on the survey results, more than half of the academic libraries that promote reading target both students and university staff. Only five libraries focus exclusively on students, and one library specifically targets Swedish-speaking students. Additionally, one library includes alumni, and six extend certain activities (such as events) to the general public. One library explicitly states that reaching international and doctoral students is a priority. Most initiatives are led by library staff. Nine libraries have designated personnel for this role, while in seven, staff members engage in these activities primarily out of personal interest and have limited time for them. Furthermore, 19 libraries indicate that the staff involved have prior experience with reading promotion from other contexts, while 4 report no such experience among their staff.

Most libraries (13) carry out the reading promotion activities independently. In some cases, the activities are organized in collaboration with other stakeholders, such as student health services, faculty members, or individuals responsible for broader cultural programming at the university. A few libraries also mentioned collaborations with public libraries—for example, in organizing book clubs. In terms of teaching, one library notes that, due to their literature studies program, they frequently create fiction displays. Another library reports that teachers have shown interest in incorporating fiction into course literature. Notably, one library has developed a gender equality collection, aligning with diversity and inclusion goals. The informants were also asked whether they knew about readings and discussions of fiction organized within educational programs or courses where this would not traditionally be expected, *without* any collaboration with the library. Ten libraries knew of such examples within their university. Among the programs specifically mentioned here were medical education, teacher training and business education.

Finally, 11 universities reported plans to expand or improve their reading promotion activities in the future, with some including new approaches such as bibliotherapy. One university, where most students study remotely, emphasized the importance of using these initiatives to foster social connection.

What arguments underpin the decision to have reading promotion activities?

The results indicate that the most significant motivation for initiating reading promotion activities is the broader national debate on reading in Sweden, particularly concerns about declining reading skills. This decline is perceived as impacting academic literacy and increasing the risk of student dropout. This reason was reported as *very important* by 11 libraries and *quite important* by 10. In one of the reports (Fröjdh et al.) it is emphasized that a large proportion of their students are first-generation university attendees, where the reason to arrange book clubs and author talks is firmly anchored in the fact that many of them lack reading literacy which affects their abilities to succeed in their studies. The report clearly states that academic libraries should promote academic literacy which includes being able “to read, understand and to process texts of different genres, on different levels” (p. 2). The implied “problem” (see Bacchi & Goodwin, p. 18–19) reading promotion aim to

solve is thus the declining reading abilities amongst young people. This indicates an ambition of remedying broader societal challenges. In current reading politics and debates, decreased reading is described as the cause of societal problems. Deficiencies in reading are often presented as a societal risk, where the importance of reading is linked to both economic and social security issues (Hedemark & Lindsköld 2025). In this argumentation reading is defined as something instrumental, leading to certain clear competencies you need in order to become a productive member of society.

Another way of motivating reading becomes obvious in the second most important reason to promote reading. This reason relates to an educational ideal that emphasizes holistic student development, in which fiction and reading for pleasure play a role. This reason was described as *very important* by 9 libraries and *quite important* by 11. In relation to this, two libraries note that reading activities provide students with pressure-free, enjoyable moments without the fear of being judged. In one of the reports (Fröberg, 2021) the reason is defined as an ambition to contribute to a more general informal education, where reading literature is seen as important in its own right and for the development of the individual. Reading appears within this perspective as something that cannot be measured, with references to *Bildung* and the view of the arts as transformative for the individual. What is problematized in this argumentation is that students do not devote enough time to leisure reading, but mainly associate reading with performance. The academic libraries therefore nurture the ambition of making students discover the pleasure of reading for its own sake, and design reading promotion activities supporting this.

The third reason is the current Swedish Library Act. This legal framework was identified as *quite important* by 12 libraries, *very important* by 5, and of *low significance* by 4. This motivation implies the need of living up to demands stated in the law, not only library policy and strategic planning at the university level.

The fourth reason is the idea of promoting the library as a space for cultural activities to attract more visitors. This reason was considered *quite important* to 10 libraries, *very important* to 9, and of *small significance* to 4. Three libraries report that they want to make the library more appealing to students and foster positive relationships. One library mentions that this motivation has evolved, now aligning their activities with the national reading promotion debate. This motivation suggests that the library as a physical place is seen as important, the perceived problem being a lack of visitors or a negative or outdated perception about the library that creates barriers to engage its services. Reading promotion activities are thus regarded as a solution, potentially contributing in building a long-lasting relation between students and the library, changing perceptions of the library in a fresher and more approachable way, and opening the door to its cultural role, as other studies have stated (Sanders, 2005; Torres 2005; Kavak & Feride Kop, 2025; Zou et al., 2021).

The fifth reason is the belief that reading promotion can help students form new social connections. It is *very important* to seven libraries, *quite important* to six, and of *little importance* to seven. One library also notes that the COVID-19 pandemic played a major role, as many students felt isolated, and social reading created new opportunities for connection. The social aspects of reading are the main argument in this problematization where reading promotion activities are framed as a solution in providing opportunities for students to meet each other and counteract loneliness and isolation. This is related to the necessity to integrate students into campus life, have well-being and a sense of belonging, specially to avoid academic drop out, as stated in other studies (Bosman et al., 2008; Camargo-Rojas, 2025; Dewan, 2013; Gauder et al., 2007; Gladwin & Goulding, 2012; Lackner et al., 2023; Reno, 2017).

The sixth reason involves inspiration from international library trends and practices observed in other Swedish libraries. Nine libraries rated this as *quite important*, one as *very important*, while nine indicated it held *low significance*, and three considered it *completely unimportant*.

The least common reason is to stimulate increased use of the academic library's fiction collections. This reason was marked as *very important* by four libraries, *quite important* by seven, of *low significance* by four, and *completely unimportant* by seven. One library explicitly stated that its primary goal was to promote the use of its fiction collection. Additionally, another reported that the activities originated from the personal interest of library staff in literature and reading.

Moreover, in reports from two libraries, several challenges in promoting reading in academic libraries are identified. First, one emphasizes the importance of having support from university leadership, with one stating that reading promotion should be part of the academic library's mission. They also stress the need for a student-centered approach, aiming to engage students from all faculties, particularly male students. They recognize the considerable behind-the-scenes work required to run these activities, and simultaneously that it takes minimal resources. One also noted that students may expect librarians leading Shared Reading sessions to be literature experts. Finally, one points out that reading promotion in academic libraries is an emerging field of research.

What arguments underpin the decision not to have reading promotion activities?

As previously mentioned, 14 of the 35 responding universities, i.e., 40%, do not organize any reading promotion activities at all. No clear pattern emerges as to which institutions belong to this group. All three privately owned specialized colleges, as well as the university colleges of arts, fall into this category; one possible explanation is that they are all very small, and thus have relatively limited resources for library services compared to the larger universities. However, two of the largest academic libraries — at Uppsala University and Stockholm University — are also among them. The rest of the group includes both university colleges and newer, smaller universities.

When asked why they do not engage in reading promotion activities, the respondents gave a variety of answers. Only one library (at one of the newer universities) stated that reading promotion does not fall within the remit of academic libraries, but should instead be the responsibility of public libraries. Another library reported a lack of support from university or faculty leadership for such initiatives. The most common reasons, however, were that the issue has simply never been discussed or that there is a lack of financial resources.

Final discussion and conclusions

The results show that reading promotion in academic libraries are defined as important for a number of different reasons such as remedying declining reading abilities in society, enhancing Bildung and social well-being amongst students. The argumentation for not having reading promotion activities is more diverse. The reasons not to have reading promotion range from a perceived lack of financial resources to not having discussed the issue or claiming reading promotion activities not part of the libraries' mission.

In Swedish society in general, the value of reading has increasingly been instrumentalized and is today assessed in relation to what it is capable of resolving in other areas. Reading promotion can thus be seen as a solution aimed to solve challenges mainly in other societal areas such as in educational and labor market areas, where reading ability plays a role in how productive a person is expected to be and in the long run improve the country's economic productivity. Increased reading is assumed to improve language development, which in turn can help reduce segregation and social exclusion (Hedemark & Lindsköld, 2025). This societal view of reading, dominating reading politics and public debate, is to some extent reflected in the academic libraries' reasoning behind promoting reading.

But another way of arguing for reading promotion activities, which initially may appear to be the opposite of the aforementioned, is also found in the libraries' argumentation. Central tenets in that

line of reasoning is the view that reading plays an important role in its own right and for the development of *Bildung*. It is stated as pivotal to provide opportunities where students can read without the pressure of being measured or graded. However, the two problem representations, where reading is either seen as the solution for remedying other societal problems or as a way of nurturing general *Bildung*, both firmly link reading to fundamental values in the democratic society of today. The promotion of reading thus becomes a central issue for more and more stakeholders, organizations and activities in society (Hedemark & Lindsköld, 2025). Academic libraries' interest in reading promotion can thus be viewed in light of this development. These two main arguments can also be seen as supporting reading promotion in academic libraries in other parts of the world. The first has been predominant, particularly in the North American context (Dali & McNiff, 2020). This argument has shaped the nature of that inclusion, where non-academic reading is justified insofar as it supports educational and professional objectives. The second argument relates to educating the "whole person" and promoting well-being, even when such initiatives are not tied to tangible educational benefits or goals. This perspective has begun to gain importance in the current university context (Camargo-Rojas, 2025; Dali & McNiff, 2020).

Another potential answer to academic libraries' increasing interest in reading promotion might be the development of library education in Sweden. Historically, Swedish library education was divided into two tracks: one for public librarians and one for research librarians. In the early 1990s, however, the education changed into a generalist program in Library and Information Science (LIS) for the entire library sector. This means that today's LIS students view public and academic libraries as part of a shared labor market, and it is now entirely unremarkable for someone to begin their career at a public library and later move into academic librarianship — something that was not common in the past. When asked whether one or more of the staff members engaged in reading promotion at their academic library had prior experience in such work — e.g., from public libraries or as book club facilitators — 83% of the universities answered in the affirmative. The conclusion must be that personal engagement on the part of academic library staff, combined with experience and skills acquired elsewhere, is likely a key factor in explaining why reading promotion activities have become increasingly common in Swedish academic libraries in recent years.

In this context, it can also be noted that the growing interest in various types of reading promotion activities appears to be part of a broader strategic objective among libraries: to emphasize the significance and value of the physical library space at a time when many services are otherwise available digitally. This trend is particularly evident in public libraries, which now offer a wide range of activities of very different kinds — many of which are not directly related to the library's traditional role in promoting reading, but rather reflect a broader cultural mission. The literary activities currently found at academic libraries — such as book clubs, author talks, exhibitions, and book discussions — suggest a similar development in this part of the library sector. Library statistics from 2015 to 2024 show a significant increase in *all* types of on-site-activities at academic libraries, not just those directly related to reading promotion. In 2024, the number of such activities was nearly three times as high as in 2015. An illustrative example is the library at the Swedish University of Agricultural Sciences, which offers a wide variety of reading promotion activities, such as book clubs, poetry walks, book relays, and author talks. In addition, it hosts knitting and crafts cafés, yoga, sewing circles, workshops where participants learn how to repair clothes using embroidery techniques, and provides art kits for students and staff interested in exploring their creative abilities (Swedish University of Agricultural Sciences, n.d.).

It may be that for anything to happen there needs to be someone who is truly passionate about the matter. In response to the question of where the initiative for reading promotion activities typically originates, the overwhelming majority reported that it came from the library staff themselves. At several institutions, staff members had been formally assigned to work on such activities as part of

their job. However, at quite a few institutions, those responsible for the activities had become involved based on personal interest, without any specifically allocated work hours for this purpose.

Compared to the situation in other parts of the world, where academic librarians often lack the skills and passion needed to carry out reading promotion activities (Elliott, 2007; Sánchez-García & Yubero, 2015; Dali, 2015b; Gladwin & Goulding, 2012; Meléndez, 2024; Flores & Soriente, 2023; Sánchez-García, 2022), academic libraries that do reading promotion activities in Sweden tend to have librarians who are quite well prepared for such initiatives. This difference likely reflects the influence of each country's library science education (for example, if it is a master and undergrad, or if the person studied a humanities career before) and the individual librarian's prior experience with reading promotion. However, it also confirms findings from previous studies (Camargo-Rojas, 2025; Dali, 2015b): these activities often depend on the enthusiasm of a librarian for whom reading is a lifestyle. When that person leaves, the initiatives frequently end as well.

In general, as documented in academic literature from other parts of the world (Camargo-Rojas, 2024), reading promotion initiatives in Sweden tend to be short-lived and are not typically included in library strategic plans. Compared to the results from Rebiun (2019) in Spain, where 46% of the 39 libraries surveyed carry out initiatives regularly, in Sweden only one reports doing so. However, one library that has carried out small-scale reading promotion activities for several years has incorporated them recently into its operational plan. This suggests that when such activities are sustained over a long period (and accompanied by broader public discussions, such as the ongoing conversation in Sweden about reading) libraries may begin to integrate them into their strategic planning and develop more robust programs, as other studies have also indicated (Camargo-Rojas, 2025; González & Martínez, 2017).

The results also show that reading promotion activities made Swedish academic libraries expand their public to university staff and externals, as other international studies have shown (Camargo-Rojas, 2025). The collaboration with other university units or external organizations, which has been documented as crucial to long-term and strong programs (Camargo-Rojas, 2025) is in its early stages. The inclusion of diversity-oriented approaches, that has stated of real importance in other studies (Dali & McNiff, 2020; Ramírez, 2015) is only identified in one Swedish library.

The results of this study are limited with its focus mainly on a quantitative method. Research that delves deeper into qualitative methods, where institutional, material and social aspects are taken into consideration is needed to fully understand why Swedish academic libraries engage (or not engage) in activities explicitly aimed at reading promotion. However, the results show, as previous research indicates, that although reading promotion was once perceived negatively in academic libraries, this view is shifting. Activities appear to have grown in recent years and are more common than what one might expect. The first conference on reading promotion in Swedish academic libraries, organized by Malmö University library in November 2024, where 12 of the universities in the survey of this study took part (Clemens, 2024; email from Kjellberg), also shows that there is a desire to raise the issue, as does the fact that Chalmers University of Technology in 2025 dedicated its annual network conference, Chals, to reading promotion and academic libraries (Röshammar, 2025). As stated in the debate article by academic library directors: "When reading is raised as a societal challenge, shouldn't we, as academic libraries, also be part of the solution?" (*Biblioteksbladet* 2025-04-29). The development towards more reading promotion activities, identified in this study, might be an indication that academic libraries have risen to that occasion. However, this study shows that even though there is a change in perception, not necessarily all academic libraries of a country decide to do it. The percentage in this study, 60% yes and 40% no, shows that this is an option for academic libraries, but not necessarily something mandatory. Although it is not demonstrated to be a core function of academic libraries, as argued by authors such as Sánchez-García & Santos-Recuenco

(2012), it is seen as an important option, and for some, it should indeed be part of the library's mission.

Acknowledgements

We thank the survey respondents at Swedish universities for their participation.

References

44 survey answers from 35 Swedish universities

Email from Sara Kjellberg to Kerstin Rydbeck 2025-01-02 with the following documents:

- List of participants at the conference at Malmö University Library on November 13, 2024, on reading promotion and academic libraries
- Notes from the discussions at the conference at Malmö University Library on November 13, 2024, on reading promotion and academic libraries.
- a list of the members in the library network connected to the Expert Group for Higher Education Libraries in the Association of Swedish Higher Education Institutions (SUHF), with contact details.

Agélii, K. (2001). *Core curriculum – en bildningsresa: utvärdering och beskrivning av ett bildningskoncept för högskolestudenter*. Swedish National Agency for Higher Education.

Alsheimer, L. (2004). *Bildningsresan: från ensidig instrumentell utbildning till sammanhangsskapande bildning*. Prisma.

Andrén, K. (2024). Läsfrämjande lärosätesbibliotek: studenters deltagande i en ämnes- och professionsöverskridande bokcirkel på ett lärosätesbibliotek. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, 5(2), 1–21. <https://doi.org/10.7146/njlis.v5i2.148822>

Applegate, A. J., Applegate, M. D., Mercantini, M. A., McGeehan, C. M., Cobb, J. B., DeBoy, J. R., Modla, V. B., & Lewinski, K. E. (2014). The Peter effect revisited: Reading habits and attitudes of college students. *Literacy Research and Instruction*, 53(3), 188–204. <https://doi.org/10.1080/19388071.2014.898719>

Association of Swedish Higher Education Institutions (SUHF) (n.d.). Expertgruppen för lärosätesbiblioteken. Accessed 2025-05-31. <https://suhf.se/arbetsgrupper/expertgruppen-for-larosatesbiblioteken/>

Bacchi, C., & Goodwin, S. (2016). *Poststructural policy analysis: A guide to practice*. Palgrave Macmillan.

Bakker, B. (2015). Fiction at academic libraries: An investigation into fiction collections and reading promotion at Swedish academic libraries [Bachelor's thesis, University of Borås]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:840620/FULLTEXT01.pdf>

Bangani, S. (2024). Academic libraries' support for quality education through community engagement. *Information Development*, 40(4) 590–601. <https://doi.org/10.1177/02666669231152862>

Banou, C., Kostagiolas, P. A., & Olenoglou, A. M. (2008). The reading behavioral patterns of the Ionian University graduate students: Reading policy of the Greek academic libraries. *Library Management*, 29(6/7), 489–503. <https://doi.org/10.1108/01435120810894518>

Rydbeck et al. *Reading promotion*

- Beglar, D., Hunt, A., & Kite, Y. (2012). The effect of pleasure reading on Japanese university EFL learners' reading rates. *Language Learning*, 62(3), 665–703. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9922.2011.00651.x>
- Bernhardsson, K., & Törnqvist, A. K. (2022). Obduktion och mjuka texter: Shared Reading som metod på universitetet. In T. Forslid, A. Ohlsson, K. Rydbeck, K. I. Skjerdingsstad, M. Steenberg, & T. M. Tangerås (Eds.), *Shared Reading i Skandinavien: Forskning og praksis* (pp. 257–287). ABM-Media.
- Biblioteksbladet* (2025-04-29). Låt oss stärka svenska studenters förmåga att läsa. <https://www.biblioteksbladet.se/ideer/debatt/lat-oss-starka-svenska-studenters-formaga-att-lasa/>
- Biswas, S. (2023). Attitude, perception and practice towards pleasure reading among university students: A case study. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 1–24. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/7640>
- Bordonaro, K. (2011). Recreational reading of international students in academic libraries. *The Reading Matrix*, 11(3), 269–278.
- Bosman, R., Glover, J., & Prince, M. (2008). Growing adult readers: Promoting leisure reading in academic libraries. *Urban Library Journal*, 15(1). <https://academicworks.cuny.edu/ulj/vol15/iss1/5>
- Brookbank, E. (2023). "It makes you feel like more of a person:" The leisure reading habits of university students in the US and UK and how academic libraries can support them. *College & University Libraries*. 30(3), 53–94. <https://doi.org/10.1080/10691316.2023.2261918>
- Brookbank, E., Davis, A. M., & Harlan, L. (2018). Don't call it a comeback: Popular reading collections in academic libraries. *Reference & User Services Quarterly*, 58(1), 28–39. <https://doi.org/10.5860/rusq.58.1.6838>
- Buyukgoze, H. (2023). Linking beliefs in reading with lifelong learning tendencies among undergraduates: The mediating role of enthusiasm for reading. *Psychology in the Schools*, 60, 3995–4010. <https://doi.org/10.1002/pits.22951>
- Camargo-Rojas, L. (2024). Recreational reading promotion and academic libraries mission: A systematic review. *Ocnos*, 23(1). https://doi.org/10.18239/ocnos_2024.23.1.388
- Camargo-Rojas, L. (2025). *Hacia una misión ampliada de la biblioteca universitaria. El fomento de la lectura recreativa como conector entre textos, personas, saberes y entornos: El caso de promoción de la lectura de una Institución de Educación Superior privada en Bogotá, Colombia*. [Doctoral dissertation, University of Deusto].
- Caride, J. A., Caballo, M. B., & Gradaïlle, R. (2018). Leer en tiempos de ocio: los estudiantes, futuros profesionales de la educación, como sujetos lectores. *Ocnos*, 17(3), 7–18. https://doi.org/10.18239/ocnos_2018.17.3.1707
- Clemens, A. (2024). Dags att prata läsfrämjande för universitetsstudenter. *Biblioteksbladet*, 2024-04-22. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/dags-att-prata-lasframjande-for-universitetsstudenter/>

- Dali, K. (2015a). How we missed the boat: Reading scholarship and the field of LIS. *New Library World*, 116(9/10), 477–502. <https://doi.org/10.1108/NLW-01-2015-0007>
- Dali, K. (2015b). Readers' advisory: Can we take it to the next level? *Library Review*, 64(4/5), 372–392. <https://doi.org/10.1108/LR-03-2015-0032>
- Dali, K., & Dilevko, J. (2006). Toward improved collections in medical humanities: Fiction in academic health sciences libraries. *The Journal of Academic Librarianship*, 32(3), 259–273. <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2006.02.008>
- Dali, K. & McNiff, L. (2019). What citation patterns reveal about reading research and practice in academic libraries. *Reference Services Review*, 47(4), (570–593). <https://doi.org/10.1108/RSR-07-2019-0044>
- Dali, K., & McNiff, L. (2020). Reading work as a diversity practice: A differentiated approach to reading promotion in academic libraries in North America. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(4), 1050–1062. <https://doi.org/10.1177/0961000620902247>
- Dewan, P. (2010). Why your academic library needs a popular reading collection now more than ever. *College and Undergraduate Libraries*, 17(1), 44–64. <https://doi.org/10.1080/10691310903584775>
- Dewan, P. (2013). Reading matters in the academic library. *Reference and User Services Quarterly*, 52(4), 309–319. <https://doi.org/10.5860/rusq.52n4.309>
- Diers, B., & Simpson, S. (2012). At your leisure: Establishing a popular reading collection at UBC library. *Evidence Based Library and Information Practice*, 7(2), 49–66. <https://doi.org/10.18438/B84W4G>
- Ding, K. (2019). Research on the thoughts and models of reading promotion of university library in the new media era. In *Proceedings of the 4th International Conference on Contemporary Education, Social Sciences and Humanities (ICCESSH 2019)*. <https://doi.org/10.2991/iccsh-19.2019.395>
- Elche, M., Sánchez-García, S., & Yubero, S. (2018). Lectura, ocio y rendimiento académico en estudiantes universitarios del área socioeducativa. *Educación XX1*, 22(1), 215–237. <https://doi.org/10.5944/educxx1.21548>
- Elche, M., Yubero, S., & Larrañaga, E. (2021). Reading in print and digital formats: A study with young university students in Spain. *Íkala: Revista De Lenguaje y Cultura*, 26(2), 269–281. <https://doi.org/10.17533/udea.ikala.v26n2a01>
- Elliott, J. (2007). Academic libraries and extracurricular reading promotion. *Reference and User Services Quarterly*, 46(3), 34–43. <https://doi.org/10.5860/rusq.46n3.3>
- Elliott, J. (2009). Barriers to extracurricular reading promotion in academic libraries. *Reference and User Services Quarterly*, 48(4), 340–346. <https://doi.org/10.5860/rusq.48n4.340>
- Flores, R. M., & Soriente, V. (2023). Does the promotion of leisure reading still exist in academic libraries? A closer look of reading programs in Philippine universities. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries (QQML)*, 12(4), 671–687. <https://www.qqml-journal.net/index.php/qqml/article/view/865>

- Franco, P. A. A., de Assis, M. P., & da Costa, E. R. (2024). Ações culturais em bibliotecas universitárias brasileiras: revisão sistemática da literatura. *Boletim Técnico Do Senac*, 50. <https://doi.org/10.26849/bts.v50.981>
- Fröberg, K. (2021). *Projektrapport: skönlitteratur på Örebro universitetsbibliotek, projekt 2*. Örebro University.
- Fröjd, P., Tejera, P., & Wogensen, L. (2024). *Mau Reads: Rekreativ läsning som nytt uppdrag för lärosätetsbibliotek*. Malmö University.
- Gallik, J. D. (1999). Do they read for pleasure? Recreational reading habits of college students. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 42(6), 480–488.
- Gauder, H., Giglierano, J., & Schramm, C. H. (2007). Porch reads: Encouraging recreational reading among college students. *College and Undergraduate Libraries*, 14(2), 1–24. https://doi.org/10.1300/J106v14n02_01
- Gilbert, J., & Fister, B. (2011). Reading, risk, and reality: College students and reading for pleasure. *College and Research Libraries*, 72(5). <https://doi.org/10.5860/crl-148>
- Gladwin, R., & Goulding, A. (2012). Recreational reading in university libraries in The United Kingdom. *New Review of Academic Librarianship*, 18(2), 140–164. <https://doi.org/10.1080/13614533.2012.709213>
- Haslam, S., Miller, J., & Cantwell-Jurkovic, L. P. (2024). The flow of comfort: Bibliotherapy, the history of literary caregiving, and the academic library today. In P. Laureen, L. P. Cantwell-Jurkovic (Eds.), *Intersections in healing: Academic libraries and the Health Humanities* (pp. 63–82). Rowman & Littlefield.
- Hedemark, Å., & Lindsköld, L. (2025). *Den frivilliga läsaren: Läsningens politik i Sverige efter 1945*. Gidlunds Förlag.
- Jarvio Fernández, A. O., & Ojeda, M. M. (2018). La lectura no utilitaria en la universidad en la era digital: un análisis multivariante que ubica el texto impreso en la lectura de literatura. *Palabra Clave*, 7(2), 1–15. <https://doi.org/10.24215/18539912e051>
- Kavak, A. & Kop, A. F. (2025). Organized social and cultural activities in academic libraries: A study from Türkiye. *Libraries and the Academy*, 25(2), 251–270. <https://doi.org/10.1353/pla.2025.a955945>
- Kolesnykova, T. O., & Demidko, M. D. (2024). Developing a sense of community in the activities of the university library of Ukraine in wartime (on the example of the scientific library of USUST). *University library at a new stage of social communications development: Conference proceedings*, (9), 191–203. https://doi.org/10.15802/unilib/2024_319086
- Lackner, J., Luxmore, R., & Kneeder-Shorten, X. (2023). Book clubs as means of reducing library anxiety. *Journal of New Librarianship*, 8(1), 20–40. <https://doi.org/10.33011/newlibs/13/2>

- Larrañaga, E. (2004). *La lectura en los estudiantes universitarios: variables psicosociales en la formación de los hábitos lectores* [Doctoral dissertation, University of Castilla-La Mancha]. <https://ruidera.uclm.es/xmlui/handle/10578/931>
- Lee, J., & Graesser, A. C. (2014). Universal factors of student achievement in high-performing Eastern and Western countries. *Journal of Educational Psychology, 106*(2), 364–374. <https://doi.org/10.1037/a0035609>
- Levine, S. L., Cherrier, S., Holding, A. C., & Koestner, R. (2022). For the love of reading: Recreational reading reduces psychological distress in college students and autonomous motivation is the key. *Journal of American College Health, 70*(1), 158–164. <https://doi.org/10.1080/07448481.2020.1728280>
- Lingmei, L., Zhenbo, L., & Yixuan, G. (2024). Analysis on art reading promotion models from the perspective of library aesthetic education innovation: A multi-case study of Zhejiang University of Technology library. *Journal of academic libraries, (03)*, 108–117. <https://doi.org/10.16603/j.issn1002-1027.2024.03.014>
- Linnaeus University (n.d.). LinnéReads: bokcirklar för dig som student. Accessed 2025-05-31. <https://lnu.se/ub/om-biblioteket/linnereads-bokcirklar-for-studenter/>
- Mack Freeman, J., Mancini, C., Cruz, S., & Sheldon, K. (2023). “You have my sword.” “You have my bow.” “And my axe.”: Creating a popular reading collection through interdepartmental collaboration. *Public Services Quarterly, 19*(2), 83–98. <https://doi.org/10.1080/15228959.2022.2133787>
- Martin-Chang, S., Kozak, S., Levesque, K., Calarco, N., & Mar, R. A. (2021). What’s your pleasure? exploring the predictors of leisure reading for fiction and nonfiction. *Reading and writing, 34*(6), 1387–1414. <https://doi.org/10.1007/s11145-020-10112-7>
- Meléndez Ortiz, B. E. (2024). Formación de lectores para el desarrollo de habilidades informativas en la educación superior mexicana. *Revista Estudios De La Información, 2*(2), 35–52. <https://doi.org/10.54167/rei.v2i2.1720>
- Michailidis, T. (2024). Enhancing reading skills in an academic library: A case study of a reading group. *Futurity Education, 4*(1), 290–305. <https://doi.org/10.57125/FED.2024.03.25.15>
- National library of Sweden (2025). *Sweden’s official library statistics 2024*. <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2025-05-14-sveriges-officiella-biblioteksstatistik-2024.html>
- Nicholson, H. (2012). How to be engaging: Recreational reading and readers’ advisory in the academic library. *Public Services Quarterly, 8*(2), 178–186. <https://doi.org/10.1080/15228959.2012.675286>
- Nicolosi, G., & Reiter, L. (2024). The leisure reading habits of undergraduate business students. *College and Undergraduate Libraries, 31*(3–4), 79–99. <https://doi.org/10.1080/10691316.2024.2391736>
- Odess-Harnish, K. (2002). Making sense of leased popular literature collections. *Collection Management, 27*(2), 55–74. https://doi.org/10.1300/J105v27n02_06

Parlette, M., & Howard, V. (2010). Personal growth, habits, and understanding: Pleasure reading among first-year university students. *Evidence Based Library and Information Practice*, 5(4), 53–69. <https://doi.org/10.18438/B8C61M>

Perera, K.K. N. L., & Somaratna, S. D. (2024). Undergraduates' perspectives on promoting pleasure reading facilities in university libraries: A case study. *Journal of Sri Lanka Library Review*, 38(1), 1–15. <https://doi.org/10.4038/sllr.v38i1.67>

Ramírez, E. (2015). La biblioteca universitaria, un espacio de formación de lectores. In E. Ramírez (Ed.), *Tendencias de la lectura en la universidad* (pp. 49–74). UNAM. <https://doi.org/10.22201/iibi.9786070263897e.2015>

Rathe, B., & Blankenship, L. (2006). Recreational reading collections in academic libraries. *Collection Management*, 30(2), 73–85. https://doi.org/10.1300/J105v30n02_06

Rebiun (2019). Promoción de la lectura en bibliotecas universitarias. *Rebiun, Línea 1*. <http://hdl.handle.net/20.500.11967/252>

Reno, L. M. (2017). Mistakes were made: Strict curricular focus and student retention in academic libraries. *Codex: The Journal of the Louisiana Chapter of the ACRL*, 4(3), 39–63. <https://journal.acrla.org/index.php/codex/article/view/135>

Rydén Gramner, A. (2022). *Cold heart, warm heart: On fiction, interaction, and emotion in medical education* [Doctoral dissertation, Linköping University].

Röshammar, M. (2025). Fokus på årets Chals: "Bibliotekets roll som läsfrämjare". *Biblioteksbladet* 2025-09-19. <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/fokus-pa-arets-chals-bibliotekets-roll-som-lasframjare/>

Sanders, M. (2005). Paperbacks and a percolator: Fostering a sense of community in the academic library. *Mississippi Libraries*, 69(1), 5–6.

Sánchez-García, S. (2019). Lectura y rendimiento académico: actuaciones desde la biblioteca universitaria. *Anuario Think EPI*, 13(1), 1–8. <https://doi.org/10.3145/thinkepi.2019.e13b03>

Sánchez-García, S. (2022). Contradicciones en torno a la lectura: el continuo sí pero no. *Anuario ThinkEPI*, 16. <https://doi.org/10.3145/thinkepi.2022.e16a04>

Sánchez-García, S., & Santos-Recuenco, E. (2012). Leer por leer: la promoción de la lectura desde la biblioteca universitaria. *Mi biblioteca*, (28), 48–51. <https://gredos.usal.es/handle/10366/144743>

Sánchez-García, S., & Santos-Recuenco, E. (2014). Biblioteca 2.0 y alfabetización lectora: una visión crítica. In S. Yubero, & E. Larrañaga (Eds.), *Propuestas socioeducativas para la alfabetización lectora* (pp. 33–42). University of Castilla-La Mancha. <https://www.uclm.es/centros-investigacion/CEPLI/Publicaciones/Publicaciones/Coediciones/Propuestas-socioeducativas-para-la-alfabetizacion-lectora>

Sánchez-García, S., & Yubero, S. (2015). Leer en la universidad. La promoción de lectura desde la biblioteca universitaria. In: S. Sánchez-García, & S. Yubero (Eds.), *Las bibliotecas en la formación del hábito lector* (pp. 159–188). Universidad de Castilla-La Mancha. <https://www.uclm.es/centros->

[investigacion/CEPLI/Publicaciones/Publicaciones/ColeccionArcadia/Las-bibliotecas-en-la-formacon-del-habito-lector](#)

Sánchez-García, S., Yubero, S., & Larrañaga, E. (2010). El papel de la biblioteca universitaria en la formación del hábito lector. In *XV Jornadas Bibliotecarias de Andalucía. Asociación Andaluza de Bibliotecarios*. <http://hdl.handle.net/10578/93>

Sievert, K., Fick, A., Adamski, B., Merrill, A., & LeMay, D. (2018). Library, library, make me a match impact of form-based readers' advisory on academic library use and student leisure reading. *Reference and User Services Quarterly*, 57(4), 254–265. <https://doi.org/10.5860/rusq.57.4.6703>

Smith, R., & Young, N. J. (2008). Giving pleasure its due: Collection promotion and readers' advisory in academic libraries. *Journal of Academic Librarianship*, 34(6), 520–526. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2008.09.003>

Stockholm School of Economics (n.d.). SSE Literary agenda. Accessed 2025-05-31. <https://www.hhs.se/sv/samverkan/sse-initiatives/art-initiative/literary-agenda/>

Swedish Higher Education Authority (UKÄ) (n.d.). Lista över universitet, högskolor och enskilda utbildningsanordnare. Accessed 2025-05-31. <https://www.uka.se/sa-fungerar-hogskolan/universitet-och-hogskolor/lista-over-universitet-hogskolor-och-enskilda-utbildningsanordnare>.

Swedish University of Agricultural Sciences (n.d.). Kalenderarkiv för SLU-biblioteket. Accessed 2025-05-31. <https://www.slu.se/site/bibliotek/pa-gang-pa-slu-biblioteket/kalenderarkiv-for-slu-biblioteket/?p=8>

Torres, M. (2005). La función social de las bibliotecas universitarias. *Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios*, 80, 1–23.

Van-Fleet, C. (2003). Popular fiction collections in academic and public libraries. *The Acquisitions Librarian*, 15(29), 63–85. https://doi.org/10.1300/J101v15n29_07

Watson, E. M. (2015). The importance of leisure reading to health sciences students: Results of a survey. *Health Information & Libraries Journal*, 33(1), 33–48. <https://doi.org/10.1111/hir.12129>

Xu, L. (2018). Reading promotion activity practice in the Yifu Library of Hunan City University. *International Journal of Intelligent Information and Management Science*, 7(1), 18–20. https://www.hknccp.org/mobile_article_detail/466

Yubero, S., & Larrañaga, E. (2015). Lectura y universidad: hábitos lectores de los estudiantes universitarios de España y Portugal. *El profesional de la información*, 24(6), 713–719. <http://dx.doi.org/10.3145/epi.2015.nov.03>

Zhou, H. (2024). Exploration of two-way interactive model for reading promotion and information literacy in higher vocational college libraries. *2024 International Conference on Social Science, Education and Management (ICSSEM 2024)*. https://webofproceedings.org/proceedings_series/ESSP/ICSSEM%202024/SS17.pdf

Zou, Y., Xiao, J., & Shi, S. (2021). Research on the practical promotion of graded reading for minors in academic libraries: A case study of Tuan Meng Xue Tang in Sichuan University Library. *Journal of Academic Libraries*, 39(2), 68–91. <https://ccj.pku.edu.cn/article/info?aid=261280091>

Appendix 1: Universities taking part in the survey

Name	Location	Ownership	Activities ?
Universities			
Chalmers University of Technology	Gothenburg	Foundatio n	Yes
Karlstad University	Karlstad	State- owned	Yes
Karolinska Institutet (medical university)	Stockholm	State- owned	Yes
KTH Royal Institute of Technology	Stockholm	State- owned	Yes
Linköping University	Linköping and Norrköping	State- owned	Yes
Linnaeus University	Växjö and Kalmar	State- owned	Yes
Luleå University of Technology	Luleå	State- owned	Yes
Lund University	Lund and Helsingborg	State- owned	Yes
Malmö University	Malmö	State- owned	Yes
Mid Sweden University	Sundsvall and Östersund	State- owned	No
Mälardalen University	Västerås and Eskilstuna	State- owned	Yes
Stockholm School of Economics	Stockholm	Foundatio n	Yes
Stockholm University	Stockholm	State- owned	No
Swedish University of Agricultural Sciences	Uppsala, Umeå and Alnarp	State- owned	Yes
Umeå University	Umeå	State- owned	No
University of Gothenburg	Gothenburg	State- owned	Yes
Uppsala University	Uppsala and Visby	State- owned	No
Örebro University	Örebro	State- owned	No
University Colleges			

Blekinge Institute of Technology	Karlskrona and Karlshamn	State-owned	Yes
Dalarna University	Falun and Borlänge	State-owned	No
Halmstad University	Halmstad	State-owned	No
Jönköping University	Jönköping	Foundation	Yes
Kristianstad University	Kristianstad	State-owned	Yes
Swedish Defence University	Stockholm	State-owned	Yes
Swedish School of Sport and Health Sciences	Stockholm	State-owned	Yes
Södertörn University	Stockholm	State-owned	No
University of Borås	Borås	State-owned	Yes
University of Gävle	Gävle	State-owned	No
University of Skövde	Skövde	State-owned	Yes
University West	Trollhättan	State-owned	Yes
University Colleges of Arts			
Royal Institute of Art	Stockholm	State-owned	No
Royal College of Music	Stockholm	State-owned	No
Other small and specialized university colleges			
Marie Cederschiöld University	Stockholm	Private-owned	No
Red Cross University College	Stockholm	Private-owned	No
University College Stockholm	Stockholm	Private-owned	No

Appendix 2: Questionnaire

This survey is for staff in leading positions at university and university college libraries in Sweden. The purpose of the survey is to collect information for a scientific study on Swedish university libraries' reading promotion activities intending to stimulate leisure reading of fiction. Reading promotion activities have become increasingly common in academic libraries in other parts of the world. We simply want to see how common this is today in Swedish university libraries, and what the activities look like. Reading promotion activities can be of many kinds, e.g.: book clubs of various types, author talks, book cafes, book tips about fiction on social media or in the library, exhibitions of newly published fiction, reading aloud of fiction, stage poetry, celebrations of World Book Day.

Responsible for this study are Professor Kerstin Rydbeck and Associate Professor Åse Hedemark, Department of ALM, Uppsala University, and PhD student Lucía Camargo-Rojas, University of Deusto in Bilbao, Spain.

By answering the questions and submitting the questionnaire, you give your consent to participate in the survey. The answers will be handled and stored securely within Uppsala University, in accordance with the GDPR rules.

If you have any questions about the study, please contact Kerstin Rydbeck, kerstin.rydbeck@abm.uu.se

1. Name of the university: (Must be answered)

2. Name, position and e-mail address of respondent: (Must be answered)

3. Do your answers refer to your ENTIRE university library, or only a part of the library organization, e.g. a faculty library? (Must be answered)

- My answers refer to the entire library at my university.
 - My answers refer to the following part of our library organization:
-

4. Does your university library organize any type of literary activities, to promote leisure reading of fiction? (Must be answered)

(Such activities can include e.g. book clubs of various types, author talks, book cafes, book tips about fiction on social media or in the library, exhibitions about newly published fiction, reading aloud of fiction, stage poetry, celebrations of World Book Day.)

- No.
- Yes – go directly to question 7.

Questions only for those of you who do NOT have reading promotion activities at your university library:

5. Which of the following statements is most correct?

1. We have never arranged reading promotion activities at our university library and have no plans to do so.
2. We used to have reading promotion activities but no longer do.
3. The issue of reading promotion activities has been up a little for discussion, but so far, we have not tried it.

4. We plan to start reading promotion activities quite soon. We will have the following activities:

6. Why don't you organize reading promotion activities? Mark the reason you consider most important. WHEN YOU HAVE ANSWERED THIS QUESTION, GO DIRECTLY TO QUESTION 18!

1. The question has simply never come up for discussion.
2. At the library we don't think it is the task of university libraries to work on reading promotion. It is primarily the task of public libraries.
3. We do not receive any support from the university management / faculty management for this.
4. We do not have the financial resources for it.
5. We have tried but the response among users was small.
6. Other _____ reasons, _____ namely:

Questions only for those of you who HAVE reading promotion activities at your university library:

7. How long have you been organizing reading promotion activities?

1. This is the first year.
2. 1–2 years.
3. 3–5 years.
4. More than 5 years.
5. I don't know.

8. What type(s) of reading promotion activities do you have? Briefly describe them in your own words.

9. Who is the target group for these activities?

1. All students at the university.
2. Students and staff at the university.
3. Certain categories of students, namely: _____
4. The following groups: _____

10. Approximately how often do you arrange reading promotion activities at your library?

1. Once or twice a year.
2. A few times per semester.
3. Once a month during semester.
4. Every week or every other week during semester.

11. Why does your library arrange reading promotion activities? Mark on the scale how well the statements below agree with your reasoning.

a. A broader ideal of knowledge (bildningsideal) should be pursued in higher education, one that is not so instrumental and narrowly subject-oriented but takes into account the development of the whole person. In this case, fiction and recreational reading are also important.

Completely unimportant	Not very important	Quite important	Very important	Don't know

b. The general debate on the importance of promoting reading in Sweden is playing a role. Decreasing reading skills and reading comprehension, as well as reduced general interest in reading, have also

been observed among university students and can contribute to reduced academic literacy and a greater risk of dropping out.

Completely unimportant	Not very important	Quite important	Very important	Don't know

c. The current Library Act designates (especially in the portal paragraph, § 2) all types of libraries as a common field with a mission to work for democracy, the promotion of reading and public enlightenment/popular education.

Completely unimportant	Not very important	Quite important	Very important	Don't know

d. Many students lack social networks and feel lonely at their place of study. Reading promotion activities based on social reading in the library can be a way to help them make new social contacts.

Completely unimportant	Not very important	Quite important	Very important	Don't know

e. It is important to promote the library as a place. It is not only a resource for support and service for studies and research, but should also be a place for cultural activities. This is a way to attract more people to the library.

Completely unimportant	Not very important	Quite important	Very important	Don't know

f. This is a way to stimulate increased use of the university library's fiction collections.

Completely unimportant	Not very important	Quite important	Very important	Don't know

g. Inspiration from international library trends and other university libraries in Sweden has made us want to try it.

Completely unimportant	Not very important	Quite important	Very important	Don't know

Please comment if you want, especially if you think there are more reasons why you organize reading promotion activities:

12. Where did the initiative to start this type of activity(ies) come from?

1. From students.
2. From the library staff.
3. From teaching staff and researchers.
4. From faculty or university management.
5. From _____ the _____ following:

6. Don't know.
 Clarify _____ here _____ if _____ you _____ wish:

13. Does the library collaborate with other units/organizations/individuals when it comes to planning and implementing reading promotion activities? If so, with whom? (Several options are possible.)

1. No, the library handles this entirely on its own.
2. Yes, with student organizations.
3. Yes, with teaching staff and researchers from these programs/disciplines:

4. Yes, _____ with _____ the _____ following:

5. Comment _____ here _____ if _____ you _____ wish:

14. The library staff who work with reading promotion activities, how do they do it?

1. This is a clear assignment with time allocated during working hours.
2. The staff has engaged in this mostly out of personal interest and has little or no special time allocated for it.
3. In _____ another _____ way, _____ namely:

15. Do any of the librarians involved in your reading promotion work have experience of this from other contexts? (For example, from previous work at a public library, from commitment as a book club leader.)

1. Yes, one or more of them have it.
2. No, as far as I know, none of them have it.
3. Don't know.

16. How do you finance the reading promotion activities?

1. From the library's own budget.
 2. We receive special funds from the university management / faculty management.
 3. In _____ another _____ way, _____ namely:

- Comment _____ here _____ if _____ you _____ wish:

17. Is there any written material describing your reading promotion activities that we could have? If so, who can we contact?

1. No
2. Yes. _____ You _____ can _____ contact:

Closing questions for all informants:

18. Do you know if your university organizes readings and discussions of fiction within educational programs or courses where this would not traditionally be expected, and where the library is NOT directly involved?

1. No / Don't know.
2. Yes – in _____ the _____ following _____ courses _____ or _____ programs:

19. Any other comments or information you would like to give us, related to reading promotion and university libraries or to the questions above?

There are no more questions! Thank you for your answers.

Anna Lundh, universitetslektor och docent, Högskolan i Borås, Sverige, samt Adjunct Senior Research Fellow, Curtin University, Perth, Australien. anna.lundh@hb.se

Läsning på recept

Kunskapspraktiker i läsfrämjande insatser för barn och föräldrar under 2000-talets första decennium

Prescribed reading: Knowledge practices in reading promotion activities for children and parents during the first decade of the 21st century

Abstract

During the early 2000s, reading promotion initiatives where children's libraries and child health care collaborated became increasingly common. The purpose of this study is to create an understanding of how such reading promotion initiatives were discursively made possible. The purpose of the study is achieved through a so-called "What's the Problem Represented to Be" analysis of materials such as leaflets, books, and DVDs that were distributed to parents and caregivers with young children in this type of reading promotion initiatives. In the analysis, a meeting is identified between healthcare-related knowledge practices – especially influenced by logopedics – and children's library knowledge practices, where the former dominates. In the analysed instructions for reading, the paradox of reading promotion is resolved by equating certain forms of reading and related communicative activities with something that is medically necessary. This is therefore difficult to decline as a parent/caregiver. The study illustrates a breakthrough of an approach in reading promotion for parents/caregivers and their young children based on prevention, diagnosis, and treatment during the first decade of the 21st century. This approach is still active and dominant today, which raises questions about the role of children's libraries and the children's librarian's expertise in the contemporary Swedish landscape of reading promotion.

Keywords: critical studies of reading, discourse analysis, history of reading, reading promotion; Sweden

Introduktion

Samarbeten mellan barnbibliotek och barnhälsovård gällande målgruppen föräldrar¹ till små barn har förekommit i Sverige sedan åtminstone 1980-talet. Medan det från början handlade om några få, men uppmärksammade läsfrämjandeprojekt där folkbibliotek och barnavårdscentraler arbetade tillsammans för att nå ut med böcker till familjer (se Rydsjö, 2012, s. 22), går det under 2020-talet att se att samarbetena är permanentade och finns i stora delar av landet, inte minst inom ramen för den nationella satsningen Bokstart (Carlsson, 2024).

Den här studien handlar om 2000-talets första decennium, en tid då samarbetena mellan barnbibliotek och barnhälsovård fick något av ett genombrott då de började spridas över landet. Ofta drevs dessa samarbeten i projektform och på flera håll dokumenterades de av de inblandade parterna och ibland också av externa konsulter och forskare. Intresset i den här studien riktas mot en specifik del av denna dokumentation, nämligen de informationsmaterial om läsning som nämns att de delades ut till små barns vuxna. Dessa material, som till exempel kunde bestå av foldrar eller lösblad, delades bland annat ut vid föräldragruppträffar eller till vuxna vars yngre barn hade remitterats till logoped. I den här studien beskrivs de här materialen som *instruktioner för läsning*.

Dessa instruktioner för läsning kan ses som en del av en hel apparat av råd, uppmaningar och rekommendationer om barns omvårdnad och uppfostran som olika aktörer – professionella grupper, kommersiella företag, myndigheter och andra offentligt finansierade institutioner – gett ut i syfte att nå föräldrar som målgrupp (se Björklund, 2019; Rose, 1999). Då denna typ av material ofta formuleras utifrån föreställningar om vad som är barns bästa, kan det vara svårt att ta sig an det med en kritiskt analyserande blick (se Stavrum, 2013; Andersson, 2025). Detta är dock vad som görs i denna studie. Ambitionen är att, som Yvonne Hirdman uttrycker det i förordet till sin analys av den roll familjen tillskrevs i 1900-talets svenska välfärdspolitik, göra "den goda viljans dilemma" (2018, s. 6) till föremål för en undersökning (se även Hedemark & Lindsköld, 2025, s. 13).

En utgångspunkt i analysen är att instruktionerna för läsning som delades ut av personal inom barnhälsovården och på biblioteken till små barns vuxna kan ses som ett slags styrning av den läsning som sker i hemmen och inom familjen (se Rose, 1999). Tidigare forskning (Sundström Sjödin, 2019; Lindström Sol & Ekholm, 2021) har visat hur denna styrning går till i nutida läsfrämjande insatser i Sverige där barnbibliotek och barnhälsovård samverkar. Dessa studier illustrerar hur olika professionella grupper, som inkluderar bibliotekarier, formulerar normer och ideal kring hur läsning i hemmen bör gå till och som föräldrar förväntas försöka leva upp till. Normerna och idealen får alltså konsekvenser för barn och deras vuxna, till exempel vad gäller hur de uppfattas och också uppfattar sig själva i relation till läsning (se Bacchi & Goodwin, 2016).

Intresset i föreliggande studie riktas särskilt mot den kunskapsmässiga underbyggnaden – eller *kunskapspraktikerna* – som har varit med och format de normer och ideal om läsning och föräldraskap

¹ "Föräldrar" används i artikeln för att beskriva en målgrupp för läsfrämjande aktiviteter och projekt och en subjektsposition i det analyserade materialet. I annat fall används "små barns vuxna" (se t.ex. Lassén-Seger & Österlund, 2025) för att markera att det till exempel är möjligt att ha omsorgsansvar för ett barn, utan att vara förälder i juridisk mening.

som tidigare studier visat är verksamma idag. Kunskapspraktikerna skapar vissa förståelser av läsning och läsare och utesluter andra, vilket får betydelse för vilken läsning som främjas och de sätt på vilka den främjas.

Syftet med studien är att skapa en förståelse för hur det läsfrämjande som tog form i insatser där barnbibliotek och barnhälsovård samarbetade under tidigt 2000-tal diskursivt möjliggjordes. Studien utgår från två frågeställningar:

1. Vilka kunskapspraktiker kommer till uttryck i instruktioner för läsning riktade mot föräldrar till små barn under 2000-talets första decennium?
2. Vilka förståelser av läsning, läsare och läsfrämjande möjliggörs genom dessa kunskapspraktiker?

För att uppfylla syftet och svara på frågeställningarna genomförs en analys av olika typer av material som delades ut till små barns vuxna under åren 2000–2009 inom ramen för projekt och satsningar där barnbibliotek och barnhälsovård samarbetade. Det är viktigt att understryka att intresset i studien är att analysera kunskapspraktiker, och inte att utvärdera enskilda projekt, verksamheter eller involverade personer. Vidare är det viktigt att lyfta fram att studien genomförs i ett biblioteks- och informationsvetenskapligt sammanhang, vilket innebär att analysens resultat främst diskuteras i relation till biblioteket som institution, och alltså inte främst i relation till barnhälsovården.

I det följande ges en bakgrund till studien som baseras på tidigare forskning och annan litteratur. Därefter presenteras det analyserade materialet och hur det samlats in, samt studiens teoretiska utgångspunkter och analysmetod. Huvuddelen av artikeln består av själva analysen och avslutas med en diskussion av studiens resultat i relation till syfte och frågeställningar.

Tidigare forskning

För att ge en bakgrund till analysen presenteras i detta avsnitt tidigare forskning och litteratur under två rubriker. Inledningsvis presenteras studier som behandlar läsfrämjande insatser riktade mot barn och föräldrar i Sverige från det sena 2010-talet och framåt. Därefter introduceras litteratur som ger en bild av läsfrämjandets professionella och kunskapsmässiga underbyggnad, som den kommit till uttryck i läsfrämjandets politik och praktik.

Analyser av nutida läsfrämjande insatser

I detta avsnitt beskrivs tre studier som analyserar material och verksamheter där barnbibliotek och barnhälsovård i Sverige samarbetar i läsfrämjande insatser riktade mot små barn och deras vuxna. I dessa studier diskuteras sätten på vilka barn och deras vuxna tilltalas och hur deras läsning beskrivs, de relationer detta skapar mellan läsarna och olika professionella grupper, och de möjliga konsekvenser som dessa tilltal och beskrivningar kan få för hur läsarna (och icke-läsarna) uppfattas och också uppfattar sig själva och sin (icke)läsning.

2019 publicerades Elin Sundström Sjödins analys av foldrarna *ABC-droppar* som ges ut av BTJ² och som ofta delas ut till småbarnsföräldrar vid barnhälsovårds- och/eller biblioteksbesök (och vars tidigare upplagor även ingår i analysen i föreliggande studie), samt *Föräldrahandboken*, som sedan 2016 delats ut till vårdnadshavare till barn i årskurs 1 på lågstadiet av den privata stiftelsen Aktiv Skola. I Sundström Sjödins (2019) analys illustreras hur läsning i materialet konstrueras som en fråga om folkhälsa – något som även Sara Andersson (2024b) belyser – och hur barns läsning har kommit

² BTJ, tidigare Bibliotekstjänst, är ett inom den svenska bibliotekssektorn välkänt och omdiskuterat företag specialiserat på biblioteksprodukter (se Hedemark & Lindsköld, 2025, s. 105–107).

att medikaliseras. I analysen noteras också att små barns läsning blir en fråga för den enskilda familjen att lösa. Samtidigt kan olika professionella grupper inom barnhälsovården och vid biblioteken ge expertråd kring hur läsningen i hemmet bör gå till. Dessa råd innebär att hemmet pedagogiseras. Det pedagogiserade hemmet kräver en viss typ av förälder, nämligen en god och moralisk förälder som läser den goda litteraturen på rätt vis med sitt barn och på så vis säkrar barnets framtid, inte minst vad gäller utbildningsframgångar. Vad som kommer i skymundan, menar Sundström Sjödin (2019), är att den ideala läsning som beskrivs baseras på läsvanor inom svensk, vit medelklass, och att andra familjers möjligheter till och vanor kring läsning marginaliseras.

Sundström Sjödin (2019) diskuterar sina resultat i termer av styrningsrationalitet eller governmentaltitet, ett foucauldianskt begrepp som beskriver de tekniker för styrning av individers och gruppers beteenden som syftar till självstyrning (se även Rose, 1999). Detta teoretiska perspektiv utgör också basen för Sofia Lindström Sols och David Ekholms (2021) studie av Bokstartsverksamheten som introducerades i Göteborg 2015. Bokstart är en läsfrämjande insats med ursprung i 1990-talets England (se Rydsjö, 2012), som kom att introduceras som ett Kulturrådsstött pilotprojekt 2015 – med Göteborg som en pilotkommun – och som idag är ett nationellt program. Centralt i programmet är samverkan mellan bibliotek, förskola och barnhälsovård och de bokgåvor som små barn får då bibliotekarier gör hembesök. Lindström Sol och Ekholm (2021) analyserar hembesöken, som i det specifika analyserade pilotprojektet skedde i så kallade socialt utsatta områden, som en sorts styrningsteknologi. De lyfter fram hur hembesöket, med sina rötter i filantropin och socialt arbete, signalerar en pågående sammanslagning av kulturpolitiska, utbildningspolitiska och socialpolitiska mål och hur familjen blir den enhet inom vilken dessa mål ska realiseras, med hjälp av olika professionella gruppers insatser.

Slutligen, i boken *Röra vid böcker: Diskursiva och materiella arrangemang kring bebisars boksamvaro* undersöker Sara Andersson (2025) främjandet av bebisars läsning i en etnografisk studie. Genom en analys av ett omfattande material urskiljs så kallade "ontonormer", ett begrepp myntat av Annemarie Mol (2013) och som Andersson (2025) använder för att beskriva normativa utsagor om bebisars läsning och dessa utsagors kunskapsmässiga underbyggnad. Ontonormerna som Andersson identifierar har en grund i utvecklingspsykologi, beteendevetenskap och (populariserad) anknytningsteori och har alla "[g]od språkutveckling och framtida social samt akademisk framgång" som mål (Andersson, 2025, s. 154). Precis som i de två ovan beskrivna studierna, kan Andersson också identifiera hur små barns läsning hänger ihop med ideal om det goda föräldraskapet och understryker vidare att idealet främst gäller det goda moderskapet.

Läsfrämjandets professionella och vetenskapliga underbyggnad

De ontionormer som Andersson (2025) identifierar och den medikalisering av läsandet som Sundström Sjödin (2019) belyser har historiska rötter. Flera studier (Andersson, 2024b; Hedemark, 2020; Hedemark & Jonsson, 2021; Hedemark & Lindsköld, 2025; Lindsköld, Dolatkah & Lundh, 2020) om läsandets politik i Sverige under 1900-talet och fram till idag visar hur styrningen av läsning har gått från ett fokus på litterär smak till ett fokus på läsförmåga och språkutveckling. Denna utveckling har gått hand i hand med ett större inflytande från kognitions- och neurovetenskaperna i den politiska diskussionen om läsning. Samtidigt har ansvaret för barns utveckling av läsförmåga lagts mer på de enskilda familjerna än tidigare, snarare än enbart på samhällets institutioner. (Lindsköld & Hedemark, 2024; Hedemark & Lindsköld, 2025)

I sammanhanget är det också relevant att lyfta fram läsfrämjandets paradox (Dolatkah, 2013) som handlar om att läsfrämjande insatser, trots att de bygger på ideal om frivillighet och läslust, också innefattar krav på läsaren. Mats Dolatkah (2013) diskuterar denna paradox i relation till

skolbibliotek, där läsfrämjandet sker i en kontext, skolan, där elevers läsning och läsförmåga bedöms och betygsätts. I en diskursanalys av samarbeten mellan folkbibliotekarier och lågstadielärare avseende bokprat för andraklassare visar Carina Schmidt (2023) att medan bibliotekarierna talade i termer av lustfylld och socialt orienterad läsning, fokuserade lärarna mer på funktionell läsförmåga. Ambivalensen till skolan som läsfrämjande institution tas också upp av Sundström Sjödin, Persson och Pettersson (2024) när de analyserar Sveriges författarförbund som en aktör i ett svenskt "läsindustriellt komplex" (s. 378).

I tidigare forskning har det således identifierats hur olika kunskapsområden influerat styrningen av läsningen i Sverige under olika historiska perioder. Dessa kunskapsområden hänger också samman med de olika institutioner och professioner som mobiliseras i det läsfrämjande arbetet. I den kontext som studeras i denna artikel sker läsfrämjandet i samarbete mellan en institution, biblioteket, som främjar den frivilliga läsningen (i sig möjligen en paradox, se Hedemark & Lindsköld, 2025) och barnhälsovården, som har i uppgift att bedöma och ibland både diagnosticera och behandla små barns språkförmåga. I boken *Barnbibliotek och lässtimulans*, som analyserar dokumentation av Kulturrådsstödda läsfrämjande projekt från 2001–2010 (se vidare under Material), diskuterar Amira Sofie Sandin (2011) barns språkutveckling som ett ibland mer och ibland mindre självklart gemensamt så kallat professionellt objekt mellan bibliotekarier och andra yrkesgrupper som logopeder och förskollärare. I det analyserade materialet uttrycks både uppfattningar om att barns språkutveckling är ett givet mål i bibliotekariers arbete och diskussioner om huruvida bibliotekarier ska arbeta med "barnlitteratur och läslust eller språkutveckling" (s. 212, min kursivering). I en kartläggning av läsfrämjande insatser på folkbibliotek i sex regioner i södra Sverige noterar Catarina Schmidt (2015) att "språkutveckling" ofta anges som motiv till insatser riktade mot barn och deras vuxna, utan att tydligt definieras. Hon reser också en rad frågor kring samarbeten mellan bibliotekarier, förskollärare och logopeder, den vetenskapliga underbyggnaden av deras respektive kompetenser och hur väl förberedda deras utbildningar har gjort dem för samarbeten kring språkutveckling över professionsgränserna.

Frågan om olika professionella expertiser som möts i samarbeten kring barns läsning diskuteras även av Hedemark och Lindberg (2017), i en studie av hur barnbibliotekarier resonerar om folkbibliotekens sagostunder för mindre barn. Av analysen framgår att de i studien ingående bibliotekarierna saknar en professionell och teoretisk begreppsapparat för sagostundsverksamheten, samtidigt som det finns tydliga – men också skilda – uppfattningar om hur sagostunder bör gå till. I de analyserade fokusgruppssamtalen framgår också en bild av biblioteket som plats där *magi* kan uppstå. Detta förutsätter dock att man skapar möten mellan barnbibliotekarier, barnen och berättelsen, utan inblandning av till exempel föräldrar och förskollärare. Barnbibliotekarien är sålunda en skapare av magi, till skillnad från andra professionella grupper som arbetar med barn, och också barnens föräldrar. Denna typ av motsättningar mellan olika professionella kunskaper och expertiser är också ett intresse för analysen i föreliggande studie. De teoretiska verktyg som används i analysen presenteras härnäst, tillsammans med en beskrivning av hur materialet samlats in.

Teoretiska utgångspunkter, material och analysmetod

Som framgår av inledningen utgår studien från ett foucauldianskt diskursanalytiskt perspektiv där intresset riktas mot hur vetenskapligt och professionellt formulerade förståelser av läsning och läsare får betydelse och verkar i läsfrämjande insatser riktade mot små barn och deras vuxna. Det centrala begreppet i analysen är *kunskapspraktiker*. Med detta avses diskursiva praktiker grundade i olika vetenskapliga discipliner och kunskapsdomäner och som i en viss historisk kontext skapar möjligheter att beskriva och förstå objekt – som läsning – och subjekt – som läsare – på vissa vis och inte andra (se Bacchi & Bonham, 2014; Bacchi & Goodwin, 2016, s. 35–38). Väsentligt är att dessa beskrivningar

och förståelser skapar utrymmen för vad som är möjligt att säga om, men också att göra med, läsning och läsare – i det här fallet inom ramen för läsfrämjande insatser. För analysen är det vidare av vikt att det analyserade materialet härrör från samarbeten där olika vetenskapliga discipliner och kunskapsdomäner och olika professionella expertiser vad gäller läsning, föräldraskap och små barn möts.

Det analyserade materialet består av 30 foldrar, blad, böcker, DVD-filmer och andra material som består av text, bild och/eller rörlig bild. För att inkluderas i studien behövde materialet ha använts i läsfrämjandeprojekt eller -insatser i Sverige där bibliotek och barnhälsovård samarbetade och som vände sig till föräldrar till barn under sex år (det vill säga barn som ännu inte börjat grundskolan), under åren 2000–2009. Materialet skulle också vara formulerat av någon typ av expert (person och/eller institution) och innehålla instruktioner för läsning med och för barn. Det material som analyserats är listat i en separat och numrerad källförteckning. När det materialet refereras används de nummer som anges i denna förteckning.

För att identifiera läsfrämjande projekt av det slag som eftersöktes användes Kerstin Rydssjö's *Dags att höja ribban!?: En rapport om samverkan mellan barnhälsovård och bibliotek kring små barns språk- och litteracitetsutveckling* utgiven 2012 och Amira Sofie Sandins *Barnbibliotek och lässtimulans: Delaktighet, förhållningssätt, samarbete* utgiven 2011, som båda beskriver och analyserar denna typ av projekt och insatser. Sammanlagt identifierades först 13 möjliga projekt eller insatser. En del av dem hade dokumenterats till exempel i projektrapporter inlämnade till Kulturrådet, konferenspresentationer och i andra typer av projektredovisningar. Denna dokumentation lästes noggrant för att kunna identifiera material som delats ut till små barns vuxna, samtidigt som dokumentationen också gav en bild av de kontexter i vilka de användes. Alla projekt hade föräldrar som en målgrupp, men en del av dem var mer specifikt inriktade, till exempel föräldrar med annat modersmål än svenska eller föräldrar till barn med konstaterade språksvårigheter.

Det material som inkluderades i analysen hittades till exempel via Vardagstryck vid Kungliga biblioteket och vid Lunds universitetsbibliotek, via Wayback Machine, i bilagor till projektrapporter inlämnade till Kulturrådet och genom kommunikation med inblandade regionbibliotek. Somligt material gick dock inte att återfinna. I det material som gick att hitta har det inte alltid varit möjligt att fastställa detaljer som till exempel utgivningsår eller utgivare.

Rent konkret har analysen utgått från sju frågeteman, som baseras på de mer generellt formulerade frågor som Carol Bacchi (2009; Bacchi & Goodwin, 2016) har formulerat i den diskursanalytiska "What's the Problem Represented to Be"-metodologin, även känd som WPR. De sju frågetemana har anpassats efter studiens syfte och lyder:

1. Vad är det för problem som läsning ska lösa?
2. Varför? Hur skrivs motivationen till läsning fram? Hur legitimeras läsning?
3. Hur? På vilka sätt ska man läsa? Vilka aktiviteter främjas?
4. Vem? Vem/vilka ska involveras?
5. Vad ska man läsa?
6. Var ska man läsa?
7. Vilka argument/kunskap/forskning ligger bakom?

Frågorna ska förstås som sammanhängande, där den sista frågan riktas mot de kunskapspraktiker som möjliggör svaren på de föregående sex frågetemana. Analysavsnittets övergripande struktur bygger därför på svaren på fråga 7.

I den ursprungliga WPR-modellen ingår också en uppmaning om ett sista självreflexivt analytiskt steg där den som genomfört analysen analyserar sina egna problemrepresentationer. I denna studie blir detta sista steg inte centralt, men det ska poängteras att författaren, som biblioteks- och informationsvetenskaplig forskare på området, kan ses som inblandad i de kunskapspraktiker som formar det läsfrämjande arbetet i Sverige idag³. Det bör vidare nämnas att hon 2013–2014 deltog i det sista steget i ett uppdragsforskningsprojekt finansierat av Region Halland och Statens kulturråd där samarbeten mellan bibliotek och barnhälsovård studerades (se Lundh & Michnik, 2014). Redan då väcktes några av de frågor som ligger till grund för föreliggande studie som gäller de förgivettaganden som dessa samarbeten bygger på, men som inte utforskades i uppdragsforskningsprojektet.

Analys

Detta avsnitt är uppdelat i två delar. I analysen framgår hur hälso- och sjukvårdsrelaterade kunskapspraktiker möter barnbibliotekets kunskapspraktiker i läsinstruktionerna. Dessa möten och innebörden av dem för läsandets varför, hur och var beskrivs i det första avsnittet. Ett par undantag från dessa mest framträdande kunskapspraktiker kan också identifieras i materialet och dessa presenteras i det andra avsnittet.

Möten mellan kunskapspraktiker

I det följande beskrivs alltså hur hälso- och sjukvårdsrelaterade kunskapspraktiker och barnbibliotekets kunskapspraktiker möts i det analyserade materialet. I de förstnämnda kunskapspraktikerna blir logopedin, alltså det vetenskapliga ämne som ligger till grund för logopedyrket (se Hartelius et al., 2024a; 2024b), särskilt framträdande. De tio ABC-dropps-foldrarna (1–10), samt foldern *Du och ditt barn* (11) är skrivna av en logoped tillsammans med antingen en bibliotekarie eller en bibliotekskonsulent. Fyra foldrar gavs ut av Svenska logopedförbundet och den europeiska logopediorganisationen CPLOL (25–28). En del av materialet (14–17; 20–23) togs fram specifikt för föräldrar till små barn som remitterats till logoped. Det finns därför anledning att beskriva logopedin lite närmare, för att förstå det läsfrämjande som kommer till uttryck i materialet.

Liksom andra professioner inom läsfrämjandeområdet, som bibliotekarier, förskollärare och lärare för skolans tidiga år, är logopedyrket kvinnodominerat (Socialstyrelsen, 2024). Men till skillnad från dessa andra kvinnodominerade välfärdspensioner är logopedyrket tydligare knutet till hälso- och sjukvården och, även om logopedin är flervetenskaplig, medicinämnet (se Hartelius et al., 2024a; 2024b). Ett av logopedens arbetsområden handlar om att diagnosticera och behandla så kallade utvecklingsrelaterade språkstörningar, som kan beskrivas som svårigheter hos ett barn att som typiska barn i samma ålder lära sig och använda det eller de språk som talas i omgivningen (Hansson, Reuterskiöld & Sahlén, 2024; Sandgren & Tonér, 2024). Vetenskapligt baseras detta arbete med utvecklingsrelaterade språkstörningar på utvecklingspsykologiska teorier (ibid.). Vidare arbetar logopedier med de lässvårigheter som språkstörningar kan ge upphov till, ett arbete som influeras av naturvetenskapliga, snarare än samhällsvetenskapliga och humanistiska, perspektiv på läsande (se Levlin et al., 2024).

Läsandets varför

³ Ett liknande resonemang för Sundström Sjödin, Persson och Pettersson (2024) som om sin studie skriver "Denna studie handlar om en del i detta läsindustriella komplex, som vi både konstruerar genom vår studie, som vi är en del av, som vi vrider och vänder på och problematiserar" (s. 388).

Vad innebär då mötet mellan de logopediska kunskapspraktikerna och barnbibliotekets kunskapspraktiker? När det gäller läsandets *varför*, kan ett fokus på läsningens språkutvecklande potential noteras i materialet. I flera av de logopediinfluerande materialen skildras en stegvis, åldersspecifik och generell språklig utveckling som går från bebisens första joller till fem- och sexåringens "väg in i läsandets och skrivandets värld", som det står i *ABC-droppar för fem- och sexåringar* (4). Både ABC-dropparna (1–10) och de foldrar om språkstimulans som gavs ut av Svenska logopedförbundet och CPLOL (25–28) baseras på olika ålderindelningar. Genom denna indelning och beskrivningar av barns språkutveckling vid respektive ålder skapas alltså en bild av den normala språkutvecklingen. I dessa material framgår också ett slags slutmål eller åtminstone ett ideal som är en person som kommunicerar som en vuxen: "En femåring kan nästan uttrycka sig som en vuxen och frågar, diskuterar och berättar både om det som har hänt och det som ska hända" (1). Samtidigt som möjligheten till språkutveckling beskrivs som "medfödd" i foldern *Språkstimulans för de allra yngsta: 0–12 månader* (25), beskrivs också hur den kräver att den vuxna interagerar, pratar med och läser för barnet på vissa vis, till exempel i foldern *Språkstimulans för de allra yngsta: Mellan 2 och 3 år* (27):

Du lägger grunden till en god språkutveckling för ditt barn genom att

- **"bjuda in"** barnet till samtal och **vara öppen för** barnets egna samtalsinliten
- **ta dig tid att lyssna** och **svara** på ditt barns frågor och funderingar
- **utveckla** det barnet säger genom att **lägga till** information
- **spela spel** och leka lekar som bygger på turtagning och som det faller sig naturligt att samtala kring
 - Bild-Lotto
 - Matchningsspel - bild-bild, ljud-bild (Vad är det som låter?)
 - Kategorispel (Vad hör till?)
 - Sorteringslek - färg-, form- och storlek
 - Pussel
- **sjunga** och **berätta rimramsor** gärna med rörelser som förstärker ordens betydelse och stödjer språkets rytm.
- göra det till en daglig vana att **läsa** för och **berätta tillsammans** med ditt barn. Prata om bilderna i bilderboken, vad de föreställer, hur de ser ut, vad föremålen kan användas till och varför någon gråter. (27, punktlista och fetmarkeringar i original)

Detta fokus på språkutveckling enligt en norm, och som också konstaterats i tidigare forskning om senare läsfrämjandeaktiviteter (Sundström Sjödin, 2019), kan kopplas till en logopedisk praktik, där läsning blir både ett mål och ett medel i en arsenal av språkutvecklande aktiviteter som föräldern uppmanas att använda sig av. Men även i foldern *Sjutton skäl för barnboken* (24), utgiven av Svenska Barnboksakademien som samlar 18 barnboks författare och -illustratörer, tar upp den språkutvecklande dimensionen i ett av sina skäl, vid sidan om andra påståenden om barnbokens stora fördelar för individen – dess känslor, tänkande, kunskaper, fantasi, empati, självkänsla, etik, moral, behov av sällskap, samt förståelse för kulturarvet, konsten och andra kulturer – och samhället genom att fungera som "en brygga mellan generationerna" och för att den driver en marknad. Även informationsbladet *Välkommen till biblioteket* (12) inleds med en beskrivning av hur den vuxna kan hjälpa barnet att utveckla "ett rikt språk", för att sedan beskriva de olika typer av böcker som biblioteket kan erbjuda.

Läsandets hur

Med språkutveckling som ett svar på läsandets varför möjliggörs också ett läsandets *hur*. Ett tydligt exempel på hur hälso- och sjukvårdsrelaterade kunskapspraktiker och barnbibliotekets kunskapspraktiker möts är ett läs- och praterecept (13), där ett ritat recept ordinerar läkemedlen "ABC-droppar" och "pratläsning". Receptet utformades enligt projektdokumentationen (Westerlund & Hedenström, u.å.) för att delas ut till små barns vuxna under besök på barnvårdscentralen. Exemplet kan förstås som skrivet i en humoristisk ton där formgivningen leker med läkemedelsreceptet som genre. Samtidigt kan det också förstås som ett tidigt exempel av den läsandets och läsfrämjandets medikalisering som Sundström Sjödin (2019) och Andersson (2024b) har beskrivit. Genom formgivningen skapas ett tilltal där en professionell expert ordinerar en viss typ av läsning. På de få raderna uppmanas föräldern att dagligen läsa någon av fem specifika barnböcker för sitt barn, gärna genom "pratläsning" och detta i formen "lustfylld" och "glad". Således ges uppmaningar kring läsandets *hur*, men också *vem* och *vad*. Läsandets *var* är till stor del uttalat, men biblioteket bör enligt receptet besökas tillsammans.

Detta sätt att tilltala föräldrarna utifrån en expertposition kring *hur* läsningen för och med det lilla barnet ska gå till, men också vilka känslor som kan eller bör prägla läsestunden återkommer i materialet, då utan den mer humoristiska tonen. Ett exempel är foldern *Du och ditt barn* (11), som ger detaljerade instruktioner kring hur den vuxna kan "Skapa en mysig 'läsbubbla'" där det är tyst, där vuxen och barn sitter nära varandra för att göra stunden trygg och där den vuxna engagerar barnet i boken genom att "knyta an till barnets egna erfarenheter", använda "olika röster, miner och gester", "ge barnet tid" att svara på den vuxnas frågor kring boken, fråga "om barnet kommer ihåg vad som händer på nästa sida" och be "barnet att själv berätta och fylla i ord i kända texter och ramsor". De råd som ges i denna folder och i flera andra av materialen går således nära in på interaktionen i dyaden vuxen-barn och känslor och stämningar antingen antas eller föreskrivs. I folderna om språkstimulans utgivna av Svenska logopedförbundet och CPLOL upprepas "Ditt barn älskar att leka och ha roligt tillsammans med dig" (25–28) och i DVD-filmerna som riktar sig till föräldrar till barn som remitterats till logoped återkommer uppmaningen att "Det viktigaste är att ni har roligt tillsammans" (14–17). Både vuxna och barn förmodas eller uppmanas alltså att känna på vissa vis då de ägnar sig åt läsning.

En annan aspekt av läsandets *hur* är den så kallade "pratläsningen", som ordinerar i läs- och pratereceptet (13) och som också nämns i en del av ABC-dropparna (2, 7, 9, 10) och illustreras i en av de DVD-filmer (14) som lånades ut till föräldrar till barn som remitterats till logoped. Vad det innebär att pratläsa beskrivs på något olika vis, men centralt är att den vuxne, eller ibland barnet, berättar och förklarar fritt utifrån boken, snarare än att hålla sig till att läsa den tryckta texten ord för ord. Vidare finns det i många av materialen uppmaningar att rimma och ramsa med sitt barn och leka med språket muntligen, vilket kan ses i citatet ur *Språkstimulans för de allra yngsta: Mellan 2 och 3 år* (27) ovan. Ett annat exempel är foldern *Till dig som blir förälder: Tänk dig glädjen att få födas rätt in i språket och litteraturen!* (18):

Det ofödda barnet kan uppfatta röster, ljud och musik – språkutvecklingen börjar tidigt! Man kan berätta, sjunga och prata med sitt lilla barn från allra första stund. Rim, ramsor, sånger och småbarnsböcker – allt lånar du gratis på ditt bibliotek. Redan nu kan du leta efter favoriter bland dina barnböcker. (18)

I citatet informeras alltså personer som väntar barn om att de kan börja med det muntliga berättandet och språklekandet redan innan barnet är fött. Dessa tidiga muntliga insatser från föräldrarnas sida kopplas till barnets språkutveckling och till hjälp i detta arbete finns biblioteket som institution.

Pratläsningen, det muntliga berättandet och språklekandet är alltså exempel på läsaktiviteter där de logopediska kunskapspraktikerna möter barnbibliotekariska sagostundspraktiker (se Hedemark & Lindberg, 2017). Medan pratläsningen, rimen, ramsorna och språklekarna ordinerar för att de är språkutvecklande i den förra, hänger den senare snarare samman med en historisk tradition av muntligt sagoberättande. I informationsmaterialen riktade till föräldrar krockar dock dessa kunskapspraktiker arm i argumentationen kring vikten av att läsa för och med de små barnen.

Läsandets vad

Mötet mellan kunskapspraktikerna sker också genom att böcker lyfts fram som centrala artefakter i materialet. Detta blir särskilt tydligt i ABC-dropps-foldrarna (1–10) och foldern *Du och ditt barn* (11) som alla är uppbyggda på ett liknande vis, där information om språkutveckling ges på den första eller de första sidorna och tips om hur läsning kan gå till och – i ABC-dropparnas fall – vad som kan läsas, kommer därefter. I boktipsen går det att identifiera ett slags svensk barnbokskanon liknande den som Maria Simonsson identifierade i sin etnografiska studie *Bilderboken i förskolan* (2004), som genomfördes på två förskolor under år 2000. I det här analyserade materialet återkommer till exempel böcker som *Knacka på!* av Anna-Clara Tidholm (se även Andersson 2024a), böcker om Bu och Bä av Lena Landström och Olof Landström, och böcker om Pippi Långstrump av Astrid Lindgren. Denna kanon märks också i flera av illustrationerna i själva materialen, där kända svenska barnboksillustratörer som till exempel Catarina Kruusval, Eva Eriksson och Sven Nordqvist, har anlitats.

Ett slags norm framgår alltså vad gäller titlar och illustrationer, men också vad gäller format. Det som ska läsas är böcker – och då "inte första bästa glitterbarnbok ur traven på stormarknaden", som det står i *ABC-droppar från nio månader till två år* (6), utan böcker som går att låna på biblioteket. Andra medieformat nämns sparsamt och då med viss ambivalens. I *ABC-droppar för barn mellan nio och arton månader* (2), *ABC-droppar från nio månader till två år* (6) och *Du och ditt barn* (11) förklaras att radiolyssnande och/eller TV-tittande inte är språkutvecklande för små barn. I *ABC-droppar för din femåring* från 2008 (8) tas dock TV, video och "dataspel" upp som "en del av barnens värld" och här beskrivs det som att det är upp till den vuxna att avgöra "vad och hur mycket ditt barn ska få titta på" och "sätta gränser". Här anas således ett perspektivskifte som känns igen från studier av barns populärkulturellt influerade läsande och skrivande som fick genomslag vid denna tid (t.ex. Fast, 2007), och det är också ett av få exempel på när något beskrivs som föräldrarnas val.

Det finns däremot andra artefakter, utöver böcker, vars användning uppmuntras i materialet, nämligen litterärt anknuten rekvisita och annat pedagogiskt material, som spel, figurer och dockor. Detta gäller särskilt det material – inspirationskort och DVD-filmer – som togs fram för föräldrar till barn som remitterats till logoped (14–17; 20–23). I de fyra DVD-filmerna (20–23) visas hur denna typ av rekvisita, som familjerna också kunde låna med sig hem, kan användas tillsammans med barnen. I filmerna realiserar den typ av råd som även finns i många andra delar av materialet: Det handlar om att den vuxna konstruerar avgränsade pedagogiska situationer där barnet förväntas delta på vissa vis och där den vuxna ställer frågor som barnet ska svara på, trots att den vuxna redan vet svaret (känt som IRE-sekvenser, se Mehan, 1979; Heath, 1982). Även om materialet är framtaget för att användas i familjer där barnen har konstaterade tal- och språksvårigheter, går råden och sätten att interagera med barnen att känna igen från det övriga materialet med bredare målgrupper. Oavsett om det gäller en språkbehandlande intervention eller vardaglig interaktion, ska den vuxna alltså bete sig på ungefär samma vis.

Mötet mellan de olika kunskapspraktikerna sker således kring artefakter som böcker, litterärt anknuten rekvisita och annat pedagogiskt material. Dessa material förmedlas via biblioteket, men de

detaljerade instruktionerna för hur det ska användas – som kan ses som en typ av regisserande av interaktion, kommunikation och känslor mellan förälder och barn – kan kännas igen från den logopediska behandlingen.

Undantag

I det analyserade materialet finns det dock två exempel utan detta möte mellan de logopediska kunskapspraktikerna och barnbibliotekets, nämligen den lilla tvåspråkiga boken *Två språk eller flera?: råd till flerspråkiga familjer* (19), utgiven av Språkforskningsinstitutet i Rinkeby och Myndigheten för skolutveckling på svenska och ett av elva andra språk, samt den bokmärkesformade *Äppelhyllan* (30) med okänd utgivare. Dessa två exempel är sinsemellan mycket olika, inte minst vad gäller omfång, men har det gemensamt att de lämnar det upp till läsaren av boken/bokmärket att välja vad de ska göra med det de läst om. I *Två språk eller flera?* görs detta uttryckligen i baksidestexten:

Råden är allmänna och passar många men kanske inte alla. Givetvis ska varje förälder välja det som känns naturligt och bäst i den egna familjen. (19)

I baksidestexten nämns också att faktiska föräldrar har varit involverade i framtagandet av boken, tillsammans med flerspråkighetsforskare och pedagoger. Även om de råd som ges i boken gäller familjesituationer, till exempel om vilket eller vilka språk man som förälder ska tala med sitt eller sina barn, formuleras de som något som föräldrarna själva kan ta ställning till, utifrån en fråga som har formulerats som om att den har ställts av föräldrar:

Vilket språk ska vi tala med vårt barn då vi föräldrar talar ett annat språk än svenska?

Tala det språk ni behärskar bäst och som ni kan uttrycka er mer nyanserat på. För många är det modersmålet. Det är också lättare att uppfostra sina barn på ett språk som man bättre kan uttrycka sina känslor på. Många vuxna har också lättare att återge sagor och berättelser från sin egen barndom, sjunga sånger eller göra rim och ramsor tillsammans med barnet på det språk de själva talade som barn. Sådana aktiviteter betyder mycket inte bara för kontakten med barnet utan också för barnets allmänna språkutveckling.

Välj det språk som känns naturligt! (19)

Råden som ges här är även de normativa, som i det här exemplet att det är bäst att uppfostra sitt/sina barn på det språk som är ens starkaste, inte minst för barnets språkutveckling. Men det är samtidigt den vuxna som avgör vilket språk som är det starkaste och som också ska avgöra vilket språk som känns naturligt att använda. Det ges således råd för interaktionen mellan vuxen och barn, men på en övergripande nivå, snarare än på den detaljerade nivå kring till exempel blickar, tonfall och känslolägen som återfinns i andra delar av materialet. I boken nämns också de rättigheter man har som flerspråkigt barn, till exempel vad gäller modersmålsundervisning.

I informationen om den så kallade äppelhyllan (30) förklaras att det finns hyllor med bokformat som är anpassade till personer som lever med funktionsnedsättning och att det går att fråga på biblioteket om material man vill få tag på. Det ges dock inga uppmaningar om vad läsaren ska och bör göra med böckerna. Utgångspunkten tycks vara att det finns barn och unga som lever med funktionsnedsättningar som gör att de kan behöva eller vilja läsa andra format än enbart svartskrift och att biblioteket kan vara behjälpligt med att hitta sådana format. Här, liksom i *Två språk eller flera?* (19), utgår informationen från att olika barn och olika familjer kan ha olika förutsättningar och behov

och att olika samhällsliga institutioner kan fungera som stöd för dessa barn och familjer. Någon medikalisering, diagnosticering eller behandling av dessa barns och familjers läsning går dock inte, som i stora delar av det övriga materialet, att identifiera.

Diskussion och avslutning

Syftet med denna studie var att skapa en förståelse för hur det läsfrämjande som tog form i insatser där barnbibliotek och barnhälsovård samarbetade under tidigt 2000-tal diskursivt möjliggjordes. För att uppfylla detta syfte har en diskursanalys av material som delades ut till små barns vuxna inom ramen för sådana samarbeten genomförts. I det följande diskuteras denna analys utifrån de två forskningsfrågor som studien utgår från.

Den första frågeställningen lyder: Vilka kunskapspraktiker kommer till uttryck i instruktioner för läsning riktade mot föräldrar till små barn under 2000-talets första decennium? Av analysen framgår framförallt hälso- och sjukvårdsrelaterade kunskapspraktiker som är särskilt influerade av logopedin, respektive barnbibliotekets kunskapspraktiker – och de förstnämnda ter sig dominerande. Vid sidan av dessa huvudsakliga kunskapspraktiker kan även kunskapspraktiker kopplade till flerspråkighetsforskning, funktionshinderfrågor, respektive litteracitetsforskning skönjas.

Den andra frågeställningen lyder: Vilka förståelser av läsning, läsare och läsfrämjande möjliggörs genom dessa kunskapspraktiker? Denna fråga får i det följande ett tredelat svar.

I mötet mellan de hälso- och sjukvårdsrelaterade kunskapspraktikerna och barnbibliotekets kunskapspraktiker framträder en bild av *läsning* som en av flera språkutvecklande aktiviteter som föräldrar bör utforma och genomföra med sina barn, på mycket specifika vis. Att utveckla läsförmåga är också ett mål för barns språkutveckling. I materialet syns således mycket lite av den diskussion som Sandin (2011) visat fanns under undersökningsperioden, som rörde en tvekan kring barnbibliotekets och barnbibliotekariernas roll vad gäller små barns språkutveckling. Språkutveckling som motiv till läsning framstår som självklart i materialet, även om andra motiv skymtas, kopplade till exempelvis kulturarv och litteratur som konstform. Detta möte mellan kunskapspraktiker möjliggörs i materialet genom barnboken och barnboksanknuten rekvisita som objekt. I föräldrarnas språkutvecklande arbete med sitt barn, något som tillhör logopedins kunskapspraktiker, kommer en kanon av barnböcker och litterärt anknuten rekvisita, som tillhör barnbibliotekets kunskapspraktiker, till användning. Det är via dessa objekt som förståelsen för läsning som främst språkutvecklande möjliggörs.

När det gäller *läsare* framgår i analysen att det är något som föräldern är genom sin högläsning för barnet, och som barnet – om det utvecklas normalt – ska bli. Vidare, som Sundström Sjödin (2019) och Lindström Sol och Ekholm (2021) också har illustrerat, kräver denna läsning insatser från olika professionella experter som talar om, inte bara hur föräldern ska läsa, men också hur föräldern ska interagera med sitt barn och till och med känna under denna interaktion. Tidigare pedagogisk forskning (Fast, 2007; Heath, 1982) har visat att mönster i vuxnas sätt att interagera med sina barn kring skriftspråkliga artefakter hänger samman med de vuxnas bakgrund, till exempel i fråga om klass, utbildning och socialt och geografiskt sammanhang. I det analyserade materialet i denna studie berörs dock sällan denna typ av skillnader. Istället framträder i materialet ett ideal av svensk pedagogisk medelklass av det slag som Sundström Sjödin (2019) identifierat, där normer kring läsning framställs som självklara, utan att problematiseras.

En konsekvens av dessa förståelser av läsning och läsande, är ett *läsfrämjande* som framstår som preventivt och behandlande, snarare än kulturellt och bildande. Det problem som ska lösas handlar om barns språkutveckling, som måste stöttas på mycket specifika vis, för att inte gå fel. Detta förebyggande arbete gäller alla små barn och deras vuxna, och inte enbart barn som har särskilda

behov i relation till språkutveckling. I det analyserade materialet löses således läsfrämjandets paradox (se Dolatkah, 2013) genom att likställa vissa former av läsande och relaterade språkliga aktiviteter med något som är medicinskt nödvändigt. Detta blir därmed svårt att avstå som förälder. Denna effekt av hälso- och sjukvårdsrelaterade kunskapspraktiker blir extra tydlig i jämförelse med material där läsning inte medikaliseras och där både vuxna och barn ges ett val att faktiskt tacka nej till de samhälleliga institutionernas läsfrämjande.

Det denna studie illustrerar är således ett genombrott för ett förebyggande, diagnosticerande och behandlande förhållningssätt i det läsfrämjande arbetet med och för barn under 2000-talets första decennium. På så vis ges en bakgrund till Schmidts (2015), Sundström Sjödin (2019), Lindström Sols och Ekholms (2021) och Anderssons (2025) analyser av senare läsfrämjande insatser, projekt, verksamheter och material som tillsammans visar hur läsning under 2010-talet och fram till idag har omvandlats till redskap för frågor som vanligtvis behandlats utanför det kulturpolitiska området och hur läsande i hemmet har blivit ett objekt för samhällets kontroll. Studien visar också hur den politiska diskussionen om frivillig läsning i Sverige som Lindsköld och Hedemark (2024) och Hedemark och Lindsköld (2025) har analyserat också ger genklang i de offentliga institutionernas arbete, inte minst när det gäller ett mer naturvetenskapligt orienterat synsätt på läsning.

Studien illustrerar också "den goda viljans dilemmor" (Hirdman, 2018, s. 6, se även Hedemark & Lindsköld, 2025, s. 13) i relation till folkbibliotekens läsfrämjande arbete med föräldrar och barn, då hälso- och sjukvårdsrelaterade kunskapspraktiker fått en alltmer dominerande roll i det material som använts i detta arbete. Folkbiblioteken ska förvisso enligt den nuvarande svenska bibliotekslagen främja barns språkutveckling (SFS 2013:801, 8§). Samtidigt har det – som hela det allmänna biblioteksväsendet – också ett bredare uppdrag som innefattar litteratur, "bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt" (§2). Liknande formuleringar fanns också i den bibliotekslag som gällde under perioden som undersökts (SFS 1996:1596). Ett intryck från analysen är dock att dessa senare delar av uppdraget överskuggas av ett fokus på små barns språkutveckling. Detta fokus leder till, om än kanske oavsiktligt, att den vuxna läsaren ofta tilltalas som en som inte riktigt vet hur de ska kommunicera med sitt barn, vilket hotar barnets framtida läsförmåga (se även Lindström Sol & Ekholm, 2021; Sundström Sjödin, 2019).

Vidare har tidigare forskning (Andersson, 2025; Lindström Sol & Ekholm, 2021; Schmidt, 2015; Sundström Sjödin, 2019) visat att detta fokus på små barns språkutveckling accentuerats ytterligare i senare läsfrämjande aktiviteter och insatser för barn och deras vuxna i Sverige. Idag ser vi ett läsindustriellt komplex där barnlitteratur delas in i kategorier efter dess specifika språkutvecklande egenskaper (t.ex. Bibliotek Uppsala, u.å.), där somlig barnlitteratur ges ut just för att vara språkutvecklande (se t.ex. Tisell, u.å.) och där föräldrar ges detaljerade instruktioner för hur de ska läsa för sina små barn bland hälso- och sjukvårdsinformationen på den svenska allmänna vårdens webbplats 1177.se (se t.ex. Nyström, u.å.). Centrala frågor att ställa handlar då om barnbibliotekets roll och barnbibliotekariens expertis i detta läsindustriella komplex och var dessa artikuleras, hur och av vem (se Schmidt, 2015) och också hur dessa uppfattas av de personer som de läsfrämjande insatserna riktar sig till.

Den här studien visar hur det tidiga 2000-talet tycks vara en period då ett viktigt diskursivt skifte sker i barnbibliotekets läsfrämjande arbete, där hälso- och sjukvårdsrelaterade kunskapspraktiker får ett allt större inflytande. Studien ger dock inga svar på varför detta skifte sker och varför samverkan mellan barnbibliotek och barnhälsovård intensifierades under denna tid. Det går att notera att utvecklingen på området har rört sig från vad som kan kallas eldsjälbaserade projekt och verksamheter, till stora nationella satsningar och mer permanenta verksamheter. Det går också att

notera ett samverkansimperativ inom den svenska välfärden i stort (Flisbäck, Nord & Uddling, 2024). Vidare är det känt att den regionala kulturpolitiken var under förvandling under tidigt 2000-tal (Blomgren & Johannisson, 2016). Betydelsen av dessa aspekter och hur de eventuellt hänger samman är dock något för vidare studier att utforska.

Författarens tack

Artikeln är skriven inom ramen för projektet *Det lilla livets läsning: Att forma läsning i det svenska folkhemmet*, finansierat av Riksbankens Jubileumsfond 2022–2026, diarienummer P22-0129. Författaren vill tacka Åse Hedemark, Linnéa Lindsköld och Mats Dolatkah för konstruktiva kommentarer under arbetet med texten, samt alla som hjälpt till att (försöka) lokalisera det empiriska materialet: Monica Axelsson, Maria Ehde Andersson, Eva Fred, Anna Hansson, Eva Norrbelius, Amira Sofie Sandin, Signe Tonér, samt Vardagstryck vid Kungliga biblioteket och Lunds universitetsbibliotek.

Källförteckning

1. Ahlén, B., & Westerlund, M. (2001). *ABC-droppar för barn mellan fyra och fem år*. [Folder]. Bibliotekstjänst.
2. Ahlén, B., & Westerlund, M. (2001). *ABC-droppar för barn mellan nio och arton månader*. [Folder]. Bibliotekstjänst.
3. Ahlén, B., & Westerlund, M. (2001). *ABC-droppar för barn mellan två och ett halvt och tre år*. [Folder]. Bibliotekstjänst.
4. Ahlén, B., & Westerlund, M. (2002). *ABC-droppar för fem- och sexåringar*. [Folder]. Bibliotekstjänst.
5. Ahlén, B., & Westerlund, M. (2001). *ABC-droppar för nyfödda*. [Folder]. Bibliotekstjänst.
6. Hedenström, S., & Westerlund, M. (2008). *ABC-droppar från nio månader till två år*. [Folder]. BTJ Förlag.
7. Hedenström, S., & Westerlund, M. (2008). *ABC-droppar för din baby*. [Folder]. BTJ Förlag.
8. Hedenström, S., & Westerlund, M. (2008). *ABC-droppar för din femåring*. [Folder]. BTJ Förlag.
9. Hedenström, S., & Westerlund, M. (2008). *ABC-droppar för din fyraåring*. [Folder]. BTJ Förlag.
10. Hedenström, S., & Westerlund, M. (2008). *ABC-droppar för din två- och treåring*. [Folder]. BTJ Förlag.
11. Hedenström, S., & Westerlund, M. (u.å.). *Du och ditt barn*. [Folder]. Landstinget Uppsala län.
12. Länsbiblioteken & Internationella biblioteket i Stockholm. (u.å.). *Välkommen till biblioteket*. [Blad].
13. *Läs- och pratrecept*. (u.å.). [Blad].
14. Projektet Språkredjan. (u.å.). *Bu & Bä-ryggsäcken: "Det var en gång"*. [DVD].

15. Projektet Språkredjan. (u.å.). *Kråkan-ryggsäcken: "Ut i vida världen"*. [DVD].
16. Projektet Språkredjan. (u.å.). *Pippi-ryggsäcken: "I sagans förtrollade värld"*. [DVD].
17. Projektet Språkredjan. (u.å.). *Spindel-ryggsäcken: "Vår värld"*. [DVD].
18. Regionbibliotek Västra Götaland. (2007). *Till dig som är blivande förälder: Tänk dig glädjen att få födas rätt in i språket och litteraturen!* [Folder].
19. Språkforskningsinstitutet i Rinkeby & Myndigheten för skolutveckling. (2004). *Två språk eller flera?: Råd till flerspråkiga familjer = Two languages or more?: Advice for multilingual families: engelsk version.*
20. *Språkredjan, Alfonsryggsäcken.* (u.å.) [Laminerade kort.]
21. *Språkredjan, blå.* (u.å.) [Laminerade kort.]
22. *Språkredjan, Pippiväska.* (u.å.) [Laminerade kort.]
23. *Språkredjan, svarta kort.* (u.å.) [Laminerade kort.]
24. Svenska Barnboksakademin. (2004). *Sjutton skäl för barnboken* (2 rev. uppl.) [Folder].
25. Svenska logopedförbundet & CPLOL. (u.å.). *Språkstimulans för de allra yngsta: 0–12 månader.* [Folder].
26. Svenska logopedförbundet & CPLOL. (u.å.). *Språkstimulans för de allra yngsta: Mellan 1 och 2 år.* [Folder].
27. Svenska logopedförbundet & CPLOL. (u.å.). *Språkstimulans för de allra yngsta: Mellan 2 och 3 år.* [Folder].
28. Svenska logopedförbundet & CPLOL. (u.å.). *Språkstimulans för de allra yngsta: Mellan 3 och 4 år.* [Folder].
29. Västerbottens läns landsting, Region Halland, ABF, Studieförbundet Vuxenskolan & En bok för alla. (u.å.). *Med språket framför sig: Ett projekt om hur vi kan ge våra barn ett rikt och levande språk.* [Folder].
30. *Äppelhyllan.* (u.å.). [Bokmärke].

Litteraturförteckning

Andersson, S. (2024a). Knacka på böcker: Spädbarnsläsning och subjektivering under ett besök på biblioteket. I K. Berglund, & A. Steiner, A. (Red.), *Litteratursociologi i nytt ljus* (s. 165-189). Avdelningen for litteratursociologi.

Andersson, S. (2024b) Läs och läs goda böcker! Läsning och hälsopolitik i dag och på 1930–1950-talet. I E. Erlanson, J. Helgason, P. Henning, & L. Lindsköld (Red.), *Litteratur, konst och politik i välfärdsstatens Sverige* (s. 205–220). Kungliga Vitterhets historie och antikvitets akademien.

- Andersson, S. (2025). *Röra vid böcker: Diskursiva och materiella arrangemang kring bebisars boksamvaro*. Makadam förlag.
- Bacchi, C., & Bonham, J. (2014). Reclaiming discursive practices as an analytic focus: Political implications. *Foucault Studies*, (17), 179–192. <https://doi.org/10.22439/fs.v0i17.4298>
- Bacchi, C. L. (2009). *Analysing policy: What's the problem represented to be?* Pearson.
- Bacchi, C. L., & Goodwin, S. (2016). *Poststructural policy analysis: A guide to practice*. Palgrave Pivot.
- Bibliotek Uppsala. (u.å.). *Språkpiller – boktips*. <https://bibliotekuppsala.se/sprakpiller-boktips>
- Bibliotekslag* (SFS 1996:1596). Kulturdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-19961596_sfs-1996-1596/
- Bibliotekslag* (SFS 2013:801). Kulturdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801/
- Björklund, E. (2019). Omstridd information: Maj Wechselsemanns *Omställningen* och kritik mot kommersiellt material om att få barn på 1970-talet. I F. Norén, & E. Stjernholm (Red.), *Efterkrigstidens samhällskontakter* (s. 217–244). Lunds universitet.
- Blomgren, R., & Johannisson, J. (2016). Decentralisering i svensk kulturpolitik: Idéer, argument och resultat. I J. Svensson, & K. Tomson (Red.), *Kampen om kulturen: Idéer och förändring på det kulturpolitiska fältet* (s. 149–166). Studentlitteratur.
- Carlsson, H. (2024). *Läsfrämjandets geografi*. KB och Statens kulturråd. <https://digiteket.se/inspirationsartikel/lasframjandets-geografi/>
- Dolatkah, M. (2013). Skolbibliotek och läsfrämjande: Tre problemområden. I L. Limberg & A. H. Lundh (Red.), *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap: En forskningsantologi* (s. 111–134). BTJ.
- Fast, C. (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva: familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*. [Doctoral dissertation, Uppsala universitet].
- Flisbäck, M., Uddling, J., & Nord, T. (2024). *Välfärdssamhällets omvandling i praktiken*. Nordic Academic Press.
- Hansson, K., Reuterskiöld, C., & Sahlén, B. (2024). Utvecklingsrelaterad språkstörning: Teoretisk översikt. I L. Hartelius, K. Johansson, M. Levlin, E. Schalling, & M. Södersten (Red.), *Grundbok i logopedi* (s.59–68). Studentlitteratur.
- Hartelius, L., Johansson, K., Levlin, M., Schalling, E., & Södersten, M. (2024a). Logopedi som profession. I L. Hartelius, K. Johansson, M. Levlin, E. Schalling, & M. Södersten (Red.), *Grundbok i logopedi* (s. 25–42). Studentlitteratur.

Hartelius, L., Johansson, K., Levlin, M., Schalling, E., & Södersten, M. (2024b). Logopedi som ämne. I L. Hartelius, K. Johansson, M. Levlin, E. Schalling, & M. Södersten (Red.), *Grundbok i logopedi* (s. 43–56). Lund: Studentlitteratur.

Heath, S. B. (1982). What no bedtime story means: Narrative skills at home and school. *Language in Society*, 11(1), 49–76. <http://www.jstor.org/stable/4167291>

Hedemark, Å. (2020). Constructing the literate child: An analysis of Swedish literature policy. *Library & Information History*, 36(2), 73–88. <https://doi.org/10.3366/lih.2020.0018>

Hedemark, Å., & Jonsson, E. (2021). Läsning för framtidens samhällsmedborgare: En studie av dåtidens och nutidens svenska kulturpolitiska debatter om barns läsning. *Nordisk Kulturpolitisk Tidskrift*, 24(2), 120–138. <https://doi.org/10.18261/issn.2000-8325-2021-02-03>

Hedemark, Å., & Lindberg, J. (2017). Stories of storytime: The discursive shaping of professional identity among Swedish children's librarians. *Information Research*, 22(1), paper CoLIS1612. <http://InformationR.net/ir/22-1/colis/colis1612.html>

Hedemark, Å., & Lindsköld, L. (2025). *Den frivilliga läsaren: Läsningens politik i Sverige efter 1945*. Gidlunds förlag.

Hirdman, Y. (2018). *Att lägga livet till rätta: Studier i svensk folkhemspolitik*. (Fjärde reviderade utgåvan, andra tryckningen). Carlssons.

Lassén-Seger, M., & Österlund, M. (2025). Statligt sanktionerad flerspråkighet för bebisar och deras vuxna: Litterär flerspråkighet i finländska babylådeböcker. *Barnboken*, 48. <https://doi.org/10.14811/clr.v48.947>

Levlin, M., Björnström, M., Hedenius, M., & Hallin, A.E. (2024). Utvecklingsrelaterade läs-, skriv- och räknesevårigheter. I L. Hartelius, K. Johansson, M. Levlin, E. Schalling, & M. Södersten (Red.), *Grundbok i logopedi* (s. 95–103). Studentlitteratur.

Lindsköld, L., & Hedemark, Å. (2023). Changes in the governance of the reading subject: Swedish reading policy, c. 1949–1984. *International Journal of Cultural Policy*, 30(2), 253–267. <https://doi.org/10.1080/10286632.2023.2187052>

Lindsköld, L., Dolatkhan, M., & Lundh, A. (2020). Aesthetic reading as a problem in mid-20th century Swedish educational policy. *Nordisk Kulturpolitisk Tidskrift*, 23(1), 48–64. <https://doi.org/10.18261/issn.2000-8325/-2020-01-04>

Lindström Sol, S., & Ekholm, D. (2021). Integrating cultural and social policy through family home visits in suburban areas of exclusion: Examining the rationalities of Bookstart Göteborg. *International Journal of Cultural Policy*, 27(7), 952–966. <https://doi.org/10.1080/10286632.2020.1860031>

Mehan, H. (1979). *Learning lessons: Social organization in the classroom*. Harvard University Press.

Mol, A. (2013). Mind your plate! The ontologies of Dutch dieting. *Social Studies of Science*, 43(3), 379–396. <https://doi.org/10.1177/03063127124569>

- Nyström, U. (Red.) (u.å.). Ge barnet ett språk – läs tillsammans! 1177.se.
<https://www.1177.se/Gotland/barn--gravid/sa-vaxer-och-utvecklas-barn/ge-barnet-ett-sprak-Gotland/>
- Rose, N. (1999). *Governing the soul: The shaping of the private self*. (2:a uppl.) Free Association Books.
- Rydsjö, K. (2012). *Dags att höja ribban!?: En rapport om samverkan mellan barnhälsovård och bibliotek kring små barns språk- och litteracitetsutveckling*. Regionbibliotek Halland.
- Sandgren, O., & Tonér, S. (2024). Utvecklingsrelaterad språkstörning. I L. Hartelius, K. Johansson, M. Levlin, E. Schalling, & M. Södersten (Red.), *Grundbok i logopedi* (s. 69–74). Studentlitteratur.
- Sandin, A.S. (2011). *Barnbibliotek och lässtimulans: Delaktighet, förhållningssätt, samarbete*. Regionbibliotek Stockholm.
- Schmidt, C. (2015). "Vi packar mängder med böcker, kanelgiffar, saft och kör ut": En rapport om läsfrämjande insatser hos folkbiblioteken i sex län/regioner. Regionbibliotek Halland.
- Schmidt, C. (2023). Librarians' book talks for children: An opportunity for widening reading practices? *Journal of Early Childhood Literacy*, 23(3), 470–492.
<https://doi.org/10.1177/1468798420964941>
- Simonsson, M. (2004). *Bilderboken i förskolan: en utgångspunkt för samspel*. (1. uppl.) [Doctoral dissertation, Linköpings universitet].
- Socialstyrelsen (2024). *Bilaga: Tabeller: Statistik om legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal (2023) samt arbetsmarknadsstatus (2022)*. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/alla-statistikamnen/halso-och-sjukvardspersonal/>
- Stavrum, H. (2013). Begeistringsforskning eller evalueringstyran?: Om kunskap om konst för barn och unge. *Nordisk Kulturpolitisk Tidskrift*, 16, (1), 154–171.
- Sundström Sjödin, E. (2019). Creating the valuable: Reading as a matter of health and successful parenthood. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 40(1), 46–60.
<https://doi.org/10.1080/01596306.2018.1549703>
- Sundström Sjödin, E., Persson, M., & Pettersson, D. (2024) Läsning, ekologi och siffror: Sanningspraktiker hos en läsfrämjande aktör. I A. Ohlsson, A. Sigrell, P. Strand, & M. Sundby (Red.), *Femtonde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Språk och litteratur – en omöjlig eller skön förening?* (s. 377–390). Nationella nätverket för svenska med didaktisk inriktning.
- Tisell, A. (u.å.). *Historien om Babblarna*. <https://hattenforlag.se/historien-om-babblarna/>
- Westerlund, M., & Hedenström, S. (u.å.). *Språket, typ – redan på skötbordet: Ett samarbete mellan Barnhälsovården i Uppsala län och Länsbibliotek Uppsala 2005–07*.

Julia Pennlert, PhD Comparative literature, Senior Lecturer, Swedish School of Library and Information Science, Sweden <https://www.hb.se/en/research/research-portal/researchers/JUPE/>

Den dubbla läsaren Inläsaren som läsare och litteraturförmedlare

Abstract

The article examines an actor that has gained importance on the contemporary book-market due to the rise of popularity of audiobooks: the performing narrator. Through the voice the performing narrator mediates the literary text, which affects the audiobook-user, the audiobook-experience as well as the reading experience. By analyzing empirical material generated by interviews of six active performing narrators in Sweden the study further explores how the role of the performing narrator can be understood and interpreted as both a reader and a literary mediator. Through combination of perspectives from research on reading and reading promotion it is possible to gain new insights about how performing narrators describe their work as well as their reading experience. The study, hence, contributes to new knowledge on an actor on the literary field that is growing in importance for contemporary readers and their everyday reading practices.

Keywords: ljudbok, ljudbokläsning, läsning, inläsning, inläsningröst, röstlitteratur, förmedling, litteraturförmedling.

Inledning

Den digitalt strömmande ljudboken har under de senaste åren vuxit snabbt som ett populärt bokformat, i Norden såväl som internationellt (Spjeldnæs & Karlsen, 2022; Colbjørnsen, 2015; Colbjørnsen et al., 2023). En delförklaring till utvecklingen uppges vara förändrade medie-och kulturvanor hos befolkningen i stort, genererad av digitaliseringen. (Göteborgs universitet, 2025; Svenska förläggareföreningen, 2025; Spjeldnæs & Karlsen 2022; Colbjørnsen, 2015; Colbjørnsen, et al., 2023). I en aktuell rapport från Svenska förläggareföreningen, *Bokbarometern*, sammanfattas utvecklingen så här: "För det allra flesta människor är alltså böcker, bokläsning och ljudbokslyssnande en naturlig del av vardagen och en central del av deras kulturkonsumtion." (Svenska förläggareföreningen, 2025, s. 9).

Genom en månatlig prenumeration på någon av de kommersiella ljudbokstjänsterna tillgängliga på marknaden får läsaren tillgång till digitala ljudböcker. Prenumerationsmodellen för ljudböcker liknar digitala strömningstjänster inom andra kulturella branscher där medialt och kulturellt innehåll (som exempelvis rörlig bild, teve eller musik) "strömmas" till användarens mobiltelefon, teve, eller dator (Colbjørnsen et al., 2023, s. 19; Sundet et al., 2021). På detta sätt visar ljudbokens framväxt hur bokbranschen och de aktörer som där befinner sig ingår i vad som kan definieras som en digital "strömningsslogik" (Colbjørnsen et al., 2023, s. 19; Sundet et al., 2021). De digitala ljudbokstjänsternas intåg på bokmarknaden har också lett till att nya aktörer introducerats som påverkar hur litteratur distribueras och konsumeras, vilket i sin tur påverkar maktbalanser och relationer mellan traditionella

förlag, strömningstjänster och plattformar. För att åskådliggöra dessa förändringar har ett antal modeller presenterats som synliggör och beskriver nya relationer och samspel bland bokmarknadens aktörer (Kosch et al. 2024; Berglund & Tanderup Linkis, 2022; Have & Stougaard Pedersen, 2020).

I takt med att ljudboken vuxit i användning och popularitet har även ett tvärvetenskapligt forskningsfält formerat sig. Inom forskningsfältet poängteras också hur ljudboksformatet utmanar och problematiserar tidigare föreställningar kring vad skönlitterär läsning är och kan vara (Have & Stougaard Pedersen, 2016, s.5; Rubery, 2011, s.1). Genom kvantitativa och kvalitativa metoder utförs en rad olika typer av studier, både som ger nya kunskaper om ljudboksläsning, ljudboksläsaren och ljudboksupplevelsen (Linkis & Pennlert, 2024; Have & Stougaard Pedersen, 2016; Tattersall Wallin 2022; Berglund 2024.). Dessa undersökningar ger värdefulla insikter kring hur ljudboksformatet skapar nya läsvanor och litteraturbruk kopplat till samtidens digitala medieutveckling och kompletterar därmed modellernas ögonblicksbilder som mer fokuserar på strukturella förändringar.

I ett historiskt perspektiv är ljudboken tydligt förknippad med att vara ett verktyg som *möjliggör* skönlitterär läsning för målgrupper som av olika skäl kan ta till sig tryckt text (Rubery, 2011; 2018; Manguel, 1997). Ljudboksformatet är alltså inte helt igenom en 'digitalt-född' produkt, redan på 1800-talet utvecklades så kallade "talking books" (Rubery, 2011; 2016). Den samtida ljudboksanvändningen kan därmed relateras till historiska motsvarigheter där litteratur *förmedlas* genom högläsning via ljud till sina läsare, eller där litterära texter tolkas genom vad bokhistorikern Roger Chartier benämner som "mediation of a voice" (Chartier, 1992, s. 57). Genom den inspelade röstupptagningen där inläsaren *läser* verket som förmedlas som en ljudbok (åter)aktualiseras alltså läsoplevelsens auditiva dimensioner (Linkis & Pennlert, 2022; Have & Stougaard Pedersen, 2016).

Ljudboken påverkar alltså både bokbransch och hur vi föreställer oss vad en skönlitterär läsning är. Formatet introducerar också en betydelsefull aktör som befinner sig mellan den skönlitterära texten och läsaren; inläsaren. Inläsaren påverkar också i hög grad läsoplevelsen genom hur rösten förmedlar det litterära verket som når ljudboksanvändaren i form av en inspelad röstupptagning (Berglund, 2024; Linkis & Pennlert, 2022). Denna inläsare är oftast, men inte alltid, en (röst)skådespelare som alltså *läser och läser in* verket. Även om experiment sker i form av syntetiska röster genererade av artificiell intelligens är än så länge de allra flesta inläsningar (och ljudböcker) tillgängliga på de kommersiella ljudbokstjänsterna baserade på inspelningar av fysiskt levande människor (jfr. Rodero & Lucas-Adell, 2023). Inläsaren som person synliggörs och presenteras för ljudboksanvändaren på olika sätt i ljudbokstjänsterna, genom antingen visuella, ljudliga, eller digitala paratexter (Genette, 1997; Birke & Christ, 2013). Användaren av en digital ljudbokstjänst presenteras med tydlig information kring vem som ligger bakom inläsningen och har även möjlighet att söka efter verk baserat på inläsarens namn. Inläsaren har alltså en sp betydelsefull roll i ljudbokens tillkomstprocess men sätter också sin prägel på slutprodukten: genom att presenteras och synliggörs för en kommande läsare.

I sin definition av ljudboksformatet inkluderar Have & Stougaard Pedersen inläsaren, en "performing narrator" då de konstaterar hur en ljudbok är, i min svenska översättning, en ljudinspelning av en högläst bok av en uppträdande berättare (Have & Stougaard Pedersen, 2016, s. 154; Rubery, 2001). De poängterar vidare hur inläsarens röst i en digital ljudbok är medierad och distribuerad, men också förmedlar subjektivitet vilket ger en effekt av intimitet hos mottagaren (Engberg et al., 2023, s. 92.) Flera studier har också, liksom Have & Stougaard Pedersen, visat hur inläsaren – och inläsarens röst – är av central betydelse för den litterära upplevelsen och mottagandet av texten (Rubery 2016; Have & Stougaard Pedersen, 2016; Linkis & Pennlert, 2022; Berglund, 2024.). I dessa studier framkommer hur inläsarens röst 'adderar' en dimension till upplevelsen och tolkningen av texten, samt möjliggör att relationella band utvecklas mellan läsaren, texten och rösten (jfr. Linkis & Pennlert, 2022). Rösten som

förmedlar verket upplevs utgöra ett sällskap, eller skapar en intim och känslomässig närvaro. (Connor, 2000; Ji et al., 2024; Rubery, 2016).

Inläsaren har alltså på relativt kort tid fått en betydelsefull (och synlig) position på bokmarknaden och påverkar ljudboksanvändarens möte med den litterära texten på flera sätt. Inläsarens roll kan alltså närmast förklaras som dubbel och sammanväver ljudboksupplevelsen auditiva aspekter (röstläge, tempo) med de litterära och textuella element som återfinns i texten som förmedlas (språk, stämning, känsla). Även om flera studier poängterat hur inläsaren har en stor (och kanske växande) betydelse för ljudboksanvändarens läsupplevelser, saknas emellertid fördjupade studier som lyssnar till och analyserar inläsarens erfarenheter, upplevelser och synsätt. En analys som fokuserar på inläsarens perspektiv leder också potentiellt till nya kunskaper och förståelser kring vad som händer "innan" verket når sina läsare och kan belysa en arbetsprocess som i många fall är dolt för både forskare och ljudboksanvändare.

Syftet med den här artikeln är därför att undersöka och analysera på vilka sätt som inläsarens roll kan betraktas som dubbel: som *läsare* och *litteraturförmedlare*. Denna dubbla blick gör det möjligt för mig att undersöka det inläsaren av en ljudbok förkroppsligar genom att vara en medierad "mellanhand" mellan text och tilltänkt mottagare (Thompson, 2020). Jag är alltså intresserad av att närma mig och analysera frågor som dels är kopplade till hur inläsaren betraktar sin roll i relation till uppdraget, dels hur de beskriver och omtalar sin egen relation till den litterära texten. Slutligen undersöker jag också vilka verktyg eller strategier som inläsaren beskriver som användbara för att förmedla texten till en tilltänkt mottagare.

Artikeln är en del av forskningsprojektet "Mellan ljud och text: Produktion, innehåll och upplevelser av multimodal ljudlitteratur", finansierat av det svenska Vetenskapsrådet (2024–2026, projektledare Sara Tanderup Linkis, Lunds universitet) och baseras på en utförd kvalitativ semistrukturerad intervjustudie med sex svenska ljudboks-inläsare (jfr. Kvale et al., 2014)

Forskningsdesignen gör det möjligt för mig att generera och analysera ett empiriskt material som kretsar kring inläsarnas subjektiva upplevelser och erfarenheter. Ur ett bredare perspektiv kan även studien länkas till andra empiriska studier inom läsforskningen (Spjeldnæs & Karlsen, 2022).

Läsning i en digital tid – individ och kollektiv i samspel

Skönlitterär läsning framträder ofta som en individualiserad och personifierad aktivitet (Balling et al., 2019; Price, 2019; Persson, 2025). Som Balling (2016) konstaterar är läsupplevelsen och läsningen något som påverkas av läsarens egen bakgrund, erfarenheter och livsvillkor (Balling, 2016). Ballings synsätt kan härledas till en lång tradition inom läsforskningen som betonar hur läsarens individuella erfarenheter, förförståelse och personliga erfarenheter präglar tolkningen av litterär text. Genom exempelvis Rosenblatts (1978) teoretiska begrepp *interaktion* eller *transaktion* synliggörs hur läsaren är en aktiv medskapare i tolkningsprocessen av en litterär text, men också hur den litterära tolkningen är filtrerad genom läsarens personliga liv och upplevelser (Johnson, 1988; Rosenblatt, 1978; Bleich, [1978] 2019). Även i samtiden – och relaterat till den digitala medieutvecklingen – framträder den skönlitterära läsaren som en individuell figur. Genom exempelvis begrepp som 'hyperläsning' eller 'reading on the prowl' beskriver Hayles (2014) respektive Baron (2015) hur läsaren anpassar sig och utvecklar nya beteenden för att kunna navigera i samtidens myllrande textlandskap (Hayles, 2014; Baron, 2015).

Men den digitala teknikutvecklingen har även resulterat i att läsaren tolkas och förstås i termer av att ingå i en social och kollektiv gemenskap. Genom sociala medieplattformar kan läsaren ta del av digitala gemenskaper vilket lett till att begrepp som "social läsning" eller "digital social läsning" lanserats för att betona hur den skönlitterära läsningen är något som också sker tillsammans med andra (Pianzola

et al., 2022; Pianzola, 2024; Engberg et al., 2024; Radway, 1997; Long, 2003; Reddan et al., 2023). Den samtida litterära kulturen påpekas också i hög grad befinna sig *utanför boken* genom att läsare tar del av litterära arrangemang, litteraturfestivaler, bokmässor eller författarsamtal, eller prenumererar på särskilda litterära plattformar (Fuller & Rehberg Sedo, 2013; Persson, 2024; Murray & Squires, 2013).

Den samtida ljudboksforskningen bekräftar delar av ovanstående resonemang. I flertalet studier konstateras hur ljudboksanvändningen är en individuell praktik; genom att läsaren på egen hand tar del av ett litterärt verk och samtidigt möter inläsarens röst (Have & Stougaard Pedersen, 2016; Kosch et al., 2024). Till skillnad från den tryckta bokläsningen som sker när kroppen är stilla, kännetecknas ljudboksläsningen i stället av att kroppen befinner sig i rörelse. Detta innebär att nya samspel – eller *interaktioner* – går att finna mellan ljudboksläsarens "liv" den litterära texten, inläsarens röst och de omgivningar där läsaren befinner sig (Linkis, 2021). Ljudboksformatet nyanserar och utmanar även tidigare föreställningar om att den skönlitterära läsningen i huvudsak är något som sker i tysthet och under tystnad (Rubery, 2011, 2016; Engberg et al., 2023.). Som tidigare påpekat har detta att göra med inläsarens (ökade) roll och betydelse, men illustreras även av hur inläsaren genom sin röstförmedling av verket kan leda till att parasociala relationer mellan läsare, text och inläsare uppstår (Linkis & Pennlert, 2022). Inläsaren finns, som också tidigare påpekats, lika mycket "inuti" som "utanför" boken. Han eller hon synliggörs och presenteras på olika sätt i ljudbokstjänsterna men är samtidigt av stor betydelse för ljudboksanvändarens möte med, och tolkning av, den litterära texten.

Som en brygga mellan boken och läsaren – litteraturförmedlingens betydelse

Det är inte bara läsarens roll som i samtiden befinner sig i förändring eller står 'utanför boken'. Denna förändring involverar också aktörer som arbetar med läsfrämjande eller litteraturförmedling. Grøn & Balling (2012) poängterar hur förskjutningar har skett i bibliotekariers litteraturförmedlande arbete, vilket lett till ett ökat fokus på personliga relationer och upplevelseförmedling. De menar vidare att detta har att göra med att läsarna – och biblioteksanvändarna – efterlyser personliga upplevelser och relationer. Grøn & Balling (2012) påpekar också hur en konsekvens av denna utveckling är att gränserna mellan privat och institutionell kommunikation suddas ut, vilket också kan leda till att rollerna kommunikatör och mottagare blandas samman. Förmedling som begrepp definieras också av Grøn & Balling (2012) som en: " (...) meget vidtstrakt praksis, hvor 'formidleren' udgøres af alle de aktører (institutioner, medier, privatpersoner), der videregiver litterære tekster eller viden om/ vurderinger af disse tekster til en modtager (...)" (Grøn & Balling, 2012, s. 53). Genom hänvisningar till den norska kultursociologen Dag Solhjell, argumenterar de vidare för att förmedlaren befinner sig mellan objekt och observatör ("genstand og betragter") och utgör ett filter eller "prisme" som präglar den estetiska upplevelsen (Ibid.). På ett liknande sätt konstaterar Tveit (2004) hur förmedlingen kan ses som objektiv bro mellan läsare och text. Samtidigt, påpekar Tveit, har förmedlaren inte någon neutral position utan har möjlighet att påverka den som är föremål för förmedlingen (Tveit, 2004). Enligt Tveit består litteraturförmedling av två delar: att vägleda läsaren genom information om litteratur och att synliggöra litterära verk. Detta innebär att litteraturförmedlingen sker genom personliga möten (direkt förmedling) men också kan ta sig i uttryck genom aktiviteter som skyltning och placering (indirekt förmedling) (Tveit, 2004; Thourhauge, 1995).

Genom att betrakta inläsaren som litteraturförmedlande aktör är det möjligt att få syn på hur han eller hon befinner sig *mellan texten och läsaren* och därmed innehar en relationell position, i likhet med Grøn & Ballings begrepp "filter". Att inläsaren kan betraktas som en bro *mellan* den litterära texten och läsaren innebär att även kategorierna direkt/indirekt litteraturförmedling nyanseras. Det sker inget direkt fysiskt möte mellan inläsaren och ljudboksanvändaren, snarare rör sig om en form av "medierad interaktion" (Thompson, 2020). Effekterna av denna medierade interaktion har visat sig generera upplevelser att inläsaren befinner sig "nära" hos ljudboksanvändare (Linkis & Pennlert, 2022). Som påpekas av Ji et al. (2024), knyter ljudboksläsaren relationella band inte bara med

textens karaktärer utan även till den röst som förmedlar och "guidar" den genom berättelsen (Ji et al., 2024 s. 10; jfr. Engberg et al., 2023). Inläsarens röst vägleder alltså läsaren *genom det litterära verket*. I denna vägledning kan inläsaren med hjälp av sin röst välja att förstärka eller tona ner specifika textpassager för att frammana vissa reaktioner hos läsaren. Hur rösten förmedlar verket påverkar såväl den estetiska upplevelsen av ljudboken, som tolkningen av det litterära verket (Rubery, 2016; Have & Stougaard Pedersen, 2016; Linkis & Pennlert, 2022). Att betrakta inläsaren som litteraturförmedlare problematiserar även föreställningen om att litteraturförmedlaren befinner sig 'utanför boken'. I ljudboksupplevelsen är rösten som förmedlar det litterära verket något som möter ljudboksanvändaren *samtidigt* som hon möter det litterära verket (jfr. Kosch et al., 2024).

Inläsaren ägnar sig också åt en specifik form av litteraturförmedling genom att läsa högt. Högläsning som metod används ofta i läsfrämjande och litteraturförmedlande sammanhang (Andersson, 2015). Medan högläsningen (oftast) sker i grupp främjar ljudboken, som tidigare påpekats, ett individuellt litteraturbruk. Inläsarens röst bidrar också till att läsaren kan 'stänga av' omgivningen och gå in i sin egen ljudbubbla, tillsammans med inläsaren (Koeppnick, 2013; Linkis, 2021). Även om det finns skillnader mellan högläsning och det digitala ljudboksformatet finns även likheter. Högläsning kan bidra till att relationer till texten utvecklas något som också kräver särskilda kompetenser hos den som läser högt (Pennlert & Bark, 2023). Dessa kompetenser har likheter med de kunskaper som är centrala för en litteraturförmedlare i ett bredare perspektiv som handlar om att: känna till litteraturen som förmedlas, besitta litterär kunskap (litterær viden), kommunikativ förmåga och sociologisk kompetens (Tveit, 2004; Grøn & Balling, 2012). Genom att analysera informanternas utsagor blir det alltså möjligt för mig att även bidra med nya kunskaper kring hur inläsarna beskriver hur arbetet går till, och vilka kompetenser som potentiellt är viktiga i ett inläsningsuppdrag.

Informanterna intervjuades digitalt via Zoom, varje intervju varade mellan 45–60 minuter. Samtliga deltagare informerades i enlighet med rådande forskningsetiska riktlinjer kring vad deltagande i studien innebär. De lämnade också samtliga in ett skriftligt samtycke. Intervjuerna baserades på en intervjuguide och nedanstående analys fokuserar i huvudsak på de svar som kan kopplas till synsätt och beskrivningar av rollen som inläsare, mötet med den litterära texten och strategier eller verktyg förknippade med litteraturförmedling. Att arbeta med en tydlig intervjuguide är en fördel och gav struktur till samtalet, inte minst för att läsoplevelsen kan vara svår att artikulera för andra (Balling, 2009).

Samtliga informanter har lång erfarenhet av att vara involverade i produktionen av kommersiella digitala ljudböcker och har läst in en rad olika litterära genrer i huvudsak populärlitteratur. Att det främst rör sig om populärlitterära genre är inte särskilt förvånande då det konstaterats att genren är populär i ljudboksformatet (Berglund, 2024). Några av deltagarna i studien har också erfarenhet av att arbeta med att läsa in litterära klassiker eller facklitteratur. Alla sex har också tidigare yrkeserfarenhet inom kultur eller mediebranschen, de flesta har också arbetat med teater eller skådespeleri på film och inom teve. Jag har också medvetet valt att intervjuva både kvinnor och män och en viss spännvidd finns också kopplat till antalet inlästa titlar. Några av informanterna har arbetat med inläsningsuppdrag under en längre tidsperiod och därmed följt ljudboksutvecklingen under en längre tid, medan andra har kortare erfarenhet. Sammantaget öppnar därmed intervjumaterialet för potentiellt skilda reflektioner och bilder av den digitala ljudbokens betydelse och avtryck på bokmarknaden. Trots att studien baseras på utsagor av sex informanter och därmed inte ger en heltäckande bild, så är det insamlade materialet tillräckligt omfattande för att analyseras utifrån den här studiens premisser; att analysera inläsaren som läsare och litteraturförmedlare.

Inläsaren som läsare – Relationer till den skönlitterära texten

Informanternas beskrivningar kring varför de läser in ljudböcker kan på flera sätt kopplas till deras *egen roll som läsare*. Flera av dem betonar hur tidigare arbetsuppgifter, uppdrag eller utbildningsbakgrund är av stor betydelse för varför de nu arbetar som inläsare. Individuella erfarenheter från andra kultur-eller mediebranscher och informanterna har arbetat med yrken kopplade till andra medier (som rörlig film, teve, journalistik) eller till dramatik (som skådespelare) lyfts fram av samtliga. Även om arbetslivsbakgrunden skiljer sig åt mellan informanterna resonerar samtliga kring att tidigare erfarenheter ligger "nära" att vara inläsare; att tröskeln in i ljudboksbranschen upplevs som låg. Informant A berättar följande:

Men att jag drogs till att läsa in ljudböcker var ju faktiskt därför att dels kände jag att det ligger ganska nära det jag alltid har jobbat med, att jobba med text och berättelse, jag tyckte att det verkade spännande och kände att det är nog något jag kan, (...) kärnan i det kittlade och fick mig att känna att det här tycker jag verkar, det här är inte så långt från det jag egentligen jobbar med, och det tycker jag nog ännu mer nu när jag jobbat ännu mer med att läsa ljudböcker (...)

Ovanstående citat visar sambandet mellan tidigare (yrkes)erfarenheter och rollen som inläsare. Att hänvisa till tidigare (individuella) arbetslivserfarenheter där *att läsa eller förhålla sig till skriven text* beskrivs alltså som en central faktor till varför de läser in ljudböcker.

Individuella erfarenheter av att ha arbetat med skönlitterära texter är ett tema som förstärks när informanterna resonerar kring ytterligare motiv till varför de läser in ljudböcker. I deras utsagor finns flera exempel på hur de framhåller sig själva som läsare eller litteraturintresserade. Kort sagt, *deras egna känslomässiga och personliga relation till litteratur och läsning* är av stor betydelse. Inläsarna kan alltså beskrivas i termer av att vara "passionerade läsare" som Magnus Persson menar utmärker den samtida litterära kulturen (Persson, 2024). Informanternas resonemang kan också specifikt relateras till forskning om ljudboksanvändare och deras (starka) relation till läsning och litteratur (Linkis & Pennlert, 2022; Pennlert & Linkis, under utgivning). Inläsarnas utsagor kan därmed även bekräfta hur ljudboken som format för läsning och litteratur kan länkas till den litterära kulturen i stort (Linkis & Pennlert, 2022; Pennlert & Linkis, under utgivning). För inläsarna handlar det också om att kunna föra samman det egna litteraturintresset med tidigare yrkeserfarenheter. Informant C resonerar på följande sätt:

Jag är ju en stor bokläsare. Jag har läst böcker i hela mitt liv. Det är ett av mina stora intressen i livet att läsa. Det gör att jag tycker att det är roligt att läsa böcker. Som skådespelare får man en väldig textförståelse, det är bra på att snabbt (sic!) förstå vad texten handlar om och förklara den så att en tredje part förstår det också.

I citatet synliggörs hur tidigare yrkesval också sammankopplas med ett intresse för litteratur och läsning. Genom att informanten är litteratur och bok-intresserad har särskilda yrkesval gjorts, vilket i sin tur leder till en större "textförståelse". Informanten har alltså – genom tidigare erfarenheter av att *vara läsare* - tränat upp en förmåga att hantera stora mängder text, vilket även leder till reflektioner kring hur litteraturen ska förmedlas till "tredje part". Detta synliggör hur inläsarnas relation till läsning och litteratur är av stor betydelse men också hur de genom att ha arbetat med litteratur utvecklat särskilda kompetenser användbara i inläsningen av ett skönlitterärt verk. Den samlade erfarenheten (både personlig och yrkesmässig) hos informanterna visar även hur inläsarnas litteraturkännedom och litterära kunskap också är av betydelse i rollen som inläsare (jfr. Rosenblatt, 1978; Tveit, 2004; Gron & Balling, 2012).

Inläsarna beskriver även deras relationer till den skönlitterära texten vid en inläsning på likartat sätt och därmed framkommer också hur arbetet går till vid en inläsning, och på vilket sätt som informanterna *läser*. Informant D förklarar på följande sätt:

(...) istället för att börja med att bestämma den här karaktären är en, sån person eller sån person, så kan jag leta, *vad finns det för något i texten som pekar åt*, och då räcker det inte med att jag läser bara några, någon dialog här och där, då måste jag skapa en större, det kan komma liksom genom en berättelse, personlighetsdrag som framträder mer och mer som gör att jag bara, ah just det, den här personen, pratar nog med väldigt liksom, väldigt snabbt, och sen ser man det i texten att ja men it makes sense, och då gör man det, och då ser man, *då förstärker man det i texten lite*, men man börjar inte med att bestämma att den här personen är sån eller sån *utan man luskar lite* (...) (min kursiv.)

I ovanstående exempel illustreras hur informanten förhåller sig aktiv under sin egen läsning och likt en detektiv "letar" eller "luskar" efter detaljer som kan förstärka gestaltningen och förmedlingen. Informanten illustrerar hur samspelet ser ut mellan å ena sidan textens helhet och detaljer, och å andra sidan vad inläsaren tillför och väljer att förstärka med utgångspunkt i den litterära textens gestaltning. I ovanstående citat beskrivs också inläsningen som process som föregås av *den egna läsningen*, ett tema som återkommer även hos fler informanter. Informant A beskriver relationen mellan den egna läsningen, texten och en kommande röstgestaltning så här:

(...) *jag vill hitta det i texten*, och jag läste en bok där huvudkaraktären blir hånad genom hela berättelsen för att han är fransk och han bor i Skottland och är polisinspektör och de hånar hans franska brytning men jag kände att jag vill absolut inte, läsa med någon fransk brytning, *utan då får jag låta alla andra berätta, berättelsen, texten får berätta* att han blir retad för att han bryter på franska men jag kommer inte göra det för det *skulle liksom förta berättelsen dess, då skulle det bli någonting annat*, då skulle det bli en komedi (...) (min kursiv.)

Citatet illustrerar förhållningssätt till den litterära texten, där inläsarens position kan liknas vid någon som befinner sig på en gungbräda. Balansakten kretsar förhandlingar mellan vad den egna rösten kan tillföra gestaltningen (genom röster, dialekter, brytningar) och vad som återfinns i den litterära textens gestaltning ("texten får berätta"). Inläsaren balanserar alltså mellan sina val i relation till den litterära texten, beskriver hur överläggandet kan gå till och vad de olika valen kan få för konsekvenser för en tilltänkt mottagares upplevelse av den litterära texten. För att följa informantens egna exempel, om en fransk brytning hade använts, hade det också resulterat i, att den litterära textens gestaltning skulle gå förlorad. Detta exempel visar – genom Have & Stougaard Pedersens (2016) begreppsapparat – hur inläsaren aktivt förhandlar effekterna mellan den förmedlande rösten (inläsaren) och den litterära rösten (texten). Ovanstående visar hur Informant A, liksom Informant D, beskriver en läsart som går ut på att "fylla i luckor", eller och "leta efter" vad som finns gestaltat i den litterära texten. Samtidigt strävar inläsarna efter att inte ta sig för stora friheter och blottlägger därmed samspelet som en inläsning innebär; mellan inläsarens egen läsning och "textförståelse", textens performativa egenskaper ("texten får berätta") och en tilltänkt mottagare.

Det går alltså att konstatera hur inläsarens egen roll som läsare spelar en stor betydelse även i uppdraget som inläsare. I informanternas svar framkommer också arbetet som präglat av en kronologisk tidslinje. Den egna läsningen är en del av förberedelseprocessen och föregår alltså inspelningen av röstupptagning. I vissa fall är däremot aktiviteterna läsning/förmedling sammankopplade och tätt sammantvinnande, som citaten ovan illustrerar. I utsagorna som handlar om vad som sker vid den egna läsningen betonar informanterna sin egen relation till texten men också deras egna kompetenser i att faktiskt "hitta" de ledtrådar som finns i texten, eller att följa med den riktning som "texten pekar åt". Samtidigt nyanserar informanternas beskrivningar och arbetssätt tidigare beskrivningar av läsoplevelsen som något som tydligt kan delas upp i tidsmässiga kategorier som inför, under eller efteråt (Balling, 2016). Informanterna visar hur den egna läsningen inbegriper ett "letande av ledtrådar" som kan komma att prägla gestaltningen av texten, ett arbete som är intimt sammanvävt med - och i vissa fall helt integrerat i – förberedelsearbetet som den egna läsningen utgör.

Inläsaren som litteraturförmedlare – röst, gestaltning och färgningar

Att det rör sig om sammanvävda praktiker, där den egna läsningen samspelar med *hur* det litterära verket ska förmedlas blir också tydligt när inläsarna reflekterar över vad de själva bidrar med i en inläsning. Dessa beskrivningar gör det möjligt att analysera i vilken mån de kan betraktas som ett "filter" mellan läsaren och texten (Grøn & Balling, 2012). Föga förvånande framkommer hur rösten är det centrala verktyget, som inläsaren styr över och kontrollerar. Vilken röst som ska användas och när, eller hur rösten förhåller sig till litterära genrer, specifika textpassager eller karaktärer framkommer på olika sätt i informanternas utsagor. Informant A ger ett exempel och förklarar hur den egna personliga (inläsnings)stilen kan förknippas med en särskild litterär genre, deckaren:

Jag tror att om jag läser deckare, det är nog den genre som jag läst mest av och som jag tror också att jag uppskattas mest för. Varför vet jag inte men jag läser nog lite mera, jag tänker nog mera på slutet av kapitel att man skapar en spänning och en cliff som det heter, en cliffhanger till nästa kapitel, i form av att man sakta ner lite på slutet och dramatisera lite.

Citatet fångar hur relationen mellan textens narrativ och inläsarens röst samspelar. Genom röstgestaltningen kan inläsaren anpassa tempo och dramatisering så att det matchar berättelsens tempo, spänningen förstärks genom tydliga "cliff" i slutet av varje kapitel. Där informant A beskriver en (lyckad) matchning mellan röst, tempo, gestaltning, narrativ och text kan arbetet med att få till den här formen av överensstämmelser också vara mer utmanande. Särskilda problem kan uppstå när konflikter mellan inläsarens egen förförståelse och synpunkter om en litterär text kan "stå i vägen". Informant F beskriver följande:

(...) alltså om det är en text som jag upplever är klichéartad, då är min utmaning att göra den kanske oväntad eller att inte, att inte låta karaktärerna bli övertydliga om det är en karaktär, en ondskefull karaktär, då kanske man vill *försöka hitta någonting i den* som är attraktivt, eller som gör att publiken kan känna med den, att hela tiden *skapa ett motstånd kring karaktärerna*, och inte göra det enkelt för sig bara för att det är skrivet på det sättet, det tycker jag är jätteintressant. (min kursiv.)

När inläsaren som i ovanstående exempel möter en skönlitterär text som upplevs som "klichéartad" krävs andra strategier; ett förhållningssätt som snarare går ut på att göra motstånd mot texten för att göra den "attraktiv". I citatet framkommer också hur detta arbete också involverar en tilltänkt "publik", och ska generera en särskild känslomässig stämning hos mottagarna.

Inläsarens förmedlingsarbete kan alltså sägas kännetecknas av att förmedla stämning och känslor som publiken kan känna igen sig i, och vara en tydlig guide genom en litterär text som ljudboksanvändaren uppskattar och vill vara en del av. Samtidigt visar citaten hur inläsaren förhåller sig till egna känslor och intryck av den skönlitterära texten i det här arbetet. Att gå med eller emot texten utkristalliserar sig som två olika strategier där rösten tillför olika aspekter i litteraturförmedlingen.

Hos informanterna förekommer även andra beskrivningar som också beskriver hur förhållandet till en litterär text påverkar förmedlingen och röstgestaltningen. Informant C ger en detaljerad förklaring: Jag letar efter hur långa meningarna är och hur de är uppställda. Är det långa meningar utan kommatecken? Då hittar man ju några få huvudord och så blir det längre. Blir det kortare meningar så är det ett huvudord. Och det blir det en punkt.

Samma informant beskriver texten som ett "partitur" och "letar efter rytmen i texten". Informant C visar hur det framför allt inte är den litterära rösten som står i fokus i arbetet, utan att det rör sig om att hitta materiella, språkmässiga och typografiska ledtrådar i texten. Genom att använda sig av begreppet "partitur" hämtat från musikens värld illustreras hur inläsarens arbete också präglas av reflektioner kring auditiva element och textens ljudliga aspekter. Att texten liknas med notblad visar

också hur den framträdande rösten och den litterära samspelar och inte alltid kan betraktas som åtskilda (Have & Stougaard Pedersen, 2016).

Sammantaget är det tydligt hur inläsarnas egna läsningar, tolkningar och läsupplevelser på olika sätt präglar och påverkar förmedlandet. Läsupplevelserna som informanterna beskriver inkluderar berättelsen som helhet, genre eller struktur men handlar också om aspekter som språk och lingvistisk struktur (Balling, 2016). Vad inläsarna väljer att fästa uppmärksamheten på i en specifik text resulterar också i att särskilda val görs i förmedlingen av texten. Om upplevelsen av texten är att den, som i Informant C:s ord är "klichéartad", krävs en manöver som aktivt går emot den initiala läsupplevelsen (Balling, 2016).

Informanterna betraktar sig också som någon som – genom ljudboksformatet – förmedlar en *upplevelse*. I dessa beskrivningar framkommer paralleller mellan att förmedla en litterär text i ljudboksformatet och den litterära kulturen i ett samtida såväl som historiskt perspektiv. Informant D beskriver sitt arbete som inläsare på följande sätt:

Jag tänker alltid så här. Lägerelden. Sitta och berätta en berättelse runt lägerelden. Det är grunden för all kultur. Det är grunden för hela mitt jobb. Att berätta en text skriven, eller berätta en historia. Stå på en scen, läsa en bok, ljudbok. Det är att förmedla en text. Då krävs det närvaro. Det krävs skådespeleri. (...)

Citatet visar hur litteraturförmedlingen som sker i en ljudbok kan tolkas tillsammans med andra betydelsefulla former av litterära (och kulturella) muntliga förmedlings-situationer. Informanten gör heller ingen skillnad mellan att berätta en "historia" eller text som varit skriftligt nedtecknad, vilket kan tolkas som att informanten (själv) ser ljudboken i rakt nedstigande led från andra (läs)historiskt betydelsefulla läsargemenskaper. Informantens resonemang pekar också ut faktorer som krävs för att vara en 'god' förmedlare; närvaro och skådespeleri. Att vara närvarande och kunna förmedla en känsla av närvaro tycks alltså vara avgörande för inläsarna och något som – trots att det rör sig om en medierad röst – kan relateras till vad ljudboksanvändarna också lyfter som betydelsefulla förtjänster hos inläsare (Linkis & Pennlert, 2022).

Samtidigt lyfter informanterna skillnaden mellan olika former av framträdanden. Skådespeleri i ljudbokssammanhang är något som skiljer sig från andra miljöer och platser, som exempelvis teaterscenen. Att befinna sig på en stor scen beskrivs som något som kräver en "mycket högre" röst, enligt Informant D som fortsätter: "När man läser in en ljudbok kan man ju vara väldigt nära". Citatet illustrerar den väsentliga skillnaden; medan stora teaterscener kräver höga röster är ljudboksinsläsningen - och ljudboks-rösten - i stället nära. Närheten som präglar ljudboksinsläsningen är dubbeltydig och innefattar både en fysisk närhet (till mikrofonen vid inspelningen) såväl som en mer abstrakt metaforisk närhet till tilltänkta ljudboksanvändare. Aspekterna av närhet som informanterna beskriver går även i linje med hur ljudboksanvändare i andra studier uttrycker att de upplever relationella band med inläsarens röst (Linkis & Pennlert, 2022; Kosch et al., 2024).

Informanterna berättar också om den specifika feedback som de får av ljudboksanvändare som även den betonar relationella aspekter; deras röst upplevs utgöra ett sällskap i vardagen, vilket även det kan liknas med hur ljudboksanvändare uppger att de använder sig av ljudboksformatet (Have & Stougaard Pedersen, 2016). Det är inte bara hur ljudboksanvändning i vardagliga situationer som inläsarna får insyn i med hjälp av ljudboksanvändares kommentarer eller respons. Informant D redogör för ett fysiskt möte med en ljudboksanvändare och berättar följande: "det var en blind en gång som fram till mig: 'du får mig att se ängarna och havet, du får mig att se Gotland, där jag bor, jag ser det när du berättar' (...)" Den här formen av återberättade reaktioner visar hur den framförande rösten påverkar inte bara upplevelsen av det litterära verket, utan också präglar upplevelsen av sammanhang 'utanför boken', som exempelvis fysiska platser. Inläsarens röst påverkar alltså både

ljudboksanvändarens verkliga liv, men kan också generera en (ny) upplevelse präglad av fantasi; något som gör det möjligt att föreställa sig nya eller redan kända omgivningar (jfr. Linkis, 2021).

Informanternas utsagor är likartade när de beskriver en inläsning i termer av att förmedla upplevelse, inlevelse och närvaro. I beskrivningarna framkommer hur rösten och röstläge är betydelsefulla verktyg för att guida ljudboksanvändaren genom berättelsen, och de reflekterar även kring hur egna val potentiellt påverkar mottagarens möte med den litterära texten. Informant E menar att rösten kan "förhöja" eller "framhäva" texten. På ett liknande sätt beskriver Informant B hur nyanser i rösten kan påverka:

Jag tänker att det levandegör. Det levandegör att det blir tydligare för lyssnaren. (...) Därför att de får ju olika vad ska man säga, vad heter det Timbre? Olika temperaturer. Det gör ju att en röst kanske är lite snabbare, en lite långsammare. Det skapar ju någonting, det är ju min tolkning såklart men det är ju ändå utifrån en text. Jag läser ju inte en röst snabbt om det står att det är en sävlig norrlänning. Är det en sävlig norrlänning då tar jag ner tempot.

Citatet visar hur *levandegörandet* av texten genom rösten har flera funktioner: det gör det lättare för läsaren att orientera sig i berättelsen som helhet men också navigera genom textens olika delar. Genom rösten framträder tydliga bilder av vilka karaktärer som befolkar berättelsen och olika karaktärsdrag kan förstärkas. Informant D beskriver ett likartat synsätt och konstaterar:

Jag måste göra pauser för att lyssnaren ska kunna hänga med. Det här är min erfarenhet. Jag måste också kunna färga. Om det är någon som är upprörd så vill jag färga det. Om det är någon som är lite skrattig så vill jag färga det. När det ska vara spännande så ska det vara spännande. När det ska vara målade så ska det vara målade. Så förbereder jag mig.

Ovanstående resonemang från Informant E, B och D visar hur inläsarna förhåller sig aktiva till en tilltänkt mottagare, medvetna om hur deras förmedling och gestaltning av berättelsen kan upplevas. Deras citat illustrerar också hur inläsaren i rollen som litteraturförmedlare guidar läsaren genom texten genom röstgestaltning och röstläge. Rösten är därmed ett dubbelsidigt förmedlingsverktyg som både lotsar läsaren genom narrativet och texten men som samtidigt förmedlar en litterär upplevelse till ljudboksanvändaren (jfr. Grøn & Balling, 2012; Tveit, 2006).

Att försöka ge texten liv, genom rösten, är också en återkommande strävan som kommer till uttryck hos informanterna. Denna ambition uttrycks på liknande sätt i studier som handlar om högläsning som metod (Andersson, 2015; Pennlert & Bark, 2023). I informanternas beskrivning fördjupas hur texten kan komma till liv, genom rösten och röstgestaltningar. Informant F beskriver följande:

Jag tänker att rösten följer mig när jag lever mig in i någonting. Om jag tycker att det är spännande när jag läser då följer rösten med i det, om jag tycker att det är roligt det jag läser, då följer rösten med det. (...) rösten följer mig i min inlevelse med boken.

I citatet synliggörs sambandet mellan röst, inlevelse, läsning och läsoplevelse. Om inläsarens egen läsoplevelse genererar särskilda känslor så följer rösten "med" och blir därmed även ett verktyg som guidar läsaren genom olika stämningsslägen i ett litterärt verk. Hur inläsarna *upplever texten* präglar och påverkar alltså förmedlingen, vilket i sin tur också potentiellt påverkar upplevelsen hos ljudboksanvändare. På detta sätt kan inläsarens roll som upplevelseförmedlare också tydliggöra den förskjutning som litteraturförmedlaren enligt tidigare studier gör gällande (Grøn & Balling, 2012; Tveit, 2006). Resonemangen kan också tolkas som att gränserna mellan kommunikatör och mottagare suddas ut, inläsaren är ju själv en mottagare av en text och det egna mottagandet präglar också kan komma att kommuniceras.

Inlevelse som begrepp betonas också när informanterna beskriver respons från ljudboksanvändare. Lyckas inläsaren förmedla inlevelse vill ljudboksanvändaren stanna "kvar" i det skönlitterära verket. Informant B ger ett exempel:

Eller att man liksom får... Fina ord som att... 'Ja, till och med när jag diskar (...) För många ljudboksinläsare stänger jag av. Jag glömmer vad de har sagt. Men du får mig att fortsätta lyssna fast jag diskar. Det gör du jävligt bra.' Till exempel. Det tror jag beror på inlevelse. Det beror på det. Tror jag i alla fall.

Informant B knyter alltså själv sin egen förmåga att "hålla kvar" läsaren i berättelsen som ett resultat av att rösten förmedlar inlevelse. Citatet visar hur – i inläsarens tolkning – rösten och inlevelsen är betydelsefulla delar för att ljudboksanvändaren ska kunna leva sig in berättelsen och vilja fortsätta ta del av ljudboken. Att "glömma" vad någon har sagt är inte att föredra i ljudboks-inlevelsen, snarare är att fortsätta lyssna och ta del av berättelsen ett mål. Att ljudboksanvändaren dessutom distraheras från vardagliga göromål kan i sammanhanget ses som en bonus. Scenen som informant B ovan beskriver kan även liknas med hur goda läsoplevelser beskrivs som något som gör det möjligt att glömma tid och rum, och bli känslomässigt involverad (Balling, 2009, 2016). På ett liknande sätt kan dessa iakttagelser också sägas gå väl i linje med tidigare analyser av ljudboksanvändning och ljudboksupplevelser (Have & Stougaard Pedersen, 2016; Linkis & Pennlert, 2022).

Även om inlevelse och närvaro är eftersträfvansvärt så skiljer sig informanternas beskrivningar åt när det kommer till vilken plats och synlighet de innehar i relation till ett litterärt verk: att vara aktiv och synlig, eller inta en mer tillbakadragen position. Informant A påpekar:

(...) jag ser min uppgift som ljudboks-inläsare som en person som hjälper till att liksom puffa fram boken, inte mig själv, inte inläsningen egentligen, utan berättelsen, berättelsen är liksom före mig själv. Så känner jag med en bra ljudboks-inläsning, med mitt jobb när det blir liksom bäst, så absolut, visst det är kul om man tänker men gud vilken bra inläsning, men när folk säger vilken bra bok – då har jag ju verkligen lyckats för då har ju boken kommit fram! Så mitt jobb är att bära fram berättelsen.

Ovanstående exempel kan analyseras som att inläsarens position som förmedlare handlar om att framför allt "puffa fram boken", snarare än att inläsaren själv ska själv stå i centrum för uppmärksamheten. Citatet visar också den mellanposition som inläsarna som förmedlare besitter; att förmedla en inläsning (en upplevelse där rösten står i fokus) och samtidigt förmedla bokens textuella egenskaper. Att inläsaren skiljer på dessa två aspekter visar hur förhandling sker mellan å ena sidan den ljudliga aspekten och å andra sidan relationen till texten, som båda är viktiga beståndsdelar i ljudbokens format och definition (Rubery, 2016; Have & Stougaard Pedersen, 2016). Genom att analysera inläsaren som en litteraturförmedlande aktör går det att konstatera att de genom sin röst kan påverka hur en tilltänkt mottagare guidas genom litteraturen och texten, samtidigt som röstens ton och stil (inlevelse, färgningar, timbre) också är betydelsefulla faktorer som påverkar ljudboksupplevelsen i sin helhet. De färgningar och nyanseringar som informanterna beskriver kan tolkas som sätt genom vilken inläsaren försöker styra indirekt eller direkt – mottagarens tolkning och upplevelse av den litterära texten.

Texten, rösten och förmedlingen – slutsatser & diskussion

Att vara inläsare innebär att *läsa för sig själv* och *läsa för andra*. Jag har i ovanstående analyser kunnat visa hur inläsaren kan betraktas som någon som rör sig mellan dessa två roller, mellan att själv vara läsare och samtidigt vara en litteraturförmedlare. I vissa fall finns tydliga skiljelinjer mellan rollerna; *den egna läsningen* föregår alltid en inläsning och inläsarna beskriver samtliga en stark känslomässig relation till litteratur och läsning. När det kommer till betydelsefulla aspekter som kan sägas synliggöra inläsarnas roll som litteraturförmedlare har mina ovanstående analyser visat hur röstläge, närvaro och inlevelse är centrala. I andra fall är gränserna rollerna som läsare och litteraturförmedlare mer

sammanvävda, samtidigt som de läser texten och letar vad "texten pekar åt", reflekterar de över hur den litterära texten ska förmedlas. Relationen till den litterära texten uttrycks också på olika sätt och präglas av en balansgång; att sätta en personlig prägel och stil på inläsningen, eller att "låta texten tala". Min studie visar hur inläsaren kan sägas inneha en litteraturförmedlande roll som befinner sig mellan texten och läsaren, men samtidigt att denna roll också präglas och påverkas av inläsarens egna *interaktioner* med den litterära texten. Den egna läsoplevelsen hos inläsaren "färgar" av sig i hur förmedlandet kan komma att gå till, vilket i sig påverkar hur förmedlingen går till, och i förlängningen även (ljudboks)oplevelsen hos en tilltänkt mottagare.

Min analys visar också – i ett bredare perspektiv – hur litteraturläsningen (och litterära upplevelser) pendlar mellan att vara individuell och relationell. Läsningen som framträder i informanternas utsagor är både präglad av den egna erfarenheten och placeras samtidigt in i ett större socialt (och kulturellt) sammanhang. I inläsarnas exempel är publiken – eller en tilltänkt ljudboksanvändare – hela tiden med i ekvationen, samtidigt som inläsaren möter texten på egen hand. Genom att de tydligt ger exempel på hur de – genom att komma i kontakt med litterära texter och ett eget litteraturintresse – utvecklat särskilda läsarter och lässtrategier visar min studie hur inläsarnas egna läsaridentiteter påverkar förmedlingen.

Många av informanterna påpekar hur en produktion av ljudböcker präglas av en ensamhet, där många andra roller (och kompetenser) också ingår. Informant D sammanfattar perspektivet på följande sätt: "Det är många grejer som man ska kunna göra. Så mycket. Att tolka en text, det är många grejer som man ska kunna göra samtidigt, det är inte bara någonting som man går och gör, och så lyssnar någon. (...)" På ett liknande sätt beskriver informant F vilka moment som ingår i en inläsning: "Jag är ju så att säga regissör och skådespelare och ljudtekniker. Jag bestämmer vilket tempo det är, jag bestämmer hur karaktärerna ska särskiljas åt (...)". Dessa citat visar hur inläsarens inte bara är läsare och litteraturförmedlare, utan även – i ett större perspektiv – har ett stort ansvar för produktionen av ljudböcker. Ovanstående exempel visar hur inläsarna besitter litterär kunskap och kommunikativ förmåga som liknar litteraturförmedlaren (Tveit, 2004; Grøn & Balling, 2012). Informanternas resonemang visar även hur fler kunskaper och kompetenser kan adderas till vad en litteraturförmedlande aktör kan komma att behöva eller utveckla – nu och i framtiden. Citaten ovan visar hur inläsarnas kunskaper fångar och påverkas av pågående förhandlingar mellan inläsarens förmedlande (performativa) karaktärsdrag, kännedom om litteratur, samt potentiella effekter av den medierade interaktionen som röstinspelningen utgör. Den berättande och framträdande rösten som ljudboksformatet materialiserar består alltså i mångt och mycket av ett samspel av strategier, verktyg, litterära texter och läsningar.

Inläsarens relationer till den litterära texten, liksom till en tilltänkt publik adderar därmed nya kunskaper till de relationella dimensioner som tidigare uppmärksammats mellan läsare och röst, som utgått från ljudboksanvändarens upplevelser av vad inläsaren tillför en ljudboksupplevelse. Jag har kunnat visa hur inläsaren förvaltar och förmedlar en upplevelse, samtidigt som upplevelseförmedlingen i allra högsta grad filtreras genom inläsarnas egen läsoplevelse och deras roll som läsare. I framtiden kommer med allra största sannolikhet fler studier att genomföras med fokus på inläsaren, särskilt i en tid som präglas av experiment med syntetiska röster genererade av artificiell intelligens. På detta sätt bidrar därmed även denna studie till att synliggöra en framväxande aktörs arbetsprocess och få syn på vad det mänskliga i inläsningen och läsningen faktiskt består av.

Referenser

Andersson, J. (2015). *Med läsning som mål. Om metoder och forskning på det läsfrämjande området*. Statens kulturråd. <https://www.kulturradet.se/publikationer/med-lasning-som-mal/>

Balling, G. (2011). What is a reading experience? The Development of a theoretical and empirical understanding. I P. M Rothbauer, K. I Skjerdingsstad, L. McCehnie, & K. Oterholm (Red.), *Plotting the reading experience: Theory, practice, politics* (s .37-53). Wilfrid Laurier University Press.

Balling, G. (2009). *Litterær æstetisk oplevelse. Læsning, læseoplevelser og læseundersøgelser: En diskussion af teoretiske og metodiske tilgange* [Doctoral dissertation, Danmarks Biblioteksskole].

Baron, N. (2015). *Words onscreen: the fate of reading in a digital world*. Oxford University Press.

Baron, N. (2021). *How we read now: strategic choices for print, screen and audio*. Oxford University Press.

Berglund, K. (2024). *Reading audio readers. Book consumption in the streaming age*. Bloomsbury.

Birke, D., & Christ. B. (2013). Paratext and Digitized Narrative: Mapping the field. *Narrative* 21(1), 65-87.

Bleich, D., [1978] (2019). *Subjective Criticism*. John Hopkins University Press.

Bokbarometern (2025). *Bokbarometern 2025*. Svenska förläggareföreningen: <https://forlaggare.se/wp-content/uploads/2025/04/Bokbarometern-2025.pdf>

Chartier, R. (1992). Laborers and voyagers: From the text to the reader. *Diacritics*, 22(2), 49-61.

Colbjørnsen, T. (2015). The accidental avantgarde. Audiobook technologies and publishing strategies from cassette tapes to online streaming services. *Northern Lights*, 13(1), 83-103. https://doi.org/10.1386/nl.13.1.83_1

Colbjørnsen, T., Tallerås, K., & Steiner, A. (2023). Talking about audio: Analysing book industry trade talk on audiobooks and streaming in Sweden and Norway. *Publishing Research Quarterly*, 39, 17-33. <https://doi.org/10.1007/s12109-023-09941-5>

Engberg, M., Have, I., & Pedersen, B. S. (2022). *The digital reading condition*. Routledge.

Fuller, D., & Rehberg Sedo, D. (2013). *Reading beyond the book: The social practices of contemporary literary culture*. Routledge.

Genette, G., (1997). *Paratexts: Thresholds of interpretation*. Cambridge University Press.

Grøn, R., & Balling, G. (2012) Litteraturformidling og bibliotekaren som faglig - personlig formidlingsautoritet. *Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling*, 1(3), 51-61. <https://doi.org/10.7146/ntik.v1i3.26076>.

Have, I., & Stougaard Pedersen, B. (2016). *Digital audiobooks. New media, users and experience*. Routledge.

Hayles, N. K., (2012). *How we read: digital media and contemporary technogenesis*. University of Chicago Press.

- Ji, D., Liu, B., Xu, J., & Gong, J. (2024). Why do we listen to audiobooks? The role of narrator performance, BGM, telepresence, and emotional connectedness. *SAGE open*, 14(2), 1-13. <https://doi.org/10.1177/21582440241257357>
- Johnson, N. (1988). Reader-response and the pathos principle. *Rhetoric Review*, 6(2), 152–166. <https://doi.org/10.1080/07350198809359160>
- Kvale, S., Brinkmann, S., Torhell, S.E. (Red.) (2004). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje uppl.). Studentlitteratur.
- Kosch, L., Schwabe, A., Boomgarden, H. G., & Stocker, G. (2024). Experiencing literary audiobooks: A framework for theoretical and empirical investigations of the auditory reception of literature. *Journal of Literary Theory*, 18(1), 67-88. <https://doi.org/10.1515/jlt-2024-2005>
- Linkis, S. (2021). Läsning i rörelse: Platsens betydelse i Storytels ljudfödda berättelser. I J. Pennlert, & L. Ilshammar (Red.), *Från Strindberg till Storytel: Korskopplingar mellan ljud och litteratur* (s. 269-295). Daidalos.
- Linkis, S. T., & Pennlert, J. (2022). En helt annan upplevelse. Ljudbokens band till sina läsare, *Tidskrift för Litteraturvetenskap*, 52(1), 41–53. <https://doi.org/10.54797/tfl.v52i1.2227>
- Long., E. (2003) *Book clubs: Women and the uses of reading in everyday life*. University of Chicago Press.
- Manguel, A. (1999). *A history of reading*. Flamingo.
- Mediebarometern 2024. (2025). *Mediebarometern 2024*. Göteborgs Universitet. <https://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1956163&dswid=-7750>
- Murray, R., & Squires, C. (2013). The digital publishing communication circuit. *Book 2.0*, 3(1), 3-24. https://doi.org/10.1386/btwo.3.1.3_1
- Murray, S. (2018). *The digital literary sphere: Reading, writing, and selling books in the internet era*. Johns Hopkins University Press.
- Pennlert, J., & Bark, S. (2023). *Att läsfrämja för öronen: Litteraturen, rösten och samtalet*. Myndigheten för tillgängliga medier.
- Pennlert, J., & Linkis, S. (2024). *Ljudboken, ljudlitteraturen och ljudläsaren*. Digiteket.
- Pennlert, J., & Linkis, S. (under utgivning). Sound communities. Social dimension of audiobook consumption. I *A Reading crisis? The challenges and affordances of reading generally and reading fiction specifically*, The Royal Swedish Academy of Letters.
- Persson, M. (2024). *Passionerad läsning: Texter om litteratur, kritik och känslor*. Carlssons.
- Pianzola, F., (2025) *Digital social reading. Sharing fiction in the twenty-first century*. MIT Press.
- Pianzola, F., Toccu, M., & Viviani, M. (2022). Readers' engagement through digital social reading on Twitter: the TwLetteratura case study. *Library Hi Tech*, 40(5), 1305–1321. <https://doi.org/10.1108/LHT-12-2020-0317>

- Price, L., (2019). *What we talk about when we talk about books: the history and future of reading*. Basic Books.
- Radway, J., (1997). *A feeling for books: The Book-of-the-Month Club, literary taste and middle-class desire*. University of North Carolina Press, cop.
- Reddan, B., Rutherford, L., Shoones, A., & Deuzanni, M. (2024). *Social reading cultures on BookTube, Bookstagram, and BookTok*. Routledge.
- Rodero, E., & Lucas-Adell, I, (2023). Synthetic versus human voices in audiobooks. The human emotional intimacy effect. *New Media & Society*, 25(7), 1746–1764.
<https://doi.org/10.1177/14614448211024142>
- Rosenblatt, L. (1978) *The reader, the text, the poem: The transactional theory of the literary work*. Southern Illinois University Press.
- Rubery, M. (Red.) (2011). *Audiobooks, literature, and sound studies*. Routledge.
- Rubery, M. (2016). *The untold history of the talking book*. Oxford University Press.
- Spjeldnæs, K., & Karlsen, F. (2022). How digital devices transform literary reading: The impact of e-books, audiobooks and online life on reading habits. *New Media & Society*, 26(8), 4808–4824.
<https://doi.org/10.1177/14614448221126168>
- Sundet, V. S., & Colbjørnsen, T., (2021). Streaming across industries: Streaming logics and streaming lore across the music, film, television and book industries. *Mediekultur*, 37(70), 12-31.
<https://doi.org/10.7146/mediekultur.v37i70.122425>
- Tattersall Wallin, E. (2022). *Sound reading: exploring and conceptualising audiobook practices among young adults*. [Doctoral dissertation, Högskolan i Borås].
- Thomas, B. (2020). *Literature and social media*. Routledge.
- Thompson, J. B. (2021). *Book wars. The digital revolution in publishing*. Polity.
- Thompson, J. B. (2020). Mediated interaction in the digital age. *Theory, Culture & Society*, 37(1), 3-28. <https://doi.org/10.1177/0263276418808592>
- Thorhaug, J. (1995). *Luk op for skønlitteraturen - om skønlitterær formidling i folkebiblioteker*. I E. M. Pedersen (Red.), *Litteratursociologi*, 2. udg. (s. 173–189). Bibliotekscentralens Forlag.
- Tveit, Å, K. (2004). *Innganger. om lesning og literaturformidling*. Fagbokforlaget.

Elisa Tattersall Wallin, PhD, Senior Lecturer, Swedish School of Library and Information Science, University of Borås, Sweden.

Birgitta Wallin, PhD, Senior Lecturer, Swedish School of Library and Information Science, University of Borås, Sweden.

David Gunnarsson Lorentzen, PhD, Associate Professor, Swedish School of Library and Information Science, University of Borås, Sweden.

A great reader takes pleasure in little else

Exploring leisure activities of readers and non-readers in Sweden

Abstract

In this article we explore people's engagement in various leisure activities and to what extent they are also book readers or non-book readers. The study is based on a Swedish national survey from the Gothenburg University SOM-institute, pertaining to media use and habits (n 12 878). We have focused particularly on respondents' leisure activities and cross tabulated the answers with their stated book reading habits. These statistics are examined through a Bourdieuan lens with attention to habitus and capital with consideration of how these matters create varying opportunities to engage in different types of activities. The study is also positioned within the Library and Information Science perspective of critical studies of reading. The findings show that people who engage in arts, culture and media consumption are avid readers to a higher extent compared to the national average. Meanwhile, the largest group of non-readers is found amongst individuals who frequent restaurants, pubs and bars in the evening. The known gender imbalance in reading is also reflected in leisure activities, with reading being more common among those who participate in traditionally female-dominated hobbies like horse riding, whereas it is less prevalent among those engaged in male-oriented pastimes such as tinkering with cars and motorbikes. Generally, people who take part in any of the studied leisure activities are also book readers. This highlights that readers have many interests and are a diverse group of people. It is therefore rarely correct nor helpful to make narrow assumptions about who readers, and indeed non-readers, are.

Keywords: book reading, habitus, culture, leisure activities, social life, domestic practices, critical studies of reading

Introduction

One evening as Elisabeth Bennet stays at Netherfield Hall in Jane Austen's novel *Pride and Prejudice*, she chooses to read a book instead of joining a card game. This behaviour surprises some of the other members of the party:

Mr Hurst looked at her with astonishment. 'Do you prefer reading to cards?' said he; 'that is rather singular'
 'Miss Eliza Bennet' said Miss Bingley, 'despises cards. She is a great reader and has no pleasure in anything else'.
 'I deserve neither such praise nor such censure,' cried Elisabeth; 'I am not a great reader, and I have pleasure in many things.' (Austen, 1813, p. 83)

Miss Bingley, who sees Elisabeth as her rival in the pursuit of the esteemed Mr Darcy's affection, uses this observation to present Elisabeth as uninteresting, in contrast to the sociable people playing cards like herself. This interaction in a novel more than 200 years old highlights that readers have long been seen in a certain light, perhaps as dull, virtuous or righteous. Rarely as exciting or adventurous. Indeed, to be bookish is often seen as serious, brainy and scholastic, enjoying books over other things (Ross et al., 2018). But is this really the case?

The way reading and readers are perceived can have real consequences. For instance, this can be seen in how assumptions about reading are ingrained in how Swedish cultural policy is expressed and enacted (Lindsköld et al., 2020). Reading, particularly fiction reading, is perceived as widely beneficial and thought to foster empathy, cultural sophistication, to strengthen citizens' ability to participate in a democratic society and contribute to economic growth (Lindsköld et al., 2020; Lundh, 2022). With all this promise placed upon the act of reading, being a reader is seen as being an ideal citizen, while non-readers are seen as problematic (Kann-Rasmussen & Balling, 2015). Cultural narratives also mean that books and reading hold values and norms which can feel alienating or make people less inclined to want to read. For example, reading can be perceived as a feminized activity or be associated with individuals who excel academically and possess a high degree of cultural and economic capital. For those who exist outside of these norms, reading may appear disconnected to them and their lives. Restrictive views of how reading should be carried out can also create feelings of exclusion. In a Swedish interview study, men who identified as non-readers expressed how being labelled poor readers in school and being unable to find interest in the reading material introduced to them made them think that they were not "the reading type" (Scholes & Asplund, 2021).

This analysis is situated within critical studies of reading, an emerging research area in Library and Information Science (Lundh et al., 2022). Within this perspective it is understood that reading does not occur in isolation; rather, it is shaped, interpreted, and enacted within a constellation of social, material, institutional, historical, and political contexts and practices. Studying reading from a critical perspective involves studying it both as a situated practice and critically examining the underlying structures for how reading is understood and carried out (Lundh et al., 2022). In outlining this research area, Lundh, Hedemark and Lindsköld identified seven features of critical studies of reading. This article primarily relates to four of these features. Firstly, "*taking sides with the reader*" which entails exploring how readers are described and the consequences of this. Furthermore, this feature involves critically examining the access to reading material in formats that suit each individual and looking at situations where people are excluded from reading. Secondly, "*understanding reading empirically*", which includes studying reading as it takes place within various circumstances and settings, rather than just working with already established notions of what reading is. This article contributes with new knowledge on the contexts wherein reading occurs in people's lives, as part of a variety of leisure activities and hobbies. Thirdly, "*employing a non-evaluative approach to reading activities and reading*

practices”, which includes moving beyond normative assumptions of reading and just the study of printed books. In this article all types of book reading are explored, and the reading of e-books and audiobooks is also considered as part of reading practices. Fourthly, “*drawing on methodological pluralism*” which means that critical studies of reading aren’t just conducted with one specific research method, instead, different types of methodologies and methods are useful to study reading practices in different ways (Lundh et al., 2022). In this article, existing statistics will be explored from a new angle as we cross-tabulate results which have never been previously compared to gain new insights, and the quantitative material is also reflected upon with a qualitative Bordieuan lens.

This study is set in Sweden, which is one of the European countries with the largest amount of book readers. EU statistics on leisure readers place Swedes fourth, only falling behind Luxembourg, Denmark and Estonia. Norway is also a prolific reading country, at similar levels as their Scandinavian neighbours (Eurostat, 2024). The most influential factor in making someone a reader is higher education. Men and people with lower incomes are less likely to be leisure readers (Ross et al., 2018). At EU level, young people ages 16-29 and women are the groups that read books the most (Eurostat, 2024). Coming from a reading family is also a significant influence in making someone a reader, although reading habits often vary over a lifetime as people enter and exit different life stages (Ross et al., 2018). For elderly people, reading books is associated with maintaining interests and hobbies (Lindberg & Hedemark, 2019). By being offered public library services where librarians deliver books to users’ homes, elderly people continue to foster social connections and a sense of belonging in the world (Lindberg & Hedemark, 2019; Rothbauer & Dalmer, 2018). Books and reading also helps readers make sense of time and their lives (Rothbauer & Serantes, 2022). Of course, some people read other types of texts regularly, like newspapers, magazines or other longer texts online, and should still be counted as readers (Ross et al., 2018). However, in this study we only consider statistics relating to books, where the different formats printed books, e-books and audiobooks, are included. The survey does not inquire about types of genres or if respondents read fiction or non-fiction, only if they read books in those formats. Reading, like any other leisure activity, is here understood as part of everyday life. This means that the act of reading, or not reading, is negotiated within and affected by everyday temporal complexities (Rothbauer & Serantes, 2022). Ross (1999) has identified that avid readers organise their time and lives to create space for reading, regardless of other responsibilities and activities. Meanwhile, non-readers perceive a lack of time as something that hinders them from reading.

The annual survey study on book reading in Sweden this analysis builds on shows that 81 percent of Swedes aged 16-90 read at least one book in 2024, and 53 percent read books every month or more often (Tattersall Wallin & Gunnarsson Lorentzen, 2025). Demographically, we can see that readers are more likely to live in cities than in the countryside, and avid readers are more common among the well-educated with at least a 3-year university degree (Tattersall Wallin & Gunnarsson Lorentzen, 2025). Reading is also more common among women than men, 88 percent of Swedish women read books in some format at least once during 2024, while 74 percent of men did the same. Printed books are by far the most popular book format with 75 percent having read them in the past year, with audiobooks (41%) and e-books (24%) growing in popularity. The smallest gender gap can be seen in e-book reading habits. The typical person who does not read books, in this study called a *non-book reader*, in Sweden is a man above 50 years of age of low or medium education and who lives in the countryside or in a small town (Tattersall Wallin & Gunnarsson Lorentzen, 2025). Furthermore, studies on daily media habits show that 51 percent of Swedes ages nine to 85 read books in some format every day, that is either as print books, e-books or audiobooks (Ohlsson, 2025). Nearly 30 percent of the population spend more than 30 minutes per day reading printed books. The most common genre among book readers is fiction, which 37 percent read each day. This is followed by course literature

for educational purposes, while non-fiction and children's books are each read by around 10 percent of the population (Ohlsson, 2025).

These studies paint part of the picture of who book-readers are and how many among the Swedish population engage in book-reading in various formats. In this article we will put reading into an everyday context by exploring what leisure activities that book readers as well as non-book readers engage in. This will be conducted with the help of survey data from the Swedish SOM-institute, collected in 2024. By understanding the type of leisure activities which are popular with readers, we may learn more about readers and move beyond preconceived notions of what separates readers and non-readers.

The study is guided by the following research questions:

RQ1: What is the distribution of non-readers, occasional readers and avid readers among people who engage in other leisure activities?

RQ2: Which activities are more common among readers versus non-readers?

The authors will employ a Bourdieuan lens to study the material. Bourdieu's field theory encompasses various concepts, which are useful when studying cultural consumption and social activities. One of the key concepts is habitus, which refers to individuals' learnt or socialized norms that shape their behaviour in different situations (Bourdieu, 2010, 1996, 1993). Habitus functions as a system of dispositions influenced by different forms of capital, such as social, cultural and economic capital. For those who frequently take part in cultural activities, habitus not only strengthens familiarity with cultural expressions but also enhances their cultural capital. Cultural experiences, as well as other life experiences, help the individual understand how to view the world (Bourdieu, 1996, 1993). Cultural capital embodies a cultivated use of language and familiarity with fine culture and a sense of good taste. According to Bourdieu (1996, 1993), cultural capital is therefore considered to consist of knowledge, experiences, ways of speaking, thinking and perceiving things. Another essential concept is social capital, which refers to the network of social connections an individual has. This includes ties to influential people in society, such as relatives in prominent positions, as well as personal connections formed during school years, sports activities, and other social interactions. In essence, the level of social capital depends on the relationships and networks an individual maintains with others (Bourdieu, 1996).

Economic capital encompasses the material assets and fortune an individual or group have access to, and it can be used to strengthen other forms of capital. Economic capital affects a person's position in the social stratification, that is in classes with different power, status and resources, which can lead to social inequalities (Bourdieu, 1996, 1993). Bourdieu's field theory lends itself to analysing people's engagement in reading and other leisure activities through the lens of habitus and cultural, social and economic capital. The possession or lack of said capitals may facilitate or hinder the engagement in different leisure activities. A person's habitus may be instrumental in deciding what leisure activities they are likely to engage with, such as going to the theatre or the pub, sitting quietly reading at home or playing football with friends.

Method and material

This study builds on material collected through the annual Swedish national SOM-survey (Society, Opinion and Media). Since 1986 the survey explores Swedish citizens' attitudes to contemporary issues, their news and media habits, and trust in various institutions and organisations (SOM-institute, 2025). The study is run by the SOM-institute at the University of Gothenburg, in collaboration with other researchers, universities and governmental agencies. The authors of this article are among these collaborators, and we have collectively studied reading habits, library use and trust in libraries through the SOM-survey for several years.

The SOM-survey is sent out each year to 26 250 randomly selected adult habitants of Sweden who are from ages 16 to 90 or above (Andersson et al., 2025). Tax registers are used to ensure that the sample represents the wider Swedish population. Due to the vast number of questions in the study, the survey is divided into seven different questionnaires, each edition is sent to 3 750 individuals. Some questions appear in several questionnaires while others only appear in one. The response rate for each questionnaire is roughly 50 percent. It is harder to get responses from men and from young adults, while women and older adults are more prone to reply. There is no geographical difference in response rates.

In total, the 2024 survey had 12 878 respondents. Most respondents (84, 5%) were born in Sweden, with 2,4 percent born in another Nordic country, 5,4 percent born in another European country and 7,7 percent born outside of Europe. In the 2024 study, 52 percent of the respondents were women and 48 percent men (Andersson et al., 2025). Respondents have the choice between answering the paper survey or using a code to respond to an online version, 28 percent of respondents used the online version in 2024.

This article builds on data collected between September and December 2024. The following survey question is used: “How often during the previous 12 months have you done the following?”¹. In the different questionnaires this question was followed by 20-36 different types of leisure activities and interests. To gain an overview of a variety of different leisure activities and their relationship to reading, we selected the following 28 activities for this study:

1. Visit library
2. Visit cinema
3. Attend dance performance
4. Visit art exhibition
5. Visit museum
6. Attend theatre
7. Listen to audiobook/talking book
8. Read e-book
9. Listen to music
10. Watch films
11. Watch tv-series
12. Play video games/phone games
13. Sing in a choir/play musical instrument
14. Act in theatre or live-action role-playing (larping)
15. Drawing/painting
16. Take photographs/film
17. Cycling
18. Exercise/work out
19. Horse riding
20. Outdoor/nature activity
21. Attend sporting events
22. Baking/preserving/making jam
23. Tinker with car/motorbike/moped
24. Gardening (in garden or on balcony)
25. Visit restaurant/bar/pub in the evening

¹ The original question in Swedish is: “Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?”.

26. Host dinner at home
27. Socialise with friends
28. Read any book

The first 27 leisure activities were cross tabulated with the variable “read any book” to explore how the engagement in different leisure activities correlate with book reading. We have divided the respondents into three groups: those who state that they have not read a book during the past year, those who have read books occasionally (that is, sometime every 12 months, sometime every six months, sometime each quarter) and those who are avid readers (those who have read sometime every month, sometime every week or several times per week). This study can therefore explore how many people who have socialised with friends, have also read books, and equally, how many in this group that are non-book readers, for example. It is worth noting that different people can interpret “read any book” in varying ways, so some respondents may only count printed fiction books, while others will also include their reading of non-fiction, audiobooks, talking books or e-books.

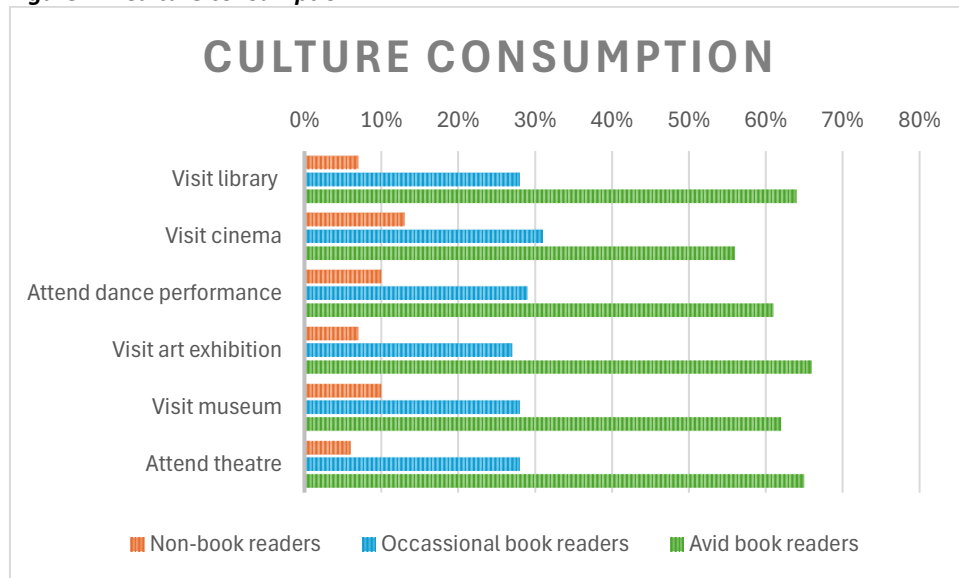
As some questions are included in several questionnaires they reach a larger number of respondents, while other questions only appear in one questionnaire. Furthermore, since some leisure activities are more common among the Swedish population the number of people who engage in them are larger than other activities. For instance, some activities have several thousands of respondents who have engaged in them (such as socialising with friends), and others (such as acting in theatre or larping) only a few hundred.

As noted in the introduction, 81 percent of Swedes read at least one book in 2024, and 53 percent read books every month or more often (Tattersall Wallin & Gunnarsson Lorentzen, 2025). With these figures in mind, the average leisure activity could then be presumed to have approximately 19 percent of practitioners who have not read a book, 28 percent who are occasional readers, and 53 percent who are avid readers. The most striking activities are therefore going to be those which differentiate from these averages.

Results

To provide a clear overview of the 27 different activities, we organised these into six different categories. Therefore, this results chapter is structured as follows: first we will look at culture consumption, then media consumption, arts participation and production, sports and physical activity, domestic practices and, finally, social life. Each activity within these categories stands on its own. That is, the different activities within a figure are not cross tabulated with each other, only with the variable relating to book reading. At the end of the chapter we will also briefly explore some non-activity engagement with non-reading.

This study looks specifically at the correlation between leisure activities and book reading. So, although the focus only is on the reading of books, for the ease of writing and reading, we will in the text sometimes refer to the three groups as *non-readers*, *occasional readers* and *avid readers*, knowing full well that people who do not read books can still be readers of other formats of text. Using Bourdieu’s theory on habitus and capitals as a lens for analysing the statistics on leisure activities can reveal how peoples background and class direct their interests towards certain activities, no more evident than in people’s culture consumption.

Figure 1 – Culture consumption

Comment: The figure shows, in percent, how many people who have consumed culture in these forms in the past year and whether they are non-book readers, occasional book readers having read sometime in the past year, six months or quarter, or avid readers having read sometime per month, per week or several times per week. The survey question was “How often during the previous 12 months have you done the following?” and the response for each activity has then been cross tabulated with the variable “read any book”.

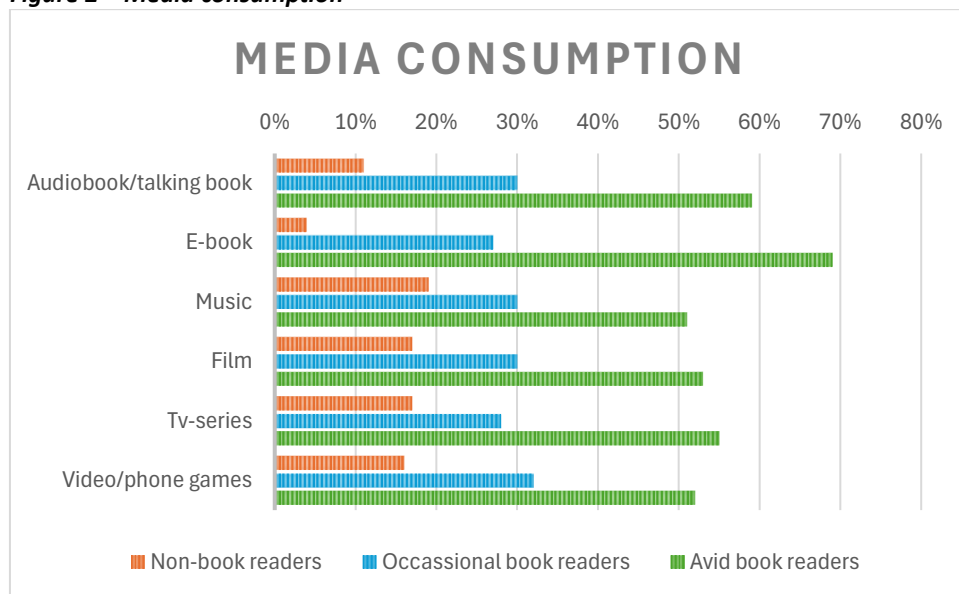
Source: The national SOM-study 2024

Figure 1 shows that the number of avid readers among culture consumers exceeds the national average, while the number of non-book readers is less than the national average (Tattersall Wallin & Gunnarsson Lorentzen, 2025). The smallest number of non-readers is found in the group of theatregoers (6%), closely followed by those who visit libraries and art exhibitions, with seven percent respectively who state they haven’t read a book in the past year. Those seven percent who visit libraries stating that they are non-book readers, presumably do not borrow books but take part in other activities at libraries, such as using the wifi, borrowing computers, using study places or attending events (Wallin et al, 2025). But on the other hand, it is hardly surprising that those who frequent libraries also tend to read more extensively. In fact, this association highlights a distinct connection between being an active consumer of cultural experiences in general and having a strong reading habit. Previous studies show that library visitors actively engage with a variety of other cultural experiences, such as visiting museums, art exhibitions, theatre, and dance performances. There seems to be a particularly strong link between libraries and museums as persons who frequent one also visits the other (Wallin et al, 2025).

Furthermore, taking part of culture can be a learnt behaviour from an early age, influenced by a person’s background or habitus. For example, when parents expose their children to libraries, museums, and theatre performances, these experiences often become ingrained habits that continue into adulthood. For others it can be a habit learnt through university education or by new friendships forged as adults, thus strengthening their cultural capital. The childhood environment for reading is also relevant for being a reader as an adult (Ross et al., 2018) as learnt or socialized norms shape their behaviour and interest in reading and other cultural experiences (Bourdieu, 2010).

Among these culture consumers, cinemagoers stand out slightly, with the least number of avid readers and largest group of non-readers. Here, 56 percent state that they read books often, 31 percent read books occasionally and 13 percent do not read books at all, meaning that the number of readers among cinemagoers is still slightly higher than the national average.

Figure 2 – Media consumption

Comment: The figure shows, in percent, how many people who have consumed media in these forms in the past year and whether they are non-book readers, occasional book readers having read sometime in the past year, six months or quarter, or avid readers having read sometime per month, per week or several times per week. The survey question was “How often during the previous 12 months have you done the following?” and the response for each activity has then been cross tabulated with the variable “read any book”.

Source: The national SOM-study 2024

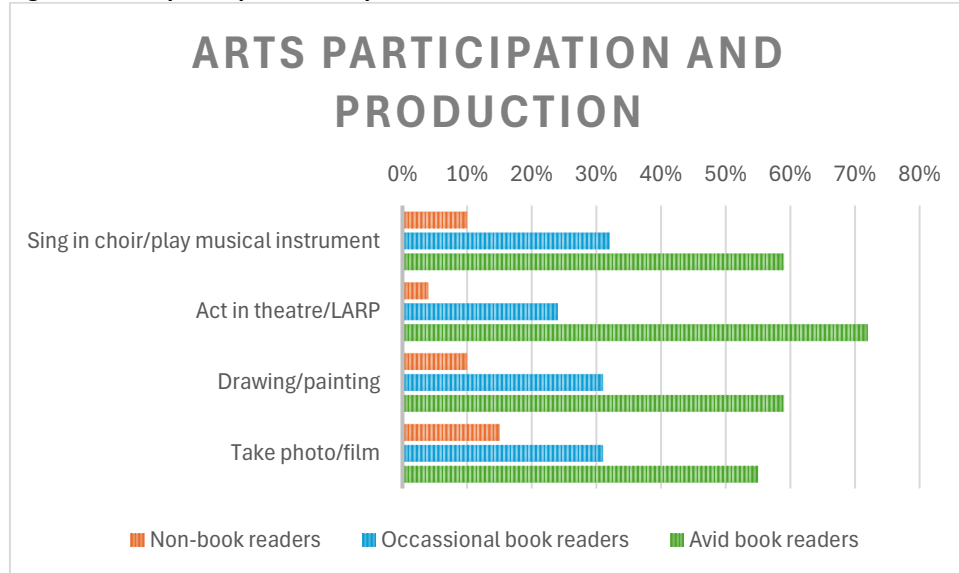
In figure 2 it is notable that most people who consume other media than printed books are also avid or occasional book readers. The decline in reading, particularly among young people, has often been attributed to the increasing competition from other entertainment sources, such as video games, film, television, and music. These mediums are frequently seen as contributing to the shift away from traditional reading habits (Wallin, 2019).

Furthermore, it is interesting to note that some of the e-book and audiobook/talking book users have classified themselves as non-book readers. Although the question this is cross tabulated with clearly states “how often during the past 12 months have you read any book?” some seem to instinctively associate this with printed books. While only four percent of e-book users, and 11 percent of audiobook and talking book users responded that they have not read any books, this distinction is still notable. The printed book carries deep cultural significance, and the concept of a “reader” is often tied to traditional formats. For the small group who exclusively reads e-books, this identity may not resonate with them, or they may even choose not to associate with it. Notably, a 2014 study by Tveit and Mangen found that young reluctant readers felt more interested in reading when presented with e-books instead of printed books. The very format of printed books and the connotations they carry can act as a deterrent to some who do not identify as readers. In relation to audiobooks and talking

books, ongoing debates about whether this counts as reading can influence respondents' perception of themselves as book readers. In recent library and information science research, audiobook and talking book use has been conceptualised as *reading by listening*, affirming it as one type of reading practice among many (Lundh, 2022; Tattersall Wallin, 2021). Additionally, neuroscience research also confirms that although the media modalities differ, audiobooks and printed books are almost identical in how they activate the same parts of the brain (Deniz et al., 2019). Meanwhile, in public debates listening to books is portrayed as something negative which has spurred on a “reading crisis” in Sweden (see for eg., Lundberg, 2024; Murguz, 2025). In a study on young adult’s audiobook reading practices, Tattersall Wallin (2022a) found that about half of interview respondents considered their audiobook use as reading and felt they remember audiobooks as well as printed books, while the other group explained that it felt like something different than reading for them. This illustrates how individual the experiences of reading are, and that people must be allowed to choose to read in ways that suit them.

Non-readers make up a notable portion of those who listen to music (19%), watch films and TV series (17%), and play video or mobile games (16%). Occasional readers are evenly spread across these groups, ranging between 28 and 32 percent, while avid readers show a consistent presence, varying between 51 and 55 percent. This is mostly in line with the national average reading habits.

Figure 3 –Arts participation and production

Comment: The figure shows, in percent, how many people who have participated in arts production in the past year and whether they are non-book readers, occasional book readers having read sometime in the past year, six months or quarter, or avid readers having read sometime per month, per week or several times per week. The survey question was “How often during the previous 12 months have you done the following?” and the response for each activity has then been cross tabulated with the variable “read any book”.

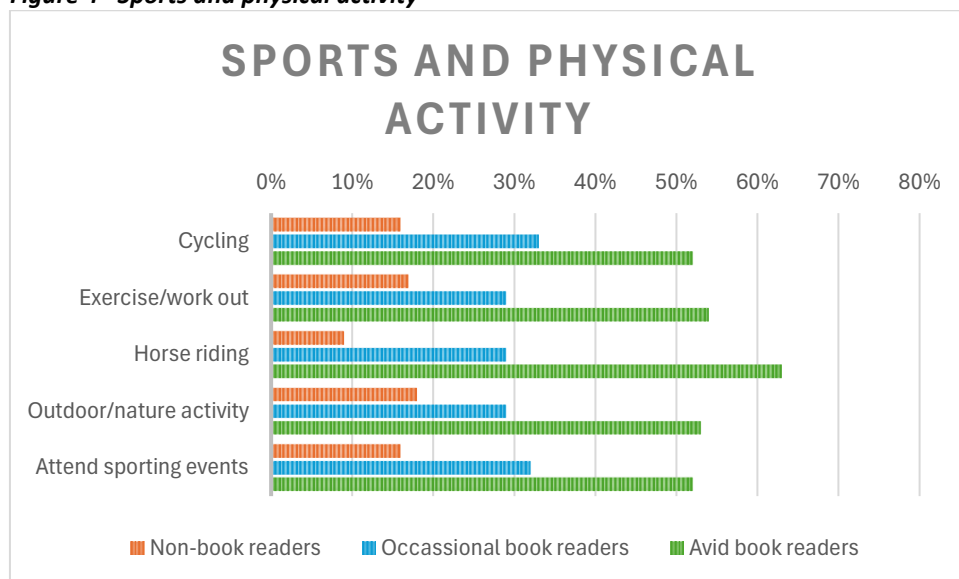
Source: The national SOM-study 2024

In figure 3 we can see that those who are engaged in larping or act in theatre as a leisure activity are generally also very interested in reading. In fact, 72 percent of them are avid readers, 24 percent

occasional readers and only four percent do not read books. This corresponds to figure 1 where we saw that those who attended theatre performances were also readers to a higher degree, compared to the national average. In general, we see that most people who are engaged in performing arts or art production as a hobby tend to be readers. Those who participate in choir singing, play musical instruments, or engage in drawing and painting (59%), as well as those who enjoy filming and photography (55%), tend to be avid readers. The occasional readers in these arts-related leisure activities range between 24 and 32 percent and the non-readers between four and 15 percent.

The difference between cultural consumption (figure 1) and arts participation and production (figure 3) is that in the first, people are attending exhibitions and performances, while in the second, they actively produce art themselves. Participation in arts production plays a role in enhancing individual well-being, social inclusion and socioeconomic status (Wang et al., 2020), potentially strengthening their social and cultural capital.

Figure 4 –Sports and physical activity

Comment: The figure shows, in percent, how many people who have engaged in physical activity or viewed sports in these forms in the past year and whether they are non-book readers, occasional book readers having read sometime in the past year, six months or quarter, or avid readers having read sometime per month, per week or several times per week. The survey question was “How often during the previous 12 months have you done the following?” and the response for each activity has then been cross tabulated with the variable “read any book”.

Source: The national SOM-study 2024

Figure 4 shows that people engaged in most of these sports and physical activities are more in line with the national average when it comes to their reading habits, compared to many of the culture and media-related leisure activities explored in previous figures.

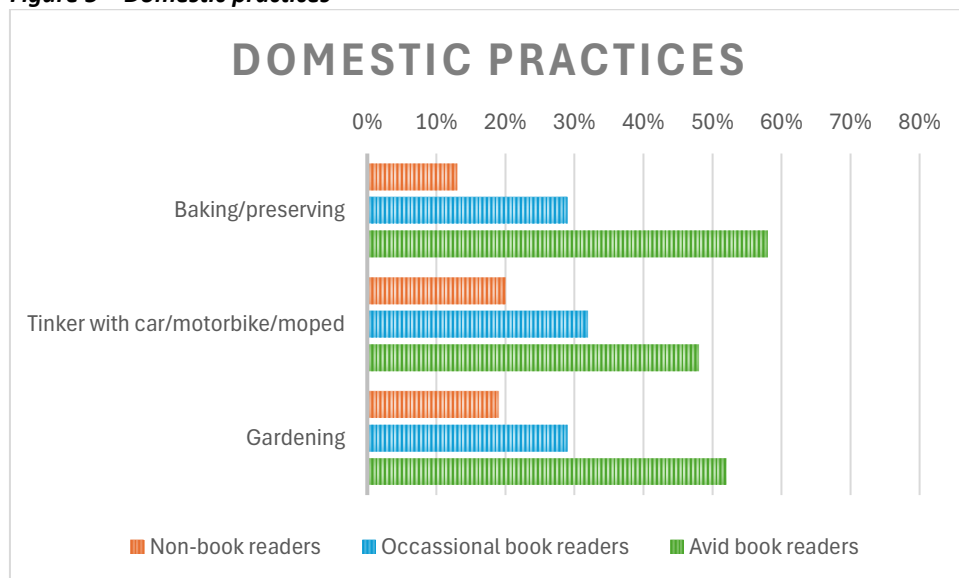
In sports, social capital refers to the resources and networks individuals develop through their interactions and relationships within sports settings and communities. Hobson et al. (2024) explored students taking part in sports and found that participating in sports can serve as both social and cultural capital, providing opportunities for networking and the development of valuable skills.

However, inequalities continue to affect both access to and participation in sports and physical activities (Hobson et al., 2024). Some sport activities are primarily available to people with a high social and cultural capital from the middle classes rather than the working classes, one such example is horse riding, which is unavailable to most due to high cost and limited access.

Moreover, there seems to be an interesting connection between horse riding and reading, potentially linked to the demographics of recreational riders. Hobby-level equestrians are predominantly women and girls, as shown in the statistics of the Swedish Equestrian Federation, of the approximately 140,000 members, 93% are girls and women (Svenska Ridsportförbundet, 2025). This highlights its deep connection to female participation and interest. Women are also a group well-known for their strong engagement with reading. According to Tattersall Wallin and Gunnarsson Lorentzen (2025), 52 percent of women read printed books every month or more often in the past year, while 27 percent listened to audiobooks, and 11 percent read e-book every month or week. Here we can see that 63 percent of those engaged in horse riding also are avid readers.

Individuals who engage in activities such as cycling, exercising, working out, or outdoor and nature-related pursuits generally align with the national reading averages: 19 percent are non-book readers, 28 percent read occasionally, and 53 percent are avid readers. While there are slight variations of a few percentage points in some cases, these differences are not substantial enough to be deemed statistically significant.

Figure 5 – Domestic practices

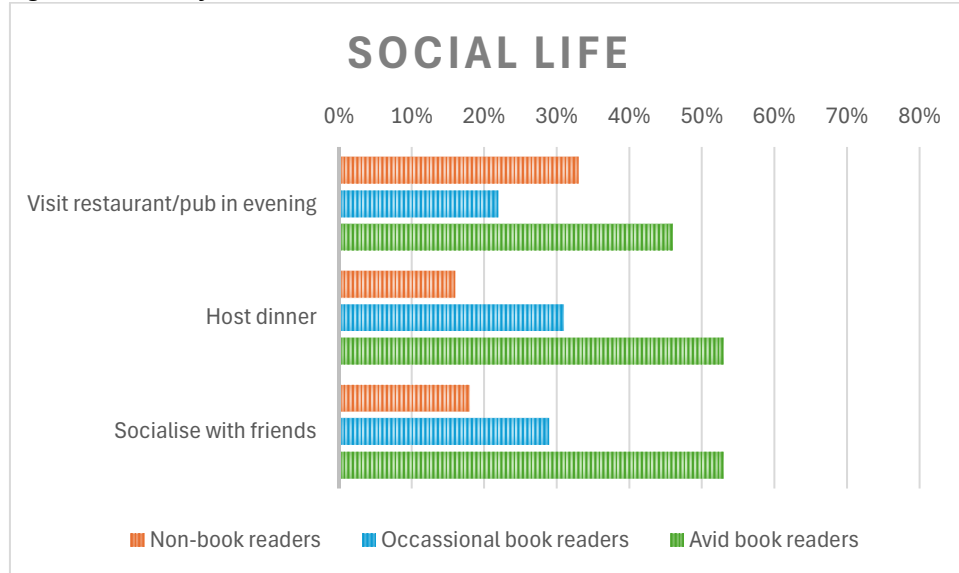
Comment: The figure shows, in percent, how many people who have engaged in these domestic practices in the past year and whether they are non-book readers, occasional book readers having read sometime in the past year, six months or quarter, or avid readers having read sometime per month, per week or several times per week. The survey question was “How often during the previous 12 months have you done the following?” and the response for each activity has then been cross tabulated with the variable “read any book”.

Source: The national SOM-study 2024

Within the domestic practices group, non-readers are more prevalent among those who enjoy tinkering with cars or bikes (20%) and gardening (19%) compared to those who bake, make jams and preserves (13%). Those engaged in baking and preserving are more dedicated readers, with 58 percent reporting that they are avid readers and 29 percent occasional readers. If we presume that more women will have this hobby and engage in these practices in a home environment, it is also in line with the aforementioned statistics which show that women are readers to a higher extent than men. At the same time, there are 48 percent avid readers in the group who enjoys tinkering with cars or motorbikes, which is ten percent fewer avid readers than amongst the bakers. Based on traditional gender roles, we might presume that there are more men in the group who tinkers with cars and other vehicles, even though there of course are women who are interested in motor vehicles too. Previous studies show that fewer men in Sweden read books in all formats (Tattersall Wallin & Gunnarsson Lorentzen, 2025).

The social, cultural and economic capital of engaging in these activities vary, depending on how and why they are performed. For example, gardening can involve everything from food production out of necessity, to the creation of aesthetic green spaces as a lifestyle choice. In general, activities that take place in a domestic setting are part of an individual's daily social life and may or may not involve people beyond their immediate family and friendship circle. Figure 6 provides a closer examination of social interactions both within and outside the home.

Figure 6 –Social life

Comment: The figure shows, in percent, how many people who have engaged in social activities in these forms in the past year and whether they are non-book readers, occasional book readers having read sometime in the past year, six months or quarter, or avid readers having read sometime per month, per week or several times per week. The survey question was “How often during the previous 12 months have you done the following?” and the response for each activity has then been cross tabulated with the variable “read any book”.

Source: The national SOM-study 2024

People's social experiences can take place in the home, by hosting a dinner, or in a more public setting, by visiting a restaurant, bar or pub. Socialising with friends can take part in any setting. Individual's social capital and potentially also their cultural capital increases if they have a lifestyle that includes a rich social life by forging new friendship ties or maintaining current contacts. Their social life may also influence their reading habits, as can be seen in figure 6.

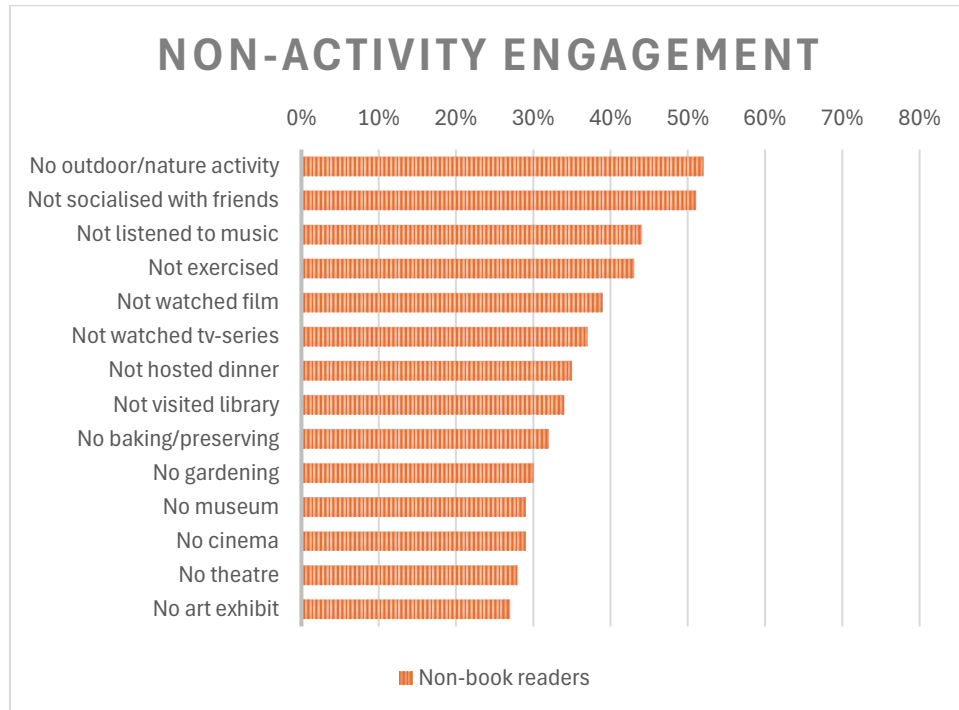
The highest proportion of non-readers is found among those who frequently visit restaurants, pubs, or bars in the evening, with 33 percent having not read a book in the past year. This is also the only activity in this study where the group of non-readers exceeds the occasional readers. Interestingly, individuals who socialize with friends in other ways or host dinners at home do not show the same tendency toward lower reading engagement, as the number of readers and non-readers within those activities is in line with the national average.

The difference between the reading habits of those who go to restaurants, bars and pubs in evenings, and all other categories is quite striking. It is hard to make any general assumptions about who these people may be in terms of age, gender or what type of area they live in. It is also quite a broad type of activity and there might be different people who go to restaurants compared to those who like to go to bars for a night out. One aspect we can contemplate is time and temporality in relation to leisure activities and book reading. When exploring audiobook use, Tattersall Wallin and Nolin (2020) found that the most common times for audiobooks were during typical commuting hours and in the evening at around 10-11 pm, what we might assume to be around bedtime. Reading in the evening before going to sleep is common with all book-formats, but reading also occurs in different times and places throughout the day, with some formats and genres more relevant for different situations (Rothbauer & Serantes, 2022). Audiobooks, compared to printed books, tend to be used more on the go (Tattersall Wallin, 2022a). We may therefore consider that there could be a clash between time to read and frequenting restaurants, pubs or bars in the evening. Or it may simply be that more people who are disinterested in books instead are interested in going out for a meal or a drink.

Absence of both reading and activity engagement

The main purpose of this article was to explore people who engage in various activities and cross-reference this with their reading habits. However, we do of course also have access to the statistics for those who stated that they have not done a particular activity, and we did initially also cross tabulate this with the variable "read any book". For the most part, these findings do not differ from the national average when it comes to reading habits. However, there were some activities where the percentage of people who said that they had neither participated in that specific activity nor read a book in the past year far exceeded the national average of 19 percent non-readers. We will therefore present 14 activities here which differed the most from expectations.

Figure 7 – Non-activity engagement and non-readers

Comment: The figure shows, in percent, how many people who have not engaged in the activity and who also have stated that they have not read any books in the past year. The survey question was “How often during the previous 12 months have you done the following?” and the response for each individual activity has then been cross tabulated with the variable “read any book”. All responses here relate to the variable “never” on the scale of how often they had done the following.

Source: The national SOM-study 2024

The activity which had the largest group of non-practitioners, who also were non-readers, is outdoor or nature-related activities (52%). However, what we found perhaps the most striking is that 51 percent of those who have not socialised with friends, have also not read any books in the past 12 months. There could be a variety of reasons why this may be, perhaps some have work and caring responsibilities which leave room for little else, including reading and socialising. Another reason could be people who do not have a social circle, perhaps are alienated from the local community due to illness, language, or social barriers, who also may not have the ability, inclination or option to read books as a leisure activity. Whilst it is an entirely valid choice to decide to not read books and not spend time with friends, the concern is if it is due to involuntary loneliness. Equally, if there are people who would like to read books but cannot do so due to material circumstances. While reading typically is a solitary activity, there is a strong link between a reader’s social circle and their reading habits, from friends and family members giving each other book recommendations to simply being a reading role model (Ross et al., 2018; Tattersall Wallin & Gunnarsson Lorentzen, 2025). Additionally, books can be used as a sort of social substitute. In a study on audiobook reading practices Tattersall Wallin (2022b) found that young people listen to audiobooks in situations where they feel lonely or are unable to socialise with their friends. This creates the expectation that people experiencing involuntary loneliness might reach for books more often. However, we should highlight here that since most respondents of the SOM-survey stated that they had socialised with friends in the past 12 months, the group who have not done so is small, with only 207 respondents. Therefore, we cannot say that these findings are significant statistically, but it is of interest that more than half of them also state

that they have not read any books. Related to this finding is that 35 percent who had not hosted people for dinner at home also had not read any books.

Another interesting finding is that it is also common among those who do not listen to music, watch films or tv-series to not read books. The largest group of non-users here is the 44 percent who neither listen to music nor read books. Whilst this is a considerable group statistically, numerically only 122 people stated that they had not listened to music, with 44 percent then being 54 people. This makes it one of the smallest respondent groups by far. Just like socialising with friends, listening to music is something that most Swedes do in their day to day lives. Reasons for not listening to music, besides a lack of interest or time, could be disabilities such as hearing impairments which make this hard or even impossible. Or, possibly, there could be financial reasons hindering music listening. Library and information science research from Sweden and Canada shows that for elderly people experiencing loss of hearing or vision, media like television or radio can become inaccessible, but when libraries provide access to talking books or other accessible formats, books and reading continue to be an important leisure activity (Lindberg & Hedemark, 2019; Rothbauer & Dalmer, 2018).

In figure 1 we could see a strong correlation between being an avid reader and partaking in culture through visits to libraries, museums, theatres, art-exhibitions and the cinema. Figure 7 shows that there is also a strong relationship between never doing those activities and not reading books. Additionally, the actual number of respondents who reported never visiting these cultural institutions is significantly higher than those who do not socialize or consume media, reinforcing the statistical reliability of these findings and the correlation between these activities. The respondents' habitus and capitals influence what leisure activities they engage in or choose not to engage in.

Concluding discussion

Is there any truth to the idea that readers are less sociable and take pleasure in little else, compared to non-readers? Not at all, as overall, readers participate in a diverse range of leisure activities. There is not a single activity explored here that isn't primarily made up of readers. This study examined individuals' participation in 27 different leisure activities and cross-referenced it to their book reading habits. To offer a structured overview we divided these activities into six main categories: culture consumption, media consumption, arts participation and production, sports and physical activity, domestic practices and social life. We have not looked at the relationship between the different activities, that is, whether the individual respondents do just one or many of them, or if there are any clear correlations between activities or categories. We have only compared the individual activity with book reading habits.

Our objective was to examine how non-readers, occasional readers, and avid readers are distributed among individuals who participate in the selected activities. Individuals with an interest in or engagement with theatre tend to be highly dedicated readers, surpassing even library visitors in reading frequency. This suggests a strong connection between participation in the performing arts and a deep appreciation for books, possibly due to the literary and narrative aspects of theatre. Books and reading can help people make sense of their lives and help foster a sense of belonging in the world (Lindberg & Hedemark, 2019; Rothbauer & Dalmer, 2018; Rothbauer & Serantes, 2022), and the same could arguably be said for theatre. Another aspect which fosters both a sense of belonging and an interest in reading can be a person's social circle. Reading research shows that friends and family are instrumental in making someone a reader and for sharing reading recommendations (Ross et al., 2018; Tattersall Wallin & Gunnarsson Lorentzen, 2025). In all leisure activities presented in this article there are more avid and occasional readers than non-readers, but for one exception. In the category *social life*, people who go to restaurants, pubs and bars in the evening is made up of a larger proportion of non-readers than occasional readers, but even in this activity the avid readers are the largest group.

It is interesting that activities which are social at their core, attract more non-readers, but it could be that these activities diminish the perceived time a person has for reading (Ross, 1999; Rothbauer & Serantes, 2022).

For figure 7 we looked specifically at cases where people have stated that they do not engage in specific activities and do not read books. Whilst some of those cases are striking, it is worth remembering that if respondents in this study are not participating in one activity, it does not mean they aren't involved in others. They may also do other leisure activities; beyond those we examined. We have not been able to explore social media use here, which is something 84 percent of the Swedish population between ages nine to 85 do every day (Ohlsson, 2025). Looking specifically at ages 15-44, social media is even used by well over 90 percent every day. Scrolling on a smartphone is a type of activity that may compete with book reading, as they can be done in similar situations.

We also wanted to find out which activities are more common among readers versus non-readers and did find some interesting results. Two of the six categories, *culture consumption* and *arts participation and production*, have avid readers well above the Swedish average of 53 percent, with over 60–70 percent avid readers engaged in those activities. The remaining four categories also consist of just over 50 percent avid readers, falling slightly below the national average by a few percentage points. While they are close to the overall trend, their slight deviation suggests minor variations in reading habits across different activities. There are only two categories where the avid readers are less than 50 percent, in *domestic practices* and *social life*: tinkering with cars, motorbikes and mopeds (48%) and visiting a restaurant, bar and pub (46%). Among people who engage in those two activities we also find the largest number of non-readers in the study: visiting a restaurant, bar and pub (33%), well beyond the national average of non-readers (19%), and tinkering with cars, motorbikes and mopeds (20%).

Our findings show that no leisure activity is dominated by non-readers; in every case, readers outnumber those who do not engage in book reading. This aligns with national reading habits, as 81 percent of Swedes read at least one book in 2024, and 53 percent reported reading books monthly or more frequently. These figures underscore the prevalence of reading across various interests and activities.

A critical studies of reading perspective

Assumptions about reading and readers are clearly seen in public discourse and cultural policy, where readers of fiction are often idealized and non-readers portrayed as problematic (Kann-Rasmussen & Balling, 2015; Lindsköld et al., 2020; Lundh, 2022). These dominant narratives can have tangible effects, perhaps deterring people who do not see themselves reflected in such ideals and potentially discouraging them from engagement with reading (Scholes & Asplund, 2021). It is also interesting how people who never read are understood as one group of people and those who read another (Lindsköld et al., 2020). From a critical studies of reading perspective, it is important to both understand reading as a situated practice and see the underlying structures which impact how reading is understood and carried out (Lundh et al., 2022). This article doesn't study reading practices as such, but rather types of leisure activities that coexist with book-reading. This can be understood as part of the situatedness of reading in everyday life, part of temporal complexities (Rothbauer & Serantes, 2022). As we have discussed already, this study shows some clear correlations between certain types of activities and being an avid reader. For instance, a rich cultural lifestyle is closely tied to a strong inclination towards books. This isn't surprising, as both reading and cultural engagement are expressions of class, and contributors to cultural capital (Bourdieu, 1996). Nonetheless, we see that readers and non-readers exist, to different degrees, amongst those who do all these types of activities. This shows that the idea of readers as strictly one type of people and non-readers as distinctly another therefore does not hold.

As such, this article contributes to the critical studies of reading approach of moving beyond normative assumptions of readers and reading. We also contribute with new knowledge of the various circumstances and settings where reading takes place, by employing methodological pluralism (Lundh et al., 2022).

It is worth reflecting that many of the activities we have explored here are ones you have to actively choose to engage in, such as going to the theatre or cinema, doing a workout or gardening. They also require a certain economic, cultural and social capital, such as having the disposable income and social circle necessary to engage in them. Furthermore, physical or mental disabilities can hinder people from engaging in many of these activities, just like all these aspects can create a hindrance to book reading. Public library services where books are delivered to readers homes by librarians can bridge some of those obstacles for the elderly (Lindberg & Hedemark, 2019; Rothbauer & Dalmer, 2018) but may not solve reading hindrances for all people. Lindsköld et al., (2020) writes about the difference between viewing reading as a right or as an obligation from a cultural policy perspective. We can reflect on the fact that if reading is an obligation, something the ideal citizen should do, pressure is put on individuals to adhere to ideals and make correct choices according to the public discourse. If reading is instead seen as a right, the focus shifts to exploring what underlying structures might hinder or facilitate people from engaging in reading in a manner that is accessible to them. More emphasis may then also be placed on reading enjoyment. As reading is here explored as one of many types of leisure activities, enjoyment should be a key aspect. As we now know, readers really do take pleasure in many things.

References

- Andersson, A., Bergqvist, J., & Persson, K. (2025). *Den nationella SOM-undersökningen 2024 – En metodöversikt*. SOM-rapport nr 2025:3. University of Gothenburg.
- Austen, J. (1813). *Pride and prejudice*. Penguin Classics (printed in 1988).
- Bourdieu, P. (1993). *The field of cultural production: Essays of art and literature*. Polity.
- Bourdieu, P. (1996). *The rules of art: Genesis and structure of the literary field*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, P. (2010). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Routledge.
- Deniz, F., Nunez-Elizalde, A. O., Huth, A. G., & Gallant, J. L. (2019). The representation of semantic information across human cerebral cortex during listening versus reading is invariant to stimulus modality. *The Journal of Neuroscience*, 39(39), 7722–7736.
<https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.0675-19.2019>
- Eurostat. (2024). *Younger people and women in the EU read more books*.
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240809-2>
- Hobson, M. R., Sandford, R., Stirrup, J., & Wiltshire, G. (2024). Social class and the cultivation of capital: Undergraduate PE students' socialisation in sport and physical activity. *Sport, Education and Society*, 29(3), 267–281. <https://doi.org/10.1080/13573322.2022.2146084>
- Kann-Rasmussen, N., & Balling, G. (2015). Ikke-læsning som 'problem' i dansk kulturpolitik: En analyse af læsekampagnen Danmark Læser. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 18(2), 250-266.
<https://doi.org/10.18261/ISSN2000-8325-2015-02-0>

Lindberg, J., & Hedemark, Å. (2019). Meaningful reading experiences among elderly: Some insights from a small-scale Swedish library outreach services. *Information Research*, 24(1), paper isic1836. <https://informationr.net/ir/24-1/isic2018/isic1836.html>

Lindsköld, L., Hedemark, Å., & Lundh, A. (2020). Constructing the desirable reader in Swedish contemporary literature policy. *Culture Unbound*, 12(2), 256–274.

Lundberg, E. (2024, November 12). Larmet: Så fördjupar lyssneläsning läskrisen. *Ämneslärares*. <https://www.vilarare.se/amneslararen-svenska-sprak/fokus/larmet-sa-fordjupar-lyssnelasning-laskrisen/>

Lundh, A. (2022). “I can read, I just can’t see”: A disability rights-based perspective on reading by listening. *Journal of Documentation*, 78 (7), 176-191. <https://doi.org/10.1108/JD-10-2020-0169>

Lundh, A. Hedemark, Å., & Lindsköld, L. (2022). Critical studies of reading: consolidating an emerging field of research. *Information Research*, 27(Special issue), paper colis2232. <https://doi.org/10.47989/colis2232>

Murguz, A. (2024, May 22 22). Man kan inte lyssna på böcker. *Borås tidning*. <https://www.bt.se/2025-05-22/man-kan-inte-lyssna-pa-bocker/>

Ohlsson, J. (2025). *Mediebarometern 2024*. Göteborgs universitet.

Ross, C. S. (1999). Finding without seeking: The information encounter in the context of reading for pleasure. *Information Processing & Management*, 35(6), 783-799. [https://doi-org.lib.costello.pub.hb.se/10.1016/S0306-4573\(99\)00026-6](https://doi-org.lib.costello.pub.hb.se/10.1016/S0306-4573(99)00026-6)

Ross, C. S., McKechnie, L., & Rothbauer, P. M. (2018). *Reading still matters: What the research reveals about reading, libraries, and community*. Libraries Unlimited.

Rothbauer, P. M., & Cedeira Serantes, L. (2022). Reading time: exploring the temporal experiences of reading. *Journal of Documentation*, 78(1), 113–128. <https://doi.org/10.1108/JD-11-2020-0200>

Rothbauer, P., & Dalmer, N. (2018). Reading as a lifeline among aging readers: Findings from a qualitative interview study with older adults. *Library and Information Science Research*, 40(3-4).165–172. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2018.08.001>

Scholes, L., & Asplund, S.-B. (2021) The making of male reader identities across generations: Assemblages of rural places in shaping life as a male reader in Australia and Sweden. *British Journal of Sociology of Education*, 42(8), 1192-1209. <https://doi.org/10.1080/01425692.2021.1990016>

SOM-institute. (2025). Om SOM-undersökningarna. <https://www.gu.se/som-institutet/om-som-undersokningarna#accordion=6903134a-5491-46a0-a24d-36d1f30973b7>

Svenska Ridsportförbundet (2025). *Statistik och kort fakta om svensk ridsport*. <https://ridsport.se/om-oss/statistik>

Tattersall Wallin, E. (2021). Reading by listening: Conceptualising audiobook practices in the age of streaming subscription services. *Journal of Documentation* 77(2), 432–448. <https://doi.org/10.1108/JD-06-2020-0098>

- Tattersall Wallin, E. (2022a). *Sound reading: Exploring and conceptualising audiobook practices among young adults*. [Doctoral dissertation, University of Borås]. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-27165>
- Tattersall Wallin, E. (2022b). Audiobook routines: Identifying everyday reading by listening practices amongst young adults. *Journal of Documentation*, 78(7), 266–281. <https://doi.org/10.1108/JD-06-2021-0116>
- Tattersall Wallin, E., & Nolin, J. (2020). Time to read: Exploring the timespaces of subscription-based audiobooks. *New Media & Society*, 22(3), 470–488. <https://doi.org/10.1177/1461444819864691>
- Tattersall Wallin, E., & Gunnarsson Lorentzen, D. (2025). Vem läser inte? In B. Rönnerstrand, A. Carlander, P. Öhberg, & A. Bergström (Eds.), *I rörelse* (pp. 181–194). SOM-institutet at the University of Gothenburg
- Tveit, Å. K., & Mangen, A. (2014). A joker in the class: Teenage readers' attitudes and preferences to reading on different devices. *Library & Information Science Research*, 36(3–4), 179–184. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2014.08.001>
- Wallin, B. (2019). *Selling and lending e-books: Changes in the Swedish literary field*. [Doctoral dissertation, University of Borås]. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-15273>
- Wallin, B., Takala, A-S., & Gunnarsson Lorentzen, D. (2025). För vem är biblioteken viktiga? In B. Rönnerstrand, A. Carlander, P. Öhberg, & A. Bergström (Eds.), *I rörelse* (pp. 205–218). SOM-institutet at the University of Gothenburg.
- Wang, S., Mak, H. W., & Fancourt, D. (2020). Arts, mental distress, mental health functioning & life satisfaction: Fixed-effects analyses of a nationally representative panel study. *BMC Public Health*, 20(1), 208–208. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-8109-y>